

Opetushallitus

Perusopetuksen
opetussuunnitelman perusteet 2014
luku 14 vuosiluokat 3-6

**Turun perusopetuksen
opetussuunnitelma
luku 14 vuosiluokat 3-6
1.8.2016**

Sisällys

LUKU 14 VUOSILUOKAT 3-6	4
14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä	4
14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6	5
14.3. Paikallisesti päätettävät asiat	8
14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3-6	9
14.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS	10
14.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI	62
14.4.3 VIERAAT KIELET	80
14.4.4 MATEMATIIKKA	143
14.4.5 YMPÄRISTÖOPPI	162
14.4.6 USKONTO	189
14.4.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO	229
14.4.8 HISTORIA	238
14.4.9 YHTEISKUNTAOPPI	246
14.4.10 MUSIIKKI	255
14.4.11 KUVATAIDE	267
14.4.12 KÄSITYÖ	277
14.4.13 LIIKUNTA	293
14.4.14 OPPILAANOHJAUS	306

Opetus vuosiluokilla 3-6

LUKU 14 VUOSILUOKAT 3-6

14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Vuosiluokat 3-6: Oppijana kehittyminen

Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttäen. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin.

Vuosiluokkien 3-6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksessa pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen. Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista sekä uusien työskentelytapojen ja arviointikäytäntöjen kohtaamista. Tällöin on tärkeää, että kotona ja koulussa huolehditaan oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Vastuu omasta opiskelusta lisääntyy ja monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä tuodaan esiin, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 3-6.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä jatketaan systemaattisesti. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Ystävyyden ja hyväksytyksi tuleminen merkitys on suuri. Ikävuodet ovat erityisen otollisia myös kestävä elämäntavan omaksumiselle ja kestävä kehityksen tarpeen pohtimiselle.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa kanssa.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Koulutyössä tutustutaan koulu yhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen. Heille avataan mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta ja kulttuuria. Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeää. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään Lapsen oikeuksien sopimukseen. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Heille järjestetään mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkiellellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan koulu yhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä. Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä. Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Yhdessä keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja. Koulussa harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.

Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä. Oppilaat hankkivat tietoa teknologian kehityksestä ja vaikutuksista eri elämänalueilla ja monenlaisissa ympäristöissä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaat tutustuvat myös kestävän kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä. He saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Tähän liittyvää perustaitojen ja -tekniikoiden hallintaa syvennetään. Fiktio, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäristöön ja huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään. Tekstit voivat esimerkiksi välittää tietoa, luoda mielikuvia tai houkutella ostamaan.

Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä tekijän, katsojan sekä käyttöyhteyksien ja -tilanteiden näkökulmista. Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, jolla tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välittämää todellisuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen - niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa - edistää monilukutaidon kehittymistä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tvt) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Koulussa tutkitaan tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta arkeen ja otetaan selvää sen kestävästä käyttötavoista.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. He harjaantuvat sujuvaan tekstin tuottamiseen ja käsittelyyn eri välineillä ja oppivat myös kuvan, äänen, videon ja animaation tekemistä. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoita yksin ja yhdessä toisten kanssa. Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaita ohjataan tv:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemiseen. Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetusikäisissä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä. Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisten työjaksojen merkityksestä terveydelle. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia. Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen:* Oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Koulutyöhön sisällytetään toimintaa, jossa oppilaat saavat kokemuksia työstä, eri ammateista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi koulun sisäinen työharjoittelu, yhteistyöhankkeet lähellä toimivien yritysten ja järjestöjen kanssa, kummitoiminta sekä vertaissovittelu tai tukioppilana toimiminen. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan näkemään median vaikutus yhteiskunnassa ja harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Kokemukset yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä rakentavat luottamusta. Oppilaita innostetaan oppilaskuntatoimintaan, kerhotoimintaan ja esimerkiksi ympäristötoimintaan tai muihin koulun ja lähiyhteisön tarjoamiin toimintamuotoihin, joissa voi oppia osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja ja kasvaa vähitellen vastuun kantamiseen. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

14.3. Paikallisesti päätettävät asiat

Tuki, toimintatavat, tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut sekä ohjaus oppilaiden siirtyessä toiselta kolmannelle vuosiluokalle sekä kuudennelta seitsemännelle vuosiluokalle on kuvattu Turun perusopetuksen opetussuunnitelman luvussa 5.2 sekä luvussa 7.1.1.

Vuosiluokkakokonaisuuden 3-6 erityispiirteet ja tehtävät sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteet käyvät ilmi perusteiden kuvauksista. Paikalliset painotukset sisältyvät vuosiluokkaistettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin. Lisäksi paikallisia painotuksia on kuvattu Turun perusopetuksen opetussuunnitelman luvuissa 3.3 ja 4.2.

Arviointi nivelvaiheissa on kuvattu luvussa 6.4.4.

Kunkin oppiaineen tavoitteet (T), keskeiset sisällöt (S) sekä niihin liittyvät laaja-alaisen osaamisen tavoitteet (T) vuosiluokalla 3-6 on kuvattu taulukoissa norminuootoisena tekstinä. *Kursiivilla on kirjattu aihetta selventäviä, ei norminuootoisia esimerkkejä.*

14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3-6

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN ERI OPPIMÄÄRIEN JA TOISEN KOTIMAISEN KIELEN OPISKELU

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan omaa äidinkieltä. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja

valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkiellellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä	Toinen kotimainen kieli	
		yhteinen	valinnainen
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittomakieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

14.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen erityisenä tehtävänä on oppilaiden ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen sekä lukemisen ja tekstien tuottamisen taitojen ja strategioiden sujuvoittaminen ja tekstilajivalikoiman

laajentaminen. Oppilaita ohjataan toimimaan tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja vastuullisesti entistä monipuolisemmissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa, ja heitä ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä monimuotoisempia tekstejä osana oppimaan oppimista. Tietoa kielestä, kirjallisuudesta, mediasta ja muusta kulttuurista opitaan kielellisten taitojen kehittämisen ja tekstien merkitysten tarkastelun yhteydessä. Opetuksen tavoitteena on herättää kiinnostus ja antaa välineitä kielen havainnointiin, lukuharrastukseen ja monenlaiseen ilmaisuun sekä tarjota kieleen ja kirjallisuuteen liittyviä elämyksiä.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoiseksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosistodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen painopiste on oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen, lukuharrastuksen sekä sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttamisessa. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja. Lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	L1, L2, L7
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	L1, L2, L3, L7

T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	L1, L2, L4, L7
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L3, L4
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4, L5
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	L1, L2, L4, L5
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	L1, L4, L5
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	L1, L2, L4, L7
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L1, L4, L5, L7
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoittamista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	L1, L4, L5
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L2, L4, L5, L6
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	L1, L2, L4
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	L2, L4, L5, L7

T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	L2, L4, L6, L7
---	----	----------------

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluuyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinyymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omilla teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyyppit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omilla teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja

tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tutujen kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykyculttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykyculttuurista klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen-ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen-sekä osallistuu draamatoimintaan.
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.

erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa			
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	Lapsille ja nuorille tarkoitettun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.
Tekstien tuottaminen			

T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaottavalle tekstille tyyppillistä kieltä. Oppilas osaa etsiä tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omiaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			

<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p>	S4	<p>Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta</p>	<p>Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.</p>
<p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p>	S4	<p>Kirjallisuuden tuntemus</p>	<p>Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.</p>
<p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	S4	<p>Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.</p>

3. luokka

ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

Tavoitteet 3. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	<p>Tutustutaan erilaisiin viestintäympäristöihin; koti, koulu, media ja sosiaalinen media.</p> <p>Harjoitellaan kertomaan omia ajatuksia ja mielipiteitä erilaisissa viestintäympäristöissä.</p> <p>Kehitetään aktiivista kuuntelua draama- ja vuorovaikutusharjoitusten avulla.</p> <p>Opetellaan rakentavan palautteen antamista ja vastaanottamista erilaisissa viestintäympäristöissä.</p>	L1 L2 L7
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	<p>Kehitetään taitoa valita viestintätapa tilanteen mukaan.</p> <p>Vahvistetaan kohteliaita ja toiset huomioon ottavia vuorovaikutuksen keinoja.</p> <p>Harjoitellaan muiden näkökulmien huomioonottamista ryhmäviestintätilanteissa.</p> <p>Opetellaan äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.</p>	L1 L2 L3 L7
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	<p>Valmistetaan esityksiä yksin ja ryhmässä (<i>esim. esitelmä, vitsin tai runon esittäminen, kirjavinkkaus, näytelmä, elokuva, kuunnelma</i>).</p> <p>Käsitellään draaman keinoin ajankohtaisia aiheita, teemoja sekä kirjallisuuden herättämiä ajatuksia ja kokemuksia.</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan oman luokan ja koulun kulttuuritoimintaa.</p>	L1 L2 L4 L7
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa,	S1	Harjoitellaan ottamaan vastaan palautetta omasta toiminnasta sekä antamaan rakentavaa palautetta muille.	L1 L2 L3 L4

myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa		Kehitetään myönteistä viestijäkuvaa monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskellaan sähköisen maailman pelisääntöjä kuten yksityisyys ja tekijänoikeudet.	
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	Kehitetään lukusujuvuutta. Käytetään tietotekstien käsittelyssä tekstinymmärtämisen strategioita. Etsitään, kokeillaan ja käytetään omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Harjoitellaan etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla.	L1 L4 L5
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	Tutkitaan ja tutustutaan monipuolisesti eri tekstilajeihin ja niiden erityispiirteisiin erilaisissa viestintäympäristöissä (<i>esim. kertomus, satu, runo, sarjakuva, tietoteksti, uutinen, mainos</i>). Keskustellaan lukemisen herättämistä ajatuksista ja tunteista. Kehitetään sana- ja käsitevarastoa. Tutustutaan sanojen luokitteluun merkityksen perusteella (sanaluokat).	L1 L2 L4 L5
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	Harjoitellaan tiedonhankintaa monipuolisesti eri tekstiympäristöistä. Harjoitellaan tiedonhankinnan strategioita. Harjoitellaan arvioimaan tietolähteiden luotettavuutta.	L1 L4 L5
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös	S2	Luetaan ja kuunnellaan monipuolisia yhteisesti ja itse valittuja lasten kauno- ja tietokirjallisia tekstinäytteitä. Luetaan kokonaisteoksia. Harjoitellaan keskustelemaan ja jakamaan lukukokemuksen herättämiä ajatuksia monipuolisin tavoin. Harjoitellaan käyttämään käsitteitä pää- ja sivuhenkilöt sekä tapahtumapaikka.	L1 L4 L5

monimediaisissa ympäristöissä			
Tekstien tuottaminen			
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	<p>Pohditaan tekstien ja niiden kirjoittamisen merkitystä itselle ja omalle ympäristölle.</p> <p>Harjoitellaan taitoja toteuttaa itseään ja vaikuttaa asioihin kirjoittamisen keinoin.</p> <p>Harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä (mm. sanavalinnat).</p>	L1 L2 L4 L7
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	<p>Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta (<i>esim. kertomus, kuvaus, esittely, runo, satu, tietoteksti</i>).</p> <p>Harjoitellaan kirjoittamaan opiskelussa tarvittavia tekstejä; vastauksen kirjoittaminen ja muistiinpanot.</p> <p>Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä.</p> <p>Käytetään tekstien tuottamisessa ja julkaisemisessa uutta teknologiaa ja mediaa.</p>	L1 L4 L5 L7
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	<p>Vahvistetaan oikeinkirjoituksen perusasioita; sanatason oikeinkirjoitus, yhdyssanat, yleis- ja erisnimet, virkkeen iso alkukirjain ja lopetusmerkit.</p> <p>Tutustutaan ja käytetään omissa teksteissä kirjoitetun kielen peruskäsitteitä; otsikko, virke, puhe- ja kirjakieli.</p> <p>Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja.</p>	L1 L4 L5
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja	S3	<p>Opiskellaan tekstin tuottamisen vaiheita; suunnittelu, kirjoittaminen, tarkistaminen.</p> <p>Tuotetaan erilaisia tekstejä yksin ja yhdessä (<i>esim. uutinen, runo, satu kertomus, tietoteksti</i>).</p> <p>Harjoitellaan tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejä.</p> <p>Annetaan ja vastaanotetaan palautetta teksteistä.</p> <p>Opetellaan lähteiden käyttöä ja merkintää.</p> <p>Harjoitellaan toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p>	L2 L4 L5 L6

tekijänoikeuksia kunnioittaen			
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	<p>Tutkitaan kielen vaihtelua eri tilanteissa ja aiheen mukaan (<i>esim. viestintä lähipiirissä, julkinen asiointi, puhe- ja kirjoitetun kielen erot</i>).</p> <p>Harjoitellaan käyttämään kieleen ja sen rakenteisiin liittyviä käsitteitä.</p> <p>Pohditaan kielellisten valintojen merkitystä arjen tilanteissa.</p>	L1 L2 L4
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön.	S4	<p>Luetaan monipuolisesti lasten kaunokirjallisuutta.</p> <p>Harjoitellaan keskustelua ja kokemuksien jakamista luetusta</p> <p>Harjoitellaan kirjaston aktiivista ja monipuolista käyttöä.</p> <p>Luetaan monipuolisesti lasten kaunokirjallisuutta.</p> <p>Harjoitellaan keskustelua ja kokemuksien jakamista luetusta.</p> <p>Harjoitellaan kirjaston aktiivista ja monipuolista käyttöä.</p>	L2 L4 L5 L7
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	<p>Tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen (<i>esim. kansansadut, lorut, perinneleikit</i>).</p> <p>Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun media- ja kulttuuritarjontaan.</p> <p>Harjoitellaan omien esitysten suunnittelua ja esitetään niitä.</p>	L2 L4 L6 L7

4. luokka

ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

Tavoitteet 4. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	<p>Tutustutaan erilaisiin viestintäympäristöihin (<i>esim. koti, koulu, media, sosiaalinen media</i>).</p> <p>Harjoitellaan kertomaan omia ajatuksia ja mielipiteitä erilaisissa viestintäympäristöissä.</p> <p>Kehitetään aktiivista kuuntelua draama- ja vuorovaikutusharjoitusten avulla.</p> <p>Opetellaan rakentavan palautteen antamista ja vastaanottamista erilaisissa viestintäympäristöissä.</p>	L1 L2 L7
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	<p>Kehitetään taitoa valita viestintätapa tilanteen mukaan.</p> <p>Vahvistetaan kohteliaita ja toiset huomioon ottavia vuorovaikutuksen keinoja.</p> <p>Harjoitellaan muiden näkökulmien huomioonottamista ryhmäviestintätilanteissa.</p> <p>Opetellaan äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.</p>	L1 L2 L3 L7
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	<p>Valmistetaan esityksiä yksin ja ryhmässä (<i>esim. esitelmä, vitsin tai runon esittäminen, kirjavinkkaus, näytelmä, elokuva, kuunnelma</i>).</p> <p>Käsitellään draaman keinoin ajankohtaisia aiheita, teemoja sekä kirjallisuuden herättämiä ajatuksia ja kokemuksia.</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan oman luokan ja koulun kulttuuritoimintaa.</p>	L1 L2 L4 L7
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa,	S1	Harjoitellaan ottamaan vastaan palautetta omasta toiminnasta sekä antamaan rakentavaa palautetta muille.	L1 L2 L3 L4

myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa		Kehitetään myönteistä viestijäkuvaa monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskellaan sähköisen maailman pelisääntöjä kuten yksityisyys ja tekijänoikeudet.	
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	Kehitetään mekaanista ja funktionaalista lukutaitoa kokonaisvaltaisesti; lukunopeus, äänenkäyttö, lukustrategioiden valinta tekstilajin mukaan, eläytyvä lukeminen. Harjoitellaan käyttämään monipuolisesti eri tekstilajien tekstinymmärtämisen strategioita. Etsitään, kokeillaan ja käytetään omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Harjoitellaan etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla.	L1 L4 L5
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	Laajennetaan käsitystä tekstilajeista ja niiden erityispiirteistä erilaisissa viestintäympäristöissä; kertomus, satu, runo, sarjakuva, tietoteksti, uutinen, mainos. Tutkitaan ja syvennetään taitoja tulkita tekstejä yksin ja yhdessä pohtimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Laajennetaan sana- ja käsitevarastoa. Opetellaan luokittelemaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Harjoitellaan käyttämään verbin persoonamuotoja.	L1 L2 L4 L5
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	Harjoitellaan tiedonhankintaa monipuolisesti eri tekstiympäristöistä (<i>esim. mediatekstit, kuvat, tieto- ja oppikirjat, painettu ja sähköinen materiaali</i>). Harjoitellaan tiedonhankinnan strategioita. Harjoitellaan arvioimaan kriittisesti tietolähteiden luotettavuutta.	L1 L4 L5
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin	S2	Luetaan ja kuunnellaan monipuolisia yhteisesti ja itse valittuja lasten kauno- ja tietokirjallisia tekstinäytteitä. Luetaan kokonaisteoksia. Harjoitellaan keskustelemaan ja jakamaan lukukokemuksen herättämiä ajatuksia monipuolisin tavoin (<i>esim. lukupiiri, lukupäiväkirja, lukudiplomitehtävät, taideaineisiin integroivat tehtävät sosiaalisessa mediaympäristössä tapahtuva keskustelu</i>).	L1 L4 L5

lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä		Harjoitellaan käyttämään aiemmin opittujen kirjallisuuteen liittyvien käsitteiden lisäksi käsitettä tapahtuma-aika.	
Tekstien tuottaminen			
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	<p>Pohditaan tekstien ja niiden kirjoittamisen merkitystä itselle ja omalle ympäristölle.</p> <p>Harjoitellaan taitoja toteuttaa itseä ja vaikuttaa asioihin kirjoittamisen keinoin.</p> <p>Harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä (mm. sanavalinnat ja sanajärjestys).</p>	L1 L2 L4 L7
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	<p>Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Aiemmin opittujen tekstilajien lisäksi tutustutaan uutiseen ja arvosteluun.</p> <p>Harjoitellaan kirjoittamaan opiskelussa tarvittavia tekstejä; vastauksen kirjoittaminen, muistiinpanot, tiivistelmä ja lähdemerkinnät.</p> <p>Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä.</p> <p>Harjoitellaan käyttämään tekstien tuottamisessa ja julkaisemisessa uutta teknologiaa ja mediaa.</p>	L1 L4 L5 L7
T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	<p>Vahvistetaan oikeinkirjoituksen perusasioita; aiemmin opittujen sääntöjen lisäksi pilkku pää- ja sivulauseen välissä.</p> <p>Tutustutaan kirjoitetun kielen perusrakenteisiin ja käytetään niitä omissa teksteissä; aiemmin opittujen rakenteiden lisäksi persoona- ja aikamuodot tekstin aikasuhteiden ilmaisussa sekä kappalejako.</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p>	L1 L4 L5
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen	S3	<p>Opiskellaan tekstin tuottamisen vaiheita; suunnittelu, tekstin jäsentäminen, tarkistaminen.</p> <p>Tuotetaan tekstejä yksin ja yhdessä; aiempien tekstilajien lisäksi esimerkiksi kuvaus ja tiivistelmä.</p> <p>Harjoitellaan tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejä.</p>	L2 L4 L5 L6

antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen		<p>Annetaan ja vastaanotetaan palautetta teksteistä.</p> <p>Opetellaan lähteiden käyttöä ja merkintää.</p> <p>Harjoitellaan toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p>	
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	<p>Tutkitaan kielen vaihtelua eri tilanteissa ja aiheen mukaan (<i>esim. viestintä lähipiirissä, julkinen asiointi, puhe- ja kirjoitetun kielen erot</i>).</p> <p>Harjoitellaan käyttämään kieleen ja sen rakenteisiin liittyviä käsitteitä.</p> <p>Pohditaan kielellisten valintojen merkitystä arjen tilanteissa.</p>	L1 L2 L4
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön.	S4	<p>Luetaan monipuolisesti lasten kaunokirjallisuutta.</p> <p>Harjoitellaan keskustelua ja kokemusten jakamista luetusta.</p> <p>Harjoitellaan kirjaston aktiivista ja monipuolista käyttöä.</p>	L2 L4 L5 L7
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	<p>Tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen (<i>esim. runot, hölmöläistarinat, vitsit</i>).</p> <p>Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun media- ja kulttuuritarjontaan.</p> <p>Kerrotaan ja jaetaan ajatuksia kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta.</p> <p>Harjoitellaan omien esitysten suunnittelua ja esitetään niitä.</p>	L2 L4 L6 L7

5. luokka

ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

Tavoitteet 5. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	Harjoitellaan omien ajatusten ja mielipiteiden ilmaisemista eri keinoin; keskustelu, puhe, väittely, mielipidekirjoitus, mainos ja sarjakuva. Kehitetään aktiivista kuuntelua draama- ja vuorovaikutusharjoitusten avulla. Opetellaan rakentavan palautteen antamista ja vastaanottamista erilaisissa viestintäympäristöissä.	L1 L2 L7
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	Kehitetään taitoa valita viestintätapa tilanteen mukaan. Vahvistetaan kohteliaita ja toiset huomioon ottavia vuorovaikutuksen keinoja. Harjoitellaan muiden näkökulmien huomioonottamista ryhmäviestintätilanteissa. Opetellaan äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	L1 L2 L3 L7
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	Valmistetaan esityksiä yksin ja ryhmässä (<i>esim. esitelmä, vitsin tai runon esittäminen, kirjavinkkaus, näytelmä, elokuva, kuunnelma</i>). Käsitellään draaman keinoin ajankohtaisia aiheita, teemoja sekä kirjallisuuden herättämiä ajatuksia ja kokemuksia. Suunnitellaan ja toteutetaan oman luokan ja koulun kulttuuritoimintaa.	L1 L2 L4 L7
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Harjoitellaan ottamaan vastaan palautetta omasta toiminnasta sekä antamaan rakentavaa palautetta muille. Kehitetään myönteistä viestijäkuvaa monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa.	L1 L2 L3 L4

		Opiskellaan sähköisen maailman pelisääntöjä kuten yksityisyys ja tekijänoikeudet.	
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	Harjoitellaan valitsemaan itsenäisesti tekstilajin mukainen lukustrategia. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukemista lukuprosessin aikana. Etsitään, kokeillaan ja käytetään omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Harjoitellaan etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Käytetään lähteitä oman tiedon tuottamisessa. Harjoitellaan tiedon kriittistä arviointia.	L1 L4 L5
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	Opitaan tunnistamaan ja nimeämään kaunokirjallisten tekstien sekä tieto- ja mediatekstien erityispiirteitä. Tutkitaan monipuolisesti eri tekstilajeja ja harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja hierarkioita. Laajennetaan sana- ja käsitevarastoa. Pohditaan ja harjoitellaan sijamuotojen merkitystä ja käyttöä; nominatiivi, genetiivi, partitiivi ja paikallissijat. Harjoitellaan käyttämään sekä nimeämään verbin aika- ja persoonamuotoja.	L1 L2 L4 L5
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	Harjoitellaan tiedonhankintaa monipuolisesti eri tekstiympäristöistä (<i>esim. mediatekstit, kuvat, tieto- ja oppikirjat, painettu ja sähköinen materiaali</i>). Harjoitellaan tiedonhankinnan strategioita. Harjoitellaan arvioimaan kriittisesti tietolähteiden luotettavuutta.	L1 L4 L5
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia	S2	Luetaan ja kuunnellaan monipuolisesti yhteisesti ja itse valittua nuorten kauno- ja tietokirjallisuutta sekä mediatekstejä (<i>esim. mielipidekirjoitus, kolumni, artikkeli, blogit</i>). Harjoitellaan keskustelemaan ja jakamaan lukukokemuksen herättämiä ajatuksia monipuolisin työtavoin (<i>esim. lukupiiri, lukupäiväkirja, lukudiplomitehtävät, taideaineisiin integroitavat tehtävät sosiaalisessa mediaympäristössä tapahtuva keskustelu</i>).	L1 L4 L5

myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä		Harjoitellaan käyttämään aiemmin opittujen kirjallisuuteen liittyvien käsitteiden lisäksi käsitteitä kertoja, aihe ja tema.	
Tekstien tuottaminen			
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	Pohditaan tekstien ja niiden kirjoittamisen merkitystä itselle ja omalle ympäristölle. Harjoitellaan taitoja toteuttaa itseä ja vaikuttaa asioihin kirjoittamisen keinoin. Harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä (mm. sanavalinnat, sanonnat ja sanajärjestys).	L1 L2 L4 L7
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Aiemmin opittujen tekstilajien lisäksi tutustutaan mielipidekirjoitukseen, mainokseen ja näytelmään. Harjoitellaan kirjoittamaan opiskelussa tarvittavia tekstejä; muistiinpanot, määritelmät ja lähdemerkinnät. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omassa teksteissä. Käytetään tekstien tuottamisessa ja julkaisemisessa uutta teknologiaa ja mediaa.	L1 L4 L5 L7
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Sujuvoitetaan oikeinkirjoituksen perusasioita. Tutustutaan kirjoitetun kielen perusrakenteisiin ja käytetään niitä omassa teksteissä; aiemmin opittujen rakenteiden lisäksi sivulausetyypit: konjunktiolause, relatiivilause, kysyvä sivulause, lauseen pääjäsenet: subjekti, predikaatti ja objekti. Vakiinnutetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja.	L1 L4 L5
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen	S3	Opiskellaan tekstin tuottamisen vaiheita; suunnittelu, tekstin jäsentäminen ja muokkaaminen, tarkistaminen. Tuotetaan tekstejä yksin ja yhdessä; aiempien tekstilajien lisäksi esim. määritelmä ja näytelmän käsikirjoitus. Harjoitellaan tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejä.	L2 L4 L5 L6

antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen		<p>Annetaan ja vastaanotetaan palautetta teksteistä.</p> <p>Opetellaan lähteiden käyttöä ja merkintää.</p> <p>Ohjataan toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p>	
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	<p>Tutkitaan sanojen ja ilmaisutapojen merkitystä viestinnässä.</p> <p>Vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin.</p> <p>Harjoitellaan käyttämään kieleen ja sen rakenteisiin liittyviä käsitteitä.</p>	L1 L2 L4
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön.	S4	<p>Luetaan monipuolisesti nuorten kaunokirjallisuutta.</p> <p>Harjoitellaan keskustelua ja kokemusten jakamista luetusta.</p> <p>Harjoitellaan kirjaston aktiivista ja monipuolista käyttöä.</p>	L2 L4 L5 L7
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	<p>Tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen (<i>esim. kalevalainen perinne</i>).</p> <p>Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun media- ja kulttuuritarjontaan.</p> <p>Kerrotaan ja jaetaan ajatuksia kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta.</p> <p>Harjoitellaan omien esitysten suunnittelua ja esitetään niitä.</p>	L2 L4 L6 L7

6. luokka

ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

Tavoitteet 6. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	Harjoitellaan omien ajatusten ja mielipiteiden ilmaisemista (<i>esim. puhe, väittäly, mielipidekirjoitus, mainos, sarjakuva</i>). Kehitetään aktiivista kuuntelua draama- ja vuorovaikutusharjoitusten avulla. Opetellaan rakentavan palautteen antamista ja vastaanottamista erilaisissa viestintäympäristöissä.	L1 L2 L7
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	Kehitetään taitoa valita viestintätapa tilanteen mukaan. Vahvistetaan kohteliaita ja toiset huomioon ottavia vuorovaikutuksen keinoja. Harjoitellaan muiden näkökulmien huomioonottamista ryhmäviestintätilanteissa. Opetellaan äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	L1 L2 L3 L7
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	Valmistetaan esityksiä yksin ja ryhmässä (<i>esim. esitelmä, vitsin tai runon esittäminen, kirjavinkkaus, näytelmä, elokuva, kuunnelma</i>). Käsitellään draaman keinoin ajankohtaisia aiheita, teemoja sekä kirjallisuuden herättämiä ajatuksia ja kokemuksia. Ssuunnitellaan ja toteutetaan oman luokan ja koulun kulttuuritoimintaa. Suunnitellaan ja toteutetaan oma valmisteltu puheenvuoro tai esitys.	L1 L2 L4 L7
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa,	S1	Harjoitellaan ottamaan vastaan palautetta omasta toiminnasta sekä antamaan rakentavaa palautetta muille.	L1 L2 L3 L4

myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa		Kehitetään myönteistä viestijäkuvaa monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskellaan sähköisen maailman pelisääntöjä kuten yksityisyys ja tekijänoikeudet.	
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	Harjaannutaan lukemaan sujuvasti monimuotoisia tekstejä (<i>esim. painetut ja sähköiset sekä lineaariset ja epälineaariset tekstit</i>). Harjoitellaan valitsemaan lukustrategia tekstilajin mukaan. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukemista lukuprosessin aikana. Etsitään, kokeillaan ja käytetään omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Harjoitellaan etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Käytetään lähteitä oman tiedon tuottamisessa. Harjoitellaan tiedon kriittistä arviointia.	L1 L4 L5
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	Tutkitaan ja harjoitellaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä erilaisissa viestintäympäristöissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarastoa. Kerrataan sanojen luokittelua merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat), verbien taipumista persoona- ja aikamuodoissa sekä nominien taipumista sijamuodoissa.	L1 L2 L4 L5
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	Harjoitellaan tiedonhankintaa monipuolisesti eri tekstiympäristöistä (<i>esim. mediatekstit, kuvat, tieto- ja oppikirjat, painettu ja sähköinen materiaali</i>). Harjoitellaan tiedonhankinnan strategioita. Harjoitellaan arvioimaan kriittisesti tietolähteiden luotettavuutta.	L1 L4 L5
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -	S2	Luetaan ja kuunnellaan monipuolisesti yhteisesti ja itse valittua nuorten kauno- ja tietokirjallisuutta sekä mediatekstejä (<i>esim. mielipidekirjoitus, kolumni, artikkeli, blogit</i>). Harjoitellaan keskustelemaan ja jakamaan lukukokemuksen herättämiä ajatuksia monipuolisin tavoin (<i>esim. lukupiiri, lukupäiväkirja, lukudiplomitehtävät, taideaineisiin integroitavat tehtävät sosiaalisessa mediaympäristössä tapahtuva keskustelu</i>).	L1 L4 L5

elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä		Harjoitellaan käyttämään tottuneesti kirjallisuuden keskeisiä käsitteitä.	
Tekstien tuottaminen			
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	Pohditaan tekstien ja niiden kirjoittamisen merkitystä itselle ja omalle ympäristölle. Harjoitellaan taitoja toteuttaa itseä ja vaikuttaa asioihin kirjoittamisen keinoin. Harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä (mm. sanavalinnat, sanonnat ja sanajärjestys).	L1 L2 L4 L7
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Harjoitellaan kirjoittamaan opiskelussa tarvittavia tekstejä; muistiinpanot, määritelmä, tiivistelmä ja lähdemerkinnät. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Käytetään tekstien tuottamisessa ja julkaisemisessa uutta teknologiaa ja mediaa.	L1 L4 L5 L7
T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Käytetään omien tekstien tuottamisessa oikeinkirjoituksen perussääntöjä ja kirjoitetun kielen perusrakenteita. Vahvistetaan taitoa kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin. Varmistetaan tarvittavat näppäintaidot.	L1 L4 L5
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin	S3	Harjoitellaan tekstin tuottamisen perusvaiheita; suunnittelu, tekstin jäsentäminen ja muokkaaminen sekä tarkistaminen. Tuotetaan monipuolisesti erilaisia tekstejä yksin ja yhdessä. Harjoitellaan tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejä. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta teksteistä. Opetellaan lähteiden käyttöä ja merkintää.	L2 L4 L5 L6

vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen		Ohjataan toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.	
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	Harjoitellaan tekemään havaintoja ja kuvailemaan tekstien kielellisiä piirteitä. Harjoitellaan käyttämään opittuja käsitteitä teksteissä ja puheessa.	L1 L2 L4
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön.	S4	Luetaan monipuolista nuorten kaunokirjallisuutta. Keskustellaan ja jaetaan kokemuksia luetusta. Harjoitellaan kirjaston aktiivista ja monipuolista käyttöä.	L2 L4 L5 L7
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	Tutustutaan muihin kulttuureihin ja kieliin sekä vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin. Kerrotaan ja jaetaan ajatuksia kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Suunnitellaan ja esitetään omia esityksiä.	L2 L4 L6 L7

VIITTOMAKIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Erityisenä tehtävänä on tukea suomalaisten viittomakielten säilymistä elävänä. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, viittomakielisen yhteisön ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyttään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle sekä ohjaa heitä ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Opetuksessa keskeisiä ovat kieli, kirjallisuus ja kertomusperinne, perinteet, tavat, taide ja historia. Opetuksessa huomioidaan myös osallisuus kansallisen ja kansainvälisen yhteisön asioihin. Oppimisen iloa tuottaa, kun oppilaat ovat aktiivisia toimijoita ja opetus ottaa huomioon myös heidän kielimaailmansa ja kokemuksensa. Pyrkimyksenä on, että oppilaat tulevat entistä tietoisimmaksi itsestään viittomakielen käyttäjinä ja ymmärtävät kielen sosiaalisen merkityksen yhteisölle.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksen laajuus. Opetussuunnitelman perusteet on laadittu viittomakielen ja kirjallisuuden opetukseen, jota annetaan äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä. Muun viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen määrittelyssä sekä oppimisen arvioinnissa huomioidaan opetuksen laajuus.

Vuosiluokilla 3–6 työskentelyn painopisteenä on oppia toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa viittomakielellä. Oppilaiden kielitaitoa kehitetään viittomistoa ja käsitteistöä monipuolistamalla. Oppilaat pystyvät osallistumaan eri oppiaineisiin ja arjen tilanteisiin liittyviin keskusteluihin. Oppilaat tarkastelevat kielen keskeisimpiä ominaispiirteitä ja oppivat hyödyntämään kielitietoaan. Tavoitteena on oppia arvioimaan omaa oppimista.

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata ja rohkaista oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen sekä toimimiseen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa toimia viittomakielisessä ja monikielisessä yhteisössä, myös draaman toimintamuotoja käyttäen	S1	L1, L2
T2 rohkaista oppilasta monipuolistamaan ilmaisuaan ja kehittämään myönteistä viestijäkuvaansa sekä ohjata häntä havainnoimaan omaa vuorovaikutus- ja ilmaisukykyään	S1	L2, L5

Tekstien tulkitseminen		
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään ja tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä sekä ohjata keskustelemaan niistä käsite- ja viittomavarantoaan laajentaen	S2	L1, L2, L4
T4 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia tekstiympäristöjä tiedonhankinnassa ja tulkitsemisessa sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta	S2	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T5 kannustaa oppilasta kehittämään kielen perusrakenteiden tuntemusta ja tekstin tuottamisen prosesseja	S3	L1
T6 rohkaista oppilasta kokemusten ja ajatusten ilmaisemiseen erilaisissa viestintäympäristöissä, tarjota tilaisuuksia kertoa ja selostaa tapahtumia, kuvata ilmiöitä ja esittää omia näkemyksiään erilaisten esitysten ja esitelmien avulla yksin ja yhteisöllisesti	S3	L1, L2, L5
T7 ohjata oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L2, L3, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa oppilasta käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista voidaan keskustella	S4	L1, L2
T9 rohkaista oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään ja ohjata arvostamaan muita kieliä ja kulttuureita, ohjata oppilasta monimuotoisen kulttuuritarjonnan pariin, tarjoten tilaisuuksia osallistua itse niiden tuottamiseen sekä innostaa oppilasta seuraamaan ja arvostamaan lasten- ja nuortenkulttuuria	S4	L4,L7
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T10 tarjota mahdollisuuksia harjoitella viittomakielen tulkin käyttöä	S5	L3, L6, L7
T11 rohkaista oppilasta kehittämään käsitteiden ymmärtämistään eri oppiaineissa	S5	L1

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden

saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Osallistutaan erilaisiin keskusteluihin, joissa harjoitellaan päätöksentekoa, ongelmanratkaisua ja pienimuotoista projektityöskentelyä. Tutustutaan viestinnän perustekijöihin ja sovelletaan tietoa käytännössä pienelle, tutulle yleisölle esiintyen. Havainnollistetaan esitystä ja harjoitellaan oman tuotoksen elävöittämistä ja kielen erilaisten ilmaisukeinojen tiedostamista tutustumalla improvisaation perusasioihin ja sovelletaan niitä aiempaa monipuolisemmin ajatusten ja ideoiden ilmaisemisessa. Harjoitellaan rakentavan palautteen antamista ja vastaanottamista.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan tulkitsemaan monipuolisesti esityksiä ja esitelmiä, erityyppisiä viitottuja, suomenkielisiä ja kuvallisia tekstejä eri medioista visuaalista lukutaitoa kehittäen. Harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita, kuten ennustamista, tekstin silmäilyä, tiivistämistä ja kysymysten ja johtopäätösten tekemistä. Opetellaan tiedonhankinnan perusteita myös sähköisiä lähteitä käyttäen. Ohjataan oman ymmärtämistavan tarkkailuun ja arviointiin. Harjoitellaan lähdetietoisuutta ja opastetaan erilaisten tietolähteiden käyttöön sekä arvioimaan lähteiden käyttökelpoisuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan sekä fiktiivisten että ei-fiktiivisten tekstien tuottamista ja esittämistä yleisölle. Tutustutaan kertomiselle, selostamiselle, kuvaamiselle ja mielipiteen ilmaisulle tyypillisiin piirteisiin. Tutkitaan tekstien rakenteita ja tauotusta sekä opitaan käyttämään niitä oman tekstin suunnittelussa ja tuottamisessa. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja pohditaan viittomavalintojen, sanontojen ja viittomajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, tekstin jäsentämistä ja muokkaamista sekä palautteen antamisen ja vastaanoton taitoa. Luomisprosessin eri vaiheita ja viittomista harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamista, esimerkiksi tiivistämistä sekä lähteiden käyttöä ja merkintää tekstissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Opitaan tarkastelemaan kielen ilmiöitä. Tutustutaan viittoman osiin, aikajanoihin ja muihin ajan ilmaisemisen tapoihin, roolinvaihtoon ja lukumäärien ilmaisemiseen. Syvennetään viittomakielisiä vuorovaikutustaitoja, ajatusten ja mielipiteiden perustelua sekä tutkitaan viittomakielisen yhteisön käyttäytymisnormeja ja tapoja. Osallistutaan aktiivisesti viittomakielisen yhteisön kulttuuriperinteeseen ja kulttuuritoimintaan. Opitaan etsimään erilaisia tekstejä internetistä. Tutustutaan muihin viittomakielisiin sekä verrataan viittomakieliä puhuttuihin kieliin. Vertaillaan suomalaisen viittomakielen erityispiirteitä muihin viittomakielisiin.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tutkitaan ja käytetään materiaalina erilaisia tekstejä, kuvia ja taulukoita rikastuttaen viittomistoa ja antaen mahdollisuuksia hyödyntää viittomakieltä eri oppiaineissa.

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutuksessa toimiminen			

T1 ohjata ja rohkaista oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen sekä toimimiseen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa toimia viittomakielisessä ja monikielisessä yhteisössä, myös draaman toimintamuotoja käyttäen	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas hallitsee viestin kohdentamisen, sujuvan kontaktin ottamisen ja sen ylläpitämisen taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.
T2 rohkaista oppilasta monipuolistamaan ilmaisuaan ja kehittämään myönteistä viestijäkuvaansa sekä ohjata häntä havainnoimaan omaa vuorovaikutus- ja ilmaisukykyään	S1	Ilmaisun kehittyminen	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisullisia keinoja itsensä ja ajatustensa ilmaisemiseen.
Tekstien tulkitseminen			
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään ja tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä sekä ohjata keskustelemaan niistä käsite- ja viittomavarantoon laajentaen	S2	Tekstin ymmärtäminen ja tulkitseminen sekä käsite- ja viittomavarannon laajentuminen	Oppilas hallitsee kohtuullisen käsite- ja viittomavarannon ja käyttää tekstin käsitteiden ymmärtämistä ja tulkintaa edistäviä strategioita. Oppilas pystyy keskustelemaan teksteistä oma-aloitteisesti ja kysymään selitystä itselleen vieraista viittomista tai käsitteistä.
T4 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia tekstiympäristöjä tiedonhankinnassa ja tulkitsemisessa sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää erilaisia tietolähteitä ja osaa jossain määrin arvioida niiden luotettavuutta.
Tekstien tuottaminen			
T5 kannustaa oppilasta kehittämään kielen perusrakenteiden tuntemusta ja tekstin tuottamisen prosesseja	S3	Kielenhallinta ja tekstin tuottaminen	Oppilas osaa muuttaa viittomistaan tilanteen mukaan käyttäen oikein käsimuotoja, orientaatiota, liikettä, paikkoja sekä ilmeitä ja käyttää omassa tuotoksessaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, tekstin jäsentämistä ja muokkaamista.

T6 rohkaista oppilasta kokemusten ja ajatusten ilmaisemiseen erilaisissa viestintäympäristöissä, tarjota tilaisuuksia kertoa ja selostaa tapahtumia, kuvata ilmiöitä ja esittää omia näkemyksiään erilaisten esitysten ja esitelmien avulla yksin ja yhteisöllisesti	S3	Ajatusten ja kokemusten ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista ajatuksiaan ja kokemuksiaan, kuvata ilmiöitä ja esittää näkemyksiään erilaisissa tilanteissa ja viestintäympäristöissä.
T7 ohjata oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Verkkoviestintätaidot	Oppilas osaa viestiä verkossa ja harjoittelee toimimaan ja tuottamaan tekstiä eettisten periaatteiden mukaan.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T8 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa oppilasta käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista voidaan keskustella	S4	Kielen havainnointi ja käsitteiden käyttäminen	Oppilas osaa havainnoida kieltä ja keskustella kielestä käyttäen oppimiaan käsitteitä.
T9 rohkaista oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään ja ohjata arvostamaan muita kieliä ja kulttuureita, ohjata oppilasta monimuotoisen kulttuuritarjonnan pariin, tarjoten tilaisuuksia osallistua itse niiden tuottamiseen sekä innostaa oppilasta seuraamaan ja arvostamaan lasten- ja nuortenkulttuuria	S4	Kulttuurintuntemus ja oma ilmaisu	Oppilas osaa nimetä viittomakielistä kulttuuritarjontaa ja osallistuu omien esitysten tekemiseen.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T10 tarjota mahdollisuuksia harjoitella viittomakielen tulkin käyttöä	S4	Tulkin kanssa toimiminen	Oppilas osaa toimia viittomakielen tulkin kanssa tarvittaessa.

T11 rohkaista oppilasta kehittämään käsitteiden ymmärtämistään eri oppiaineissa	S5	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas osaa havainnoida ja käyttää ohjatusti eri oppiaineissa tarvittavaa kieltä.
---	----	--------------------------------------	--

MUU OPPILAAN ÄIDINKIELI

Perusopetuslain 12 §:n nojalla äidinkielenä voidaan huoltajan valinnan mukaan opettaa suomen, ruotsin, saamen, romanikielen ja viittomakielen lisäksi myös muuta opetuksen järjestäjän tarjoamaa ja huoltajan valitsemaa oppilaan äidinkieltä. Tällöin mainittua äidinkieltä opetetaan valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n määrittelemällä tuntimäärällä äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineena. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetuksen järjestäjä tai koulu laatii perusteiden pohjalta kielikohtaisen opetussuunnitelman. Kielikohtaiset opetussuunnitelmat voidaan laatia myös opetuksen järjestäjien yhteistyönä. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan äidinkielen kehittymiselle.

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti¹. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisuuden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttölanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan.

¹ Valtioneuvoston asetus 422/2012

Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista². Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta³. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 3–6 erityisenä tehtävänä on tukea suomen kielen taidon kehittymistä sekä luku- ja kirjoitustaidon ja vuorovaikutustaitojen sujuvoitumista ja monipuolistumista. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Tekstien tulkittamisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja ja edetään laajempien tekstien lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

---

² Perusopetuslaki 628/1998, 30 §

³ Perusopetuslaki 628/1998, 3 §

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuväriä ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L4
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	L1, L2, L4
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2	L1, L4
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	L2, L4
T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoittamista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	L1, L4, L5
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita	S3	L1, L2, L4
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3	L1, L2, L4
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4	L2, L4
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	L2
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	S4	L2, L4
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	L1, L2, L7

T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	L4, L7
T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	S5	L1, L6, L7

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanana ja määrittteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä-palautteen perusteella.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kulttuuria ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä.

Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan päättämään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Pehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaramaan	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisuvaramaan sekä keskustelee ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen	Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhekuumppaninsa.
Tekstien tulkitseminen			

T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2	Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	Tekstien tulkinta	Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.
T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelevä tekstien tulkinta	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.
Tekstien tuottaminen			
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsinkirjoittaminen ja näppäintaidot	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaottavalle tekstile tyypillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita	S3	Tekstien tuottaminen	Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä ja osoittaa niissä oikeinkirjoituksen tuntemusta. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3	Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osaa arvioida tuottamiaan tekstejä, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4	Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu	Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja murteista.
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja muusta lasten- ja nuortenkulttuurista.
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	S4	Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi	Oppilas osaa kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	Oppimistavoitteiden asettaminen	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.
T 14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat.
T 15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja	S5	Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku	Oppilas osaa tuottaa sovitusta aihepiiristä hankkimansa tiedon pohjalta

kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä		jäsennellyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti tai ryhmässä. Oppilas osaa ohjatusti valita tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavan hankkia tietoa.
--	--	--

3. luokka

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

			
Tavoitteet 3. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1	Laajennetaan sana-, käsite- ja fraasivarastoa. Harjoitellaan kuvailemaan ja kertomaan omia ajatuksia ja mielipiteitä perusteluineen eri tilanteissa. Harjoitellaan keskustelutaitoja: keskustelun rakentamista ja keskustelun viemistä eteenpäin eri tilanteissa.	L1 L2 L4
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	Harjoitellaan ottamaan huomioon muut erilaisissa suullisissa viestintätilanteissa (<i>esim. kohteliaisuus, äänenkäyttö ja toisten kuunteleminen</i>). Harjoitellaan ottamaan huomioon oman ilmaisutavan vaikutukset. Harjoitellaan ymmärtämään ja hyödyntämään viestinnän erilaisia keinoja (<i>esim. vaikuttaminen koulun arjessa</i>).	L1 L2 L4
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	Harjoitellaan itseilmaisua eri tavoin eri tilanteissa (<i>esim. ei-sanalliset ilmaisukeinot ja muiden osallistujien huomioiminen</i>). Harjoitellaan monipuolista itseilmaisua ryhmässä, parin kanssa ja yksin (<i>esim. draamatyöskentely</i>). Harjoitellaan erilaisten esitysten suunnittelua ja toteutusta.	L2
Tekstien tulkitseminen			

T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2	Harjoitellaan monipuolisia työskentelytapoja hyödyntäen erilaisten kirjallisuuden lajien sujuvaa lukemista, tunnistamista sekä niiden sisällön ymmärtämistä ja luotettavuuden arviointia (<i>esim. kauno- ja tietokirjallisuus, kertomus</i>).	L1 L4
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	Harjoitellaan eri tavoin tulkitsemaan erilaista kirjoitettua ja puhuttua kieltä käyttämällä erilaisia strategioita (<i>esim. silmäily, kuvan ja kuvatekstin lukeminen; ilmeet, eleet, äänenpaino ja -sävy sekä voimakkuus</i>).	L2 L4
T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	Harjoitellaan eri tavoin erilaisten tekstien päättelevää tulkintaa. Jatketaan sana-, käsite- ja fraasivaraston laajentamista. Tutustutaan sanojen luokitteluun merkityksen perusteella (<i>esim. sanaluokat</i>).	L1 L2 L4
Tekstien tuottaminen			
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	Vahvistetaan kirjainten ja sanojen oikeinkirjoitusta. Sujuvoitetaan käsinkirjoitus- ja näppäintaitoja. Harjoitellaan kirjoittamaan eri tekstilajien yksinkertaisia tekstejä yksin, parin kanssa ja ryhmässä (<i>esim. kertova, kuvaava ja ohjaava tekstilaji; tarinan jatkaminen, postikortti</i>). Harjoitellaan tuottamaan tekstejä eri aistikanavia ja monipuolisia virikkeitä hyödyntäen (<i>esim. musiikki, kuvat, kertomus</i>).	L1 L4 L5
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita	S3	Harjoitellaan tuottamaan suunnitelmallisia ja tekstilajeiltaan monipuolisia kirjoitelmia yksin, parin kanssa ja ryhmässä. Tutustutaan kirjoittamisprosessiin; suunnittelu, kirjoittaminen, palautteen antaminen ja vastaanottaminen sekä puhtaaksi kirjoittaminen. Harjoitellaan kirjoitetun kielen piirteitä ja sääntöjä omilla teksteissä; sanasto, fraasit, kieliopilliset rakenteet, kokonainen lause ja otsikointi.	L1 L2 L4
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia	S3	Harjoitellaan omien tekstien arviointia ja muokkaamista itsearviointin perusteella (<i>esim. lausejako, tekstimäärän kasvattaminen</i>).	L1 L2 L4

tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta		Luetaan ja kuunnellaan muiden tuottamia tekstejä ja harjoitellaan ryhmässä vertaisarviointia ja positiivisen palautteen antamista. Harjoitellaan tekstin muokkaamista palautteen perusteella.	
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4	Tutkitaan kielen vaihtelua eri tilanteissa monipuolisia tekstejä lukien ja kuunnellen (<i>esim. kielenkäyttö koulussa ja vapaa-aikana</i>). Ohjataan oppilasta huomaamaan puhutun ja kirjoitetun kielen ero. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien merkityksiä ryhmässä. Tutustutaan kielitiedon alkeisiin (<i>esim. sanojen yhdistäminen yhdyssanoiksi, sanaluokista verbit, substantiivit ja adjektiivit</i>). Havainnoidaan kielen keskeisiä säännönmukaisuuksia (<i>esim. nomini-, verbi- ja lausetyyppien tai analogian mallien avulla</i>). Vertaillaan suomea oman äidinkielen piirteisiin.	L2 L4
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Tutustutaan kirjastoon ohjatuilla kirjastovierailuilla. Harjoitellaan löytämään ikäkauteen ja omiin kiinnostuksen kohteisiin sopivaa kirjallisuutta sekä jakamaan lukukokemuksia yhteisesti. Tutustutaan ikäkauteen sopiviin elokuvaan, mediateksteihin sekä kansan- ja nykyperinteeseen.	L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja	S4	Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin vuodenkierron juhlien ja tapahtumien kautta. Tutustutaan monipuolisesti oman koulun ja sen lähialueen kotikansainvälisyyteen. Vahvistetaan kieli- ja kulttuuri-identiteetin rakentumista.	L2 L4

kehittämään omaa kielirepertuaaria			
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	<p>Harjoitellaan käyttämään kielitaitoa monipuolisesti koulun ja arjen tilanteissa.</p> <p>Vahvistetaan kielen eri osa-alueita monipuolisesti (<i>esim. lukemalla, kirjoittamalla, kuuntelemalla ja puhumalla</i>).</p> <p>Harjoitellaan asettamaan kielenkäytön oppimistavoitteita sekä seuraamaan niiden toteutumista (<i>esim. läksyjen teon säännöllisyys, oppitunnilla osallistuminen, suomen kielen käyttäminen vapaa-aikana, kuten suomenkielisen kirjallisuuden lukeminen ja median seuraaminen</i>).</p>	L1 L2 L7
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	<p>Harjoitellaan havainnoimaan eri oppiaineiden kielellisiä ilmaisutapoja.</p> <p>Harjoitellaan ymmärtämään oppiaineiden keskeisiä käsitteitä sekä omaksumaan niitä.</p>	L4 L7
T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	S5	<p>Harjoitellaan käyttämään eri tavoin monipuolisia tiedonhankintakeinoja sekä vertailemaan ja arvioimaan tietoa kriittisesti ja käyttämään sitä vastuullisesti.</p> <p>Harjoitellaan hyödyntämään kielitaitoa opiskelussa.</p> <p>Harjoitellaan itseohjautuvuutta ja jatkuvaa oppimista.</p>	L1 L6 L7

4. luokka

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

			
Tavoitteet	S	Kuntakohtainen	L
4. luokka			
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja	S1	<p>Laajennetaan sana-, käsite- ja fraasivarastoa.</p> <p>Harjoitellaan kuvailemaan ja kertomaan omia ajatuksia ja mielipiteitä perusteluineen eri tilanteissa.</p>	L1 L2 L4

muun arjen vuorovaikutustilanteissa		Harjoitellaan keskustelutaitoja, keskustelun rakentamista ja keskustelun viemistä eteenpäin eri tilanteissa.	
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetus puheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	Harjoitellaan ottamaan huomioon muut erilaisissa suullisissa viestintätilanteissa (<i>esim. kohteliaisuus, äänenkäyttö ja toisten kuunteleminen</i>). Harjoitellaan ottamaan huomioon oman ilmaisutavan vaikutukset. Harjoitellaan ymmärtämään ja hyödyntämään viestinnän erilaisia keinoja (<i>esim. vaikuttaminen koulun arjessa</i>).	L1 L2 L4
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	Harjoitellaan itseilmaisua eri tavoin eri tilanteissa (<i>esim. ei-sanalliset ilmaisukeinot ja muiden osallistujien huomioiminen</i>). Harjoitellaan monipuolista itseilmaisua ryhmässä, parin kanssa ja yksin (<i>esim. draamatyöskentely</i>). Harjoitellaan erilaisten esitysten suunnittelua ja toteutusta.	L2
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2	Harjoitellaan monipuolisia työskentelytapoja hyödyntäen erilaisten kirjallisuuden lajien sujuvaa lukemista, tunnistamista sekä niiden sisällön ymmärtämistä ja luotettavuuden arviointia (<i>esim. kauno- ja tietokirjallisuus sekä näytelmäteksti</i>).	L1 L4
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	Harjoitellaan eri tavoin tulkitsemaan erilaista kirjoitettua ja puhuttua kieltä käyttämällä erilaisia strategioita (<i>esim. silmäily, kuvan ja kuvatekstin lukeminen; ilmeet, eleet, äänenpaino ja -sävy sekä voimakkuus</i>).	L2 L4
T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	Harjoitellaan eri tavoin erilaisten tekstien päättelevää tulkintaa (<i>esim. lukukokemuksien pohtiminen ja vertaileminen sekä johtopäätösten tekeminen teksteistä</i>). Jatketaan sana-, käsite- ja fraasivaraston laajentamista. Harjoitellaan sanojen luokittelemista merkityksen ja muodon perusteella (<i>esim. sanaluokat</i>). Tutkitaan verbin persoonamuotoja.	L1 L2 L4

Tekstien tuottaminen			
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	<p>Vahvistetaan kirjainten ja sanojen oikeinkirjoitusta.</p> <p>Sujuvoitetaan käsinkirjoitus- ja näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan kirjoittamaan eri tekstilajien yksinkertaisia tekstejä yksin, parin kanssa ja ryhmässä (<i>esim. kertova, kuvaava ja ohjaava tekstilaji; tarinan jatkaminen, kirje, päiväkirja</i>).</p> <p>Harjoitellaan tuottamaan tekstejä eri aistikanavia ja monipuolisia virikkeitä hyödyntäen (<i>esim. musiikki, kuvat, kertomus</i>).</p>	L1 L4 L5
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita	S3	<p>Harjoitellaan tuottamaan suunnitelmallisia ja tekstilajeiltaan monipuolisia pidempiä kirjoitelmia yksin, parin kanssa ja ryhmässä.</p> <p>Jatketaan kirjoittamisprosessiin tutustumista; suunnittelu, kirjoittaminen, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, puhtaaksi kirjoittaminen.</p> <p>Harjoitellaan kirjoitetun kielen sääntöjä omissa teksteissä (<i>esim. sanasto, fraasit, kielipilliset rakenteet, kappalejako, otsikointi</i>).</p>	L1 L2 L4
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3	<p>Harjoitellaan omien tekstien arviointia ja muokkaamista itsearviointin perusteella (<i>esim. kappalejako</i>).</p> <p>Harjoitellaan vertaisarviointia parin kanssa yhteisesti sovittujen kriteerien mukaisesti (<i>esim. positiivinen palaute, lisäkysymykset</i>).</p> <p>Harjoitellaan vertaisarviointin vastaanottamista.</p> <p>Harjoitellaan tekstin muokkaamista palautteen perusteella.</p>	L1 L2 L4
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4	<p>Tutkitaan kielen vaihtelua eri tilanteissa monipuolisia tekstejä lukien ja kuunnellen (<i>esim. kielenkäyttö koulussa ja vapaa-aikana</i>).</p> <p>Harjoitellaan huomaamaan puhutun ja kirjoitetun kielen ero.</p> <p>Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien merkityksiä ryhmässä.</p> <p>Laajennetaan tutustumista kielitietoon (<i>esim. yhdyslause, sanaluokista pronominit, numeraalit ja partikkelit</i>).</p> <p>Havainnoidaan kielen keskeisiä säännönmukaisuuksia (<i>esim. nomini-, verbi- ja lausetyyppien tai analogian mallien avulla</i>).</p> <p>Vertaillaan suomea oppilaan oman äidinkielen piirteisiin.</p>	L2 L4

<p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p>	S4	<p>Tutustutaan kirjastoon ja osallistutaan ohjattuihin kirjastovierailuihin.</p> <p>Harjoitellaan löytämään ikäkauteen ja omiin kiinnostuksen kohteisiin sopivaa kirjallisuutta sekä jakamaan lukukokemuksia yhteisesti.</p> <p>Tutustutaan ikäkauteen sopiviin elokuvaan, mediateksteihin sekä kansan- ja nykyperinteeseen.</p>	L2
<p>Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena</p>			
<p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	S4	<p>Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin vuodenvuorokierroksen juhlien ja tapahtumien kautta.</p> <p>Tutustutaan monipuolisesti oman koulun ja sen lähialueen kotikansainvälisyyteen.</p> <p>Vahvistetaan kieli- ja kulttuuri-identiteetin rakentumista.</p>	L2 L4
<p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	S5	<p>Harjoitellaan käyttämään kielitaitoa monipuolisesti koulun ja arjen tilanteissa.</p> <p>Vahvistetaan kielen eri osa-alueita monipuolisesti (<i>esim. lukemalla, kirjoittamalla, kuuntelemalla ja puhumalla</i>).</p> <p>Harjoitellaan asettamaan kielenkäytön oppimistavoitteita sekä seuraamaan niiden toteutumista (<i>esim. läksyjen teon säännöllisyys, oppitunnilla osallistuminen, suomen kielen käyttäminen vapaa-aikana, kuten suomenkielisen kirjallisuuden lukeminen ja median seuraaminen</i>).</p>	L1 L2 L7
<p>T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa</p>	S5	<p>Harjoitellaan havainnoimaan eri oppiaineiden kielellistä ilmaisutapaa.</p> <p>Harjoitellaan ymmärtämään oppiaineiden keskeisiä käsitteitä sekä ottamaan niitä omaan käyttöön.</p>	L4 L7
<p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	S5	<p>Harjoitellaan käyttämään eri tavoin monipuolisia tiedonhankintakeinoja sekä vertailemaan ja arvioimaan tietoa kriittisesti ja käyttämään sitä vastuullisesti.</p> <p>Harjoitellaan hyödyntämään kielitaitoa opiskelussa.</p> <p>Harjoitellaan itseohjautuvuutta ja jatkuvaa oppimista.</p>	L1 L6 L7

5. luokka

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

			
Tavoitteet 5. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1	<p>Laajennetaan sana-, käsite- ja fraasivarastoa.</p> <p>Harjoitellaan kuvailemaan ja kertomaan omia ajatuksia ja mielipiteitä perusteluineen eri tilanteissa.</p> <p>Harjoitellaan keskustelutaitoja, keskustelun rakentamista ja keskustelun viemistä eteenpäin eri tilanteissa.</p>	L1 L2 L4
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	<p>Harjoitellaan ottamaan huomioon muut erilaisissa suullisissa viestintätilanteissa (<i>esim. kohteliaisuus, äänenkäyttö ja toisten kuunteleminen</i>).</p> <p>Harjoitellaan ottamaan huomioon oman ilmaisutavan vaikutukset.</p> <p>Harjoitellaan ymmärtämään ja hyödyntämään viestinnän erilaisia keinoja (<i>esim. vaikuttaminen medialähtöisesti</i>).</p>	L1 L2 L4
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	<p>Harjoitellaan itseilmaisua eri tavoin eri tilanteissa (<i>esim. ei-sanalliset ilmaisukeinot ja luovuus kokonaisilmaisussa</i>).</p> <p>Harjoitellaan monipuolista itseilmaisua ryhmässä, parin kanssa ja yksin (<i>esim. draamatyöskentely</i>).</p> <p>Harjoitellaan erilaisten esitysten suunnittelua ja toteutusta (<i>esim. draama- ja tietopohjaiset esitelmät</i>).</p>	L2
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden	S2	Harjoitellaan monipuolisia työskentelytapoja hyödyntäen erilaisten kirjallisuuden lajien sujuvaa lukemista, tunnistamista sekä niiden sisällön ymmärtämistä ja luotettavuuden arviointia (<i>esim. kauno- ja tietokirjallisuus sekä vaikuttamaan pyrkivä teksti</i>).	L1 L4

arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä			
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	Harjoitellaan tulkitsemaan monenlaista kirjoitettua ja puhuttua kieltä käyttämällä erilaisia strategioita (<i>esim. käsitekartta, ilmeet, eleet, äänenpaino ja -sävy, äänen voimakkuus sekä ironia</i>).	L2 L4
T6 ohjata oppilasta päättävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	Laajennetaan eri tavoin erilaisten tekstien päättävää tulkintaa (<i>esim. synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksien ja hierarkioiden tutkiminen ja selittäminen</i>). Jatketaan sana-, käsite- ja fraasivaraston laajentamista. Pohditaan ja harjoitellaan sijamuotojen merkitystä ja käyttöä (<i>esim. nominatiivi, genetiivi, partitiivi ja paikallissijat</i>). Harjoitellaan käyttämään sekä nimeämään verbin aika- ja persoonamuotoja.	L1 L2 L4
Tekstien tuottaminen			
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	Vahvistetaan kirjainten ja sanojen oikeinkirjoitusta. Vahvistetaan käsinkirjoitus- ja näppäintaitoja sujuviksi. Harjoitellaan kirjoittamaan eri tekstilajien laajempia ja monipuolisempia tekstejä yksin, parin kanssa ja ryhmässä (<i>esim. kertova, kuvaava, ohjaava ja kantaa ottava tekstilaji, mielipidekirjoitus</i>). Harjoitellaan tuottamaan tekstejä eri aistikanavia ja monipuolisia virikkeitä hyödyntäen (<i>esim. musiikki, kuvat, sanomalehti</i>).	L1 L4 L5
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita	S3	Harjoitellaan tuottamaan suunnitelmallisia ja tekstilajeiltaan monipuolisia aikaisempaa pidempiä ja vaativampia kirjoitelmia yksin, parin kanssa ja ryhmässä. Vahvistetaan kirjoittamisprosessin suunnittelua (<i>esim. käsitekartta</i>). Harjoitellaan kirjoitetun kielen sääntöjä omissa teksteissä (<i>esim. sanasto, fraasit, kieliopilliset rakenteet, virke, kappalejako, otsikointi</i>).	L1 L2 L4
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä	S3	Harjoitellaan omien tekstien arviointia ja muokkaamista itsearviointin perusteella (<i>esim. looginen eteneminen</i>).	L1 L2 L4

kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta		Harjoitellaan vertaisarviointia eri näkökulmista (<i>esim. positiivinen palaute ja tekstin parannusehdotukset</i>).	
		Harjoitellaan vertaisarvioinnin vastaanottamista.	
		Harjoitellaan tekstin muokkaamista palautteen perusteella.	
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4	Tutkitaan sanojen ja ilmaisutapojen merkitystä viestinnässä monipuolisesti tekstejä lukien ja kuunnellen (<i>esim. arkiviestintä ja julkinen asiointi</i>).	L2 L4
		Harjoitellaan huomaamaan puhutun ja kirjoitetun kielen ero.	
		Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien merkityksiä ryhmässä ja parin kanssa.	
		Laajennetaan kielitiedon tuntemusta (<i>esim. pää- ja sivulauseet, lauseen pääjäsenet, sanaluokista adverbit</i>).	
		Havainnoidaan kielen keskeisiä säännönmukaisuuksia (<i>esim. nomini-, verbi- ja lausetyyppien tai analogian mallien avulla</i>).	
		Vertaillaan suomea muiden, oppilaalle tuttujen kielten piirteisiin (<i>esim. verbin persoonamuodon ilmaiseminen</i>).	
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Tutustutaan kirjastoon ja osallistutaan ohjattuihin kirjastovierailuihin.	L2
		Harjoitellaan löytämään ikäkauteen ja omiin kiinnostuksen kohteisiin sopivaa kirjallisuutta sekä jakamaan lukukokemuksia yhteisesti.	
		Tutustutaan ikäkauteen sopiviin elokuvaan, mediateksteihin sekä kansan- ja nykyperinteeseen.	
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja	S4	Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin vuodenkierron juhlien ja tapahtumien kautta.	L2 L4
		Tutustutaan monipuolisesti oman koulun ja sen lähialueen kotikansainvälisyyteen.	
		Vahvistetaan kieli- ja kulttuuri-identiteetin rakentumista.	

kehittämään omaa kielirepertuaaria			
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	<p>Harjoitellaan käyttämään kielitaitoa monipuolisesti koulun ja arjen tilanteissa.</p> <p>Vahvistetaan kielen eri osa-alueita monipuolisesti (<i>esim. lukemalla, kirjoittamalla, kuuntelemalla ja puhumalla</i>).</p> <p>Harjoitellaan asettamaan kielenkäytön oppimistavoitteita sekä seuraamaan niiden toteutumista (<i>esim. läksyjen teon säännöllisyys, oppitunnilla osallistuminen, suomen kielen käyttäminen vapaa-aikana, kuten suomenkielisen kirjallisuuden lukeminen ja median seuraaminen</i>).</p>	L1 L2 L7
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	<p>Harjoitellaan havainnoimaan eri oppiaineiden kielellisiä ilmaisutapoja.</p> <p>Harjoitellaan ymmärtämään oppiaineiden keskeisiä käsitteitä sekä omaksumaan niitä.</p>	L4 L7
T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	S5	<p>Harjoitellaan käyttämään eri tavoin monipuolisia tiedonhankintakeinoja sekä vertailemaan ja arvioimaan tietoa kriittisesti ja käyttämään sitä vastuullisesti.</p> <p>Harjoitellaan hyödyntämään kielitaitoa opiskelussa.</p> <p>Harjoitellaan itseohjautuvuutta ja jatkuvaa oppimista.</p>	L1 L6 L7

6. luokka

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

			
Tavoitteet	S	Kuntakohtainen	L
6. luokka			
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramiaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia	S1	<p>Laajennetaan sana-, käsite- ja fraasivarastoa.</p> <p>Harjoitellaan kuvailemaan ja kertomaan omia ajatuksia ja mielipiteitä perusteluineen eri tilanteissa.</p>	L1 L2 L4

rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa		Harjoitellaan keskustelutaitoja, keskustelun rakentamista ja keskustelun viemistä eteenpäin eri tilanteissa.	
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetus puheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	Harjoitellaan ottamaan huomioon muut erilaisissa suullisissa viestintätilanteissa (<i>esim. kohteliaisuus, äänenkäyttö ja toisten kuunteleminen</i>). Harjoitellaan ottamaan huomioon oman ilmaisutavan vaikutukset. Harjoitellaan ymmärtämään ja hyödyntämään viestinnän erilaisia keinoja (<i>esim. vaikuttaminen medialähtöisesti</i>).	L1 L2 L4
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	Harjoitellaan itseilmaisua eri tavoin eri tilanteissa (<i>esim. ei-sanalliset ilmaisukeinot ja luovuus kokonaisilmaisussa</i>). Harjoitellaan monipuolista itseilmaisua ryhmässä, parin kanssa ja yksin (<i>esim. draamatyöskentely</i>). Harjoitellaan erilaisten esitysten suunnittelua ja toteutusta (<i>esim. draama- ja tietopohjaiset esitelmät</i>). Harjoitellaan suunnittelemaan ja toteuttamaan oma puhe-esitys.	L2
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2	Harjoitellaan monipuolisia työskentelytapoja hyödyntäen erilaisten kirjallisuuden lajien sekä tekstityyppien ja -lajien sujuvaa lukemista, tunnistamista sekä niiden sisällön ymmärtämistä ja luotettavuuden arviointia (<i>esim. kauno- ja tietokirjallisuus; mainos ja mielipidekirjoitus</i>)	L1 L4
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	Harjoitellaan tulkitsemaan erilaista kirjoitettua ja puhuttua kieltä käyttämällä erilaisia strategioita (<i>esim. käsittekartta, tiivistelmä, kielikuvat; ilmeet, eleet, äänenpaino, -sävy ja -voimakkuus, ironia</i>).	L2 L4
T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	Syvennetään erilaisten tekstien päättelevää tulkintaa (<i>esim. tutkimalla ja selittämällä synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja hierarkioita</i>). Jatketaan sana-, käsite- ja frasivaraston laajentamista. Kerrataan sanojen luokittelua merkityksen ja muodon perusteella (<i>esim. sanaluokat</i>), verbien taipumista persoona- ja aikamuodoissa sekä nominien taipumista sijamuodoissa.	L1 L2 L4

Tekstien tuottaminen			
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	<p>Vahvistetaan kirjainten ja sanojen oikeinkirjoitusta.</p> <p>Vahvistetaan käsinkirjoitus- ja näppäintaitoja sujuviksi.</p> <p>Harjoitellaan kirjoittamaan eri tekstilajien laajempia ja monipuolisempia tekstejä yksin, parin kanssa ja ryhmässä (<i>esim. kertova, kuvaava, ohjaava ja kantaa ottava tekstilaji; tiivistelmä</i>).</p> <p>Harjoitellaan tuottamaan tekstejä eri aistikanavia ja monipuolisia virikkeitä hyödyntäen (<i>esim. musiikki, kuvat, aikakauslehti</i>).</p>	L1 L4 L5
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita	S3	<p>Harjoitellaan tuottamaan johdonmukaisia ja sujuvasti eteneviä tekstilajeiltaan monipuolisia aiempaa pidempiä ja vaativampia kirjoitelmia yksin, parin kanssa ja ryhmässä.</p> <p>Vahvistetaan kirjoittamisprosessin suunnittelua (<i>esim. käsitekartta</i>).</p> <p>Harjoitellaan kirjoitetun kielen sääntöjä omissa teksteissä (<i>esim. sanasto, fraasit, kielipilliset rakenteet, virke, kappalejako, otsikointi</i>).</p>	L1 L2 L4
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3	<p>Harjoitellaan omien tekstien arviointia ja muokkaamista itsearviointin perusteella (<i>esim. sisällön johdonmukaisuus</i>).</p> <p>Harjoitellaan ja syvennetään vertaisarviointia eri näkökulmista (<i>esim. tekstin parannus- ja muokkausehdotukset</i>).</p> <p>Harjoitellaan vertaisarviointin vastaanottamista.</p> <p>Harjoitellaan tekstin muokkaamista palautteen perusteella.</p>	L1 L2 L4
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4	<p>Harjoitellaan tekemään havaintoja monipuolisista kielenkäytön tilanteista ja kuvailemaan niitä.</p> <p>Harjoitellaan huomaamaan puhutun ja kirjoitetun kielen ero.</p> <p>Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien merkityksiä ryhmässä, parin kanssa ja yksin.</p> <p>Syvennetään kielitiedon tuntemusta (<i>esim. sanojen johtaminen, sijamuodot, lauseen pääjäsenet</i>).</p> <p>Havainnoidaan kielen keskeisiä säännönmukaisuuksia (<i>esim. nomini-, verbi- ja lausetyyppien tai analogian mallien avulla</i>).</p>	L2 L4

		Vertaillaan suomea muiden, oppilaalle tuttujen kielten piirteisiin (<i>esim. sijamuodot</i>).	
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Tutustutaan kirjastoon ja osallistutaan ohjattuihin kirjastovierailuihin. Harjoitellaan löytämään ikäkauteen ja omiin kiinnostuksen kohteisiin sopivaa kirjallisuutta sekä jakamaan lukukokemuksia yhteisesti. Tutustutaan ikäkauteen sopiviin elokuvaan, mediateksteihin sekä kansan- ja nykyperinteeseen.	L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	S4	Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin vuodenkierron juhlien ja tapahtumien kautta. Tutustutaan monipuolisesti koulun ja sen lähialueen kotikansainvälisyyteen. Vahvistetaan kieli- ja kulttuuri-identiteetin rakentumista.	L2 L4
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	Harjoitellaan käyttämään kielitaitoa monipuolisesti koulun ja arjen tilanteissa. Vahvistetaan kielen eri osa-alueita monipuolisesti (<i>esim. lukemalla, kirjoittamalla, kuuntelemalla ja puhumalla</i>). Harjoitellaan asettamaan kielenkäytön oppimistavoitteita sekä seuraamaan niiden toteutumista (<i>esim. läksyjen teon säännöllisyys, oppitunnilla osallistuminen, suomen kielen käyttäminen vapaa-aikana kuten suomenkielisen kirjallisuuden lukeminen ja median seuraaminen</i>).	L1 L2 L7
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	Harjoitellaan havainnoimaan eri oppiaineiden kielellistä ilmaisutapaa. Harjoitellaan ymmärtämään oppiaineiden keskeisiä käsitteitä sekä ottamaan niitä omaan käyttöön.	L4 L7
T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojään ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,	S5	Harjoitellaan käyttämään eri tavoin monipuolisia tiedonhankintakeinoja sekä vertailemaan ja arvioimaan tietoa kriittisesti ja käyttämään sitä vastuullisesti. Harjoitellaan hyödyntämään kielitaitoa opiskelussa.	L1 L6 L7

tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä		Harjoitellaan itseohjautuvuutta ja jatkuvaa oppimista.	
---	--	--	--

SUOMI VIITTOMAKIELISILLE

Suomi viittomakielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, jotka opiskelevat viittomakieltä ja kirjallisuutta suomenkielisissä kouluissa. Opetuksen tavoitteena on oppilaan korkeatasoiseen kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että oppilas voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja viittomakielisessä yhteisössä. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään suomen kieli ja kirjallisuus ja/tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Tällöin myös oppilaan arviointi määräytyy sen mukaan, kumman oppimäärän pohjalta suomi viittomakielisille -oppimäärä on laadittu. Opetussuunnitelman laadinnassa huomioidaan oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä perheen ja muun ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan suomen kielen kehittymiselle.

14.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOISEN KOTIMAISEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUDET

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kielio-pintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi kolme oppimäärää: ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä, ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä äidinkielenomainen ruotsi ja suomi.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Englantiin on laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2- oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2- oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin.

TOINEN KOTIMAINEN KIELI (RUOTSI, FINSKA)

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaisissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

RUOTSIN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilaille on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Ruotsin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia.	S1	L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L4
T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa	S1	L4, L5
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L7
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset tavat oppia kieliä sopivat kullekin parhaiten	S2	L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	L2, L4, L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 rohkaista oppilaita tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		

T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	L3, L4, L5, L7
--	----	----------------

Ruotsin kielen A-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan ruotsin ja muiden pohjoismaisten kielten ja kulttuurien piirteisiin ja sukulaisuussuhteisiin. Vertaillaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa.

Hankitaan tietoa ja keskustellaan Suomen kansalliskielistä ja vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli ympärillään. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuisissa, muistiinpainamiskeinoja ja tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan ruotsia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ruotsinkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa ja Ruotsissa. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään ruotsinkielistä aineistoa ympäristöstä, verkosta, kirjastosta, jne. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomen kielestä poikkeavat foneettiset merkit ja niiden ääntäminen.

Ruotsin kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja palaute on luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa. Se antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellesään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin ja se kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Ruotsin kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä	S1	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa syitä, miksi Suomessa puhutaan ruotsia ja kuvailla Pohjoismaiden kielellistä moninaisuutta
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja ruotsin kielen ja äidinkieltensä tai muun osaamansa kielen

oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä			rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa	S1	Ruotsin kielen havaitseminen ympäristössä	Oppilas osaa kertoa, missä ruotsin kieltä voi nähdä tai kuulla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset tavat oppia kieliä sopivat kullekin parhaiten	S2	Omien kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja hyvien opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A1.3 T7 – T9
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään

			tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

4. luokka

RUOTSIN KIELI, A2, VALINNAINEN

			
Tavoitteet 4. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä	S1	Tutustutaan eri kieliin ja pohditaan omia kieli- ja kulttuurikokemuksia. Opitaan, mitkä ovat Suomen ja Pohjoismaiden pääkielet ja tutustutaan niihin. Tutustutaan ruotsin ja muiden pohjoismaisten kielten sukulaisuussuhteisiin.	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia.	S1	Pohditaan omia kielikokemuksia koti- ja ulkomaisissa kohtaamisissa. Tutustutaan ympäröivän yhteisön suomenruotsalaisuuteen ja sen kulttuuriin. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa mm. leikin ja draaman avulla.	L2

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Tutustutaan erilaisiin tapoihin kirjoittaa vierailta kielillä. Tehdään havaintoja ruotsin kielen ja äidinkielen tai muiden kielten rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä. Pohditaan monikielisyttä omassa arjessa. Vertaillaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja.	L1 L4
T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa	S1	Keskustellaan, miten ruotsinkieltä voi harjoitella koulun ulkopuolella käyttäen eri viestintävälineitä. Tutustutaan Turun tarjoamiin kaksikielisiin mahdollisuuksiin.	L4 L5
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Opetellaan suunnittelemaan yhdessä opetuksen tavoitteisiin tähtäävää toimintaa. Harjoitellaan autenttisia kielenkäyttötilanteita, jotka nähdään aitoina ja tarkoituksenmukaisina. Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta kannustavassa ilmapiirissä. Harjoitellaan kaikkia kielitaidon osa-alueita, jolloin opitaan omia vahvuuksia.	L1 L7
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset tavat oppia kieliä sopivat kullekin parhaiten	S2	Harjoitellaan aktiivisista toimijuutta, itsenäistä vastuunottoa, itsearviointia sekä vertaisarviointia. Opetellaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologian keinoja kielen oppimisen tukena.	L5 L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T7 järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Tutustutaan kohteliaaseen kielenkäyttöön ja aktiiviseen kuunteluun rutiininomaisissa viestintätilanteissa.	L2 L4 L5 L7
T8 tukea oppilasta kielellisten	S3	Harjoitellaan eleiden ja ilmeiden hyödyntämistä sekä selvennyksen tai toiston pyytämistä.	L2 L4

viestintästrategioiden käytössä			
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita ja kohteliasta kielenkäyttöä rutiininomaisissa tilanteissa. Huomioidaan kulttuurien väliset erot.	L2 L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T10 rohkaista oppilaita tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Opetellaan kuulemaan ja lukemaan monenlaisista aiheista. Opetellaan löytämään ruotsinkielistä materiaalia esim. ympäröivästä yhteiskunnasta, verkosta ja kirjastosta. Sanastoa ja rakenteita opetellaan tekstien yhteydessä. Opetellaan ymmärtämään yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää tekstiä asiayhteyden tukemana.	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3	Harjoitellaan perussanastoa ja tilannesidonnaisia ilmauksia sekä peruskieliopin aineksia. Harjoitellaan ruotsin kielen tärkeimpiä suomen kielestä poikkeavia foneettisia merkkejä ja niiden ääntämistä. Hyödynnetään vertaistukea ja erilaisia oppimisympäristöjä ääntämisen ja kirjoittamisen harjoittelussa.	L3 L4 L5 L7

5. luokka

RUOTSIN KIELI, A2, VALINNAINEN

			
Tavoitteet	S	Kuntakohtainen	L
5. luokka			
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			

T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä	S1	<p>Pohditaan ja tutustutaan ruotsin kielen asemaan Suomessa.</p> <p>Huomioidaan Turun asema kaksikielisenä kaupunkina historiallisesti ja nykyajassa.</p> <p>Tutustutaan ruotsin ja muiden pohjoismaisten kielten sukulaisuussuhteisiin.</p>	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia.	S1	<p>Hyödynnetään ympäröivän yhteisön suomenruotsalaisuutta ja sen kulttuuria opiskelussa.</p> <p>Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa mm. leikin ja draaman avulla.</p> <p>Opitaan ymmärtämään Suomen kansalliskielten ja vähemmistökielten merkitystä yksilölle ja yhteisölle.</p>	L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	<p>Tutustutaan erilaisiin tapoihin kirjoittaa vierailta kielillä.</p> <p>Tehdään havaintoja ruotsin kielen ja äidinkielen tai muiden kielten rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.</p> <p>Pohditaan monikielisyttä omassa arjessa.</p> <p>Vertaillaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja.</p>	L1 L4
T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa	S1	<p>Etsitään itseä kiinnostavaa ja omaa oppimista edistävää aineistoa.</p> <p>Tutustutaan Turun tarjoamiin kaksikielisiin mahdollisuuksiin.</p>	L4 L5
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	<p>Opetellaan suunnittelemaan yhdessä opetuksen tavoitteisiin tähtäävää toimintaa.</p> <p>Harjoitellaan autenttisia kielenkäyttötilanteita, jotka nähdään aitoina ja tarkoituksenmukaisina.</p> <p>Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta kannustavassa ilmapiirissä.</p> <p>Harjoitellaan kaikkia kielitaidon osa-alueita, jolloin opitaan omia vahvuuksia.</p>	L1 L7
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja	S2	<p>Harjaannutaan aktiiviseen toimijuuteen, itsenäiseen vastuunottoon, itsearviointiin sekä vertaisarviointiin.</p> <p>Opetellaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologian keinoja kielen oppimisen tukena.</p>	L5 L6

myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset tavat oppia kieliä sopivat kullekin parhaiten			
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T7 järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä ja aktiivista kuuntelua rutiininomaisissa viestintätilanteissa.	L2 L4 L5 L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Harjoitellaan eleiden ja ilmeiden hyödyntämistä ja selvennyksen tai toiston pyytämistä sekä muiden osattujen kielten käyttöä.	L2 L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita ja kohteliasta kielenkäyttöä monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Huomioidaan kulttuurien väliset erot.	L2 L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T10 rohkaista oppilaita tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Opetellaan kuulemaan ja lukemaan monenlaisista aiheista. Opetellaan löytämään ruotsinkielistä materiaalia esim. ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Opetellaan tekstien yhteydessä sanastoa ja rakenteita. Opetellaan ymmärtämään yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää tekstiä asiayhteyden tukemana.	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Harjoitellaan perussanastoa ja tilannesidonnaisia ilmauksia sekä peruskieliopin aineksia. Harjoitellaan ruotsin kielen tärkeimpiä suomen kielestä poikkeavia foneettisia merkkejä ja niiden ääntämistä. Hyödynnetään vertaistukea ja erilaisia oppimisympäristöjä ääntämisen ja kirjoittamisen harjoittelussa.	L3 L4 L5 L7

6. luokka

RUOTSIN KIELI, A2, VALINNAINEN

Tavoitteet 6. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä	S1	Etsitään mahdollisuuksia hyödyntää kotikansainvälisyyttä ja harjoitella Pohjoismaista yhteydenpitoa. Tutustutaan ruotsin ja muiden pohjoismaisten kielten sukulaisuussuhteisiin.	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia.	S1	Hyödynnetään ympäröivän yhteisön suomenruotsalaisuutta ja sen kulttuuria opiskelussa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa mm. leikin ja draaman avulla. Opitaan ymmärtämään Suomen kansalliskielten ja vähemmistökielten merkitystä yksilölle ja yhteisölle.	L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Tutustutaan erilaisiin tapoihin kirjoittaa vierailta kielillä. Tehdään havaintoja ruotsin kielen ja äidinkielen tai muiden kielten rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä. Pohditaan monikielisyyttä omassa arjessa. Vertaillaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja.	L1 L4
T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa	S1	Etsitään itseä kiinnostavaa ja omaa oppimista edistävää aineistoa. Tutustutaan Turun tarjoamiin kaksikielisiin mahdollisuuksiin.	L4 L5
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva	S2	Opetellaan suunnittelemaan yhdessä opetuksen tavoitteisiin tähtäävää toimintaa.	L1 L7

opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen		Harjoitellaan autenttisia kielenkäyttötilanteita, jotka nähdään aitoina ja tarkoituksenmukaisina. Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta kannustavassa ilmapiirissä. Harjoitellaan kaikkia kielitaidon osa-alueita, jolloin opitaan omia vahvuuksia.	
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset tavat oppia kieliä sopivat kullekin parhaiten	S2	Harjaannutaan aktiiviseen toimijuuteen, itsenäiseen vastuunottoon, itsearviointiin sekä vertaisarviointiin. Opetellaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologian keinoja kielen oppimisen tukena.	L5 L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T7 järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Vahvistetaan kohteliasta kielenkäyttöä ja aktiivista kuuntelua rutiininomaisissa viestintätilanteissa ja eri kulttuurien kohtaamisissa.	L2 L4 L5 L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Hyödynnetään eleitä ja ilmeitä, selvennyksen ja toiston pyytämistä sekä muiden osattujen kielen käyttöä.	L2 L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita ja kohteliasta kielenkäyttöä monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa ja kulttuurisissa tilanteissa. Huomioidaan kulttuurien väliset erot.	L2 L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T10 rohkaista oppilaita tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Opetellaan kuulemaan ja lukemaan monenlaisista aiheista. Opetellaan löytämään ruotsinkielistä materiaalia esim. ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Opetellaan sanastoa ja rakenteita tekstien yhteydessä.	L4

		Opetellaan ymmärtämään yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää tekstiä asiayhteyden tukemana. Harjoitellaan löytämään tarvittava tieto lyhyestä tekstistä.	
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Harjoitellaan perussanastoa ja tilannesidonnaisia ilmauksia sekä peruskieliopin aineksia. Hyödynnetään vertaistukea ja erilaisia oppimisympäristöjä ääntämisen ja kirjoittamisen harjoittelussa.	L3 L4 L5 L7

RUOTSIN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta	S1	L1, L2, L4
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen	S1	L2
Kieltenopiskelutaidot		
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	L1, L5, L3
T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella	S2	L3, L5
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	L4

T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielillisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	L4

Ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.

S2 Kielenopiskelutaidot: Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja palaute on luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota /arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 Auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisistä suhteista	S1	Kielten keskinäissuhteiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata, mihin kielikuntiin hänen osaamansa ja opiskelemansa kielet kuuluvat.
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen	S1	Ruotsin kielen aseman ja merkityksen tunteminen Suomessa	Oppilas osaa nimetä syitä, joiden vuoksi Suomessa käytetään ruotsia ja mainita ruotsista suomeen lainautuneita sanoja.
Kielenopiskelutaidot			
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	Toiminta opiskelutilanteessa	Oppilas harjaannuttaa ruotsin taitoaan ryhmässä myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, huolehtii kotitehtävistään sekä osallistuu ryhmän työskentelyyn myönteisellä tavalla. Oppilas osaa arvioida ruotsin taitonsa kehittymistä suhteellisen realistisesti.
T4 rohkaista oppilaita näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen	S2	Ruotsin kielen käyttöalueiden ja – mahdollisuuksien tunnistaminen omassa elämässä	Oppilas osaa mainita joitakin ruotsin kielen käyttöalueita ja - mahdollisuuksia.

löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella			
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso: A1.2
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja ja osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.2
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolle sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.1
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.

6. luokka

RUOTSIN KIELI, B1

Tavoitteet 6. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta	S1	Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja englannin kielen tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja. Tutkitaan mihin kielikuntiin ruotsi ja entuudestaan tutut kielet kuuluvat.	L1 L2 L4
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen	S1	Huomioidaan Turun asema kaksikielisenä kaupunkina historiallisesti ja nykyajassa. Keskustellaan ruotsin kielen asemasta vähemmistökielenä Suomessa.	L2
Kieltenopiskelutaidot			
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S1	Pohditaan, miten ruotsin kielen taidosta voi hyötyä omassa arjessa ja tulevaisuudessa. Tutustutaan Turun tarjoamiin kaksikielisiin mahdollisuuksiin. Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä.	L1 L5 L3
T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella	S2	Tutustutaan ympäröivän yhteisön kaksikielisyyteen ja suomenruotsalaiseen kulttuuriin. Käytetään ruotsin kieltä aina kun se on mahdollista. Tutustutaan mahdollisuuksiin opiskella Turussa ruotsiksi toisella asteella ja korkeakouluissa.	L3 L5

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	Harjoitellaan erilaisia arkielämän vuorovaikutustilanteita tekemällä pieniä dialogeja.	L4
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	Harjoitellaan erilaisia viestintästrategioita mm. draaman keinoin.	L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	Harjoitellaan käyttämään muutamia kaikkein yleisimpiä ruotsin kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia.	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	Opetellaan ymmärtämään lyhyttä kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta.	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	Opetellaan vakioilmaisuja, joitakin sanoja ja sanontoja suullisesti ja kirjallisesti. Opetellaan ruotsin kielen olennaiset foneettiset merkit ja harjoitellaan luontevaa ääntämistä.	L4

14.4.3 VIERAAT KIELET

KIELIKASVATUS

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikkisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

VIERAS KIELI ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilaille on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalien viestinnän kielenä	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaan sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L2
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	L2, L4, L5, L7
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätalannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	L4
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	L3, L4, L5, L7

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omilla ilmaisuihin, muistiinpanomateriaaleja, tuntemattoman sanan merkityksen päättämistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muille nopeammin edistyville tai englannin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Englannin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellesään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää englannin A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Englannin A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä.	S1	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	Englanninkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A2.1
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kiellellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A2.1
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A2.1

T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
---	----	--------------------------	--

Englanti A1

3. luokka

ENGLANTI, A1

			
Tavoitteet 3. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä	S1	<p>Pohditaan omia kokemuksia kohtaamisissa eri kieli- ja kulttuuritaustan omaavien ihmisten kanssa.</p> <p>Tutustutaan ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla.</p> <p>Kuunnellaan ja tutustutaan eri kieliin.</p> <p>Huomioidaan englannin asema globaalin viestinnän kielenä.</p> <p>Tutkitaan mahdollisuuksia hyödyntää kotikansainvälisyyttä ja harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa.</p>	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä	S1	<p>Hyödynnetään oman koulun ja lähiympäristön kotikansainvälisyyttä kieltenopetuksessa.</p> <p>Harjoitellaan arvostavaa ja kohteliasta kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa (<i>esim. leikin ja draaman avulla</i>).</p>	L1 L2

ilman arvottavia ennakko-oletuksia			
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	Pohditaan monikielisyyttä oppilaan omassa arjessa. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Tutustutaan erilaisiin tapoihin kirjoittaa eri kielillä.	L1 L2
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	Keskustellaan siitä, miten englantia voi harjoitella koulun ulkopuolella käyttäen eri viestintävälineitä. Opitaan löytämään itselleen sopivaa englanninkielistä aineistoa.	L2 L3
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Opetellaan suunnittelemaan yhdessä opetuksen tavoitteisiin tähtäävää toimintaa. Harjoitellaan autenttisia kielenkäyttötilanteita, jotka nähdään aitoina ja tarkoituksenmukaisina. Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta kannustavassa ilmapiirissä.	L1 L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Opitaan ymmärtämään omaa oppimisprosessia, sekä havainnoimaan että arvioimaan omaa edistymistä. Opetellaan käyttämään tehokkaita ja itselle sopivia kielenopiskelutapoja ja muististrategioita. Opetellaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologian keinoja kielen oppimisen tukena. Opetellaan ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelusta esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.	L1 L4 L5 L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen	S3	Harjoitellaan yleisimmin toistuvia, epämuodollisia, rutiininomaisia viestintätilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen (<i>esim. kasvokkain puhuminen, puhelinkeskustelu, korttien kirjoittaminen tai tietoteknisten viestintävälineiden hyödyntäminen</i>). Harjoitellaan keskustelukumppanin huomioonottamista, kohteliaisuutta ja aktiivista kuuntelemista sekä viestinnän säätelyä	L2 L4 L5 L7

mahdollisista katkoksista huolimatta		<i>(esim. tarkennus, toistaminen, ymmärtämisvaikeuksien ilmaiseminen).</i>	
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	Harjoitellaan intonaation, eleiden, ilmeiden ja ympäristön hyödyntämistä viestintätilanteissa. Opetellaan hyödyntämään kaikkia opittuja kieliä. Tutustutaan ja opetellaan kielenkäytön erilaisia kompensatiokeinoja viestinnän jatkamiseksi.	L4
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	Harjoitellaan englannin kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa. Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita ja sosiaalisten käytänteiden ja normien mukaan toimimista.	L2 L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	Opetellaan kuulemaan ja lukemaan keskeistä sanastoa ja ilmaisuja sisältäviä tekstejä monenlaisista aiheista, lähtökohtana jokapäiväinen elämänpiiri. Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliasta kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa. Tunnistetaan ja päätellään viestien ydinsisältöjä asiayhteyden tukeutuen <i>(esim. eleet ja ilmeet, intonaatio, osattujen kielten hyödyntäminen).</i> Harjoitellaan käsiteltävien aiheiden ja tekstien valintaa yhdessä.	L4
T11 tarjota Oppilaille mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	Harjoitellaan oppilaiden jokapäiväiseen elämänpiiriin kuuluvaa englannin keskeistä sanastoa ja yksinkertaisia lauseita puhetta ja kirjoitusta käyttäen. Käytetään kielitaitoa rohkeasti. Tutustutaan yksinkertaisiin perusrakenteisiin erilaisten tekstien kautta. Harjoitellaan englannin kielen ääntämisen kaikkia osa-alueita. Harjoitellaan tunnistamaan foneettisen kirjoituksen merkkejä.	L3 L4 L5 L7

4. luokka

ENGLANTI, A1

Tavoitteet 4. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalien viestinnän kielenä	S1	<p>Tutustutaan ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla.</p> <p>Tutkitaan mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja tutustutaan niiden levinneisyyteen maailmalla.</p> <p>Huomioidaan englannin asema globaalien viestinnän kielenä. Tutkitaan mahdollisuuksia hyödyntää kotikansainvälisyyttä ja harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa.</p>	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1	<p>Hyödynnetään oman koulun ja lähiympäristön kotikansainvälisyyttä kielenopetuksessa.</p> <p>Pohditaan omia kokemuksia kohtaamisissa eri kieli- ja kulttuuritaustan omaavien ihmisten kanssa.</p> <p>Harjoitellaan arvostavaa ja kohteliasta kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa (<i>esim. leikin ja draaman avulla</i>).</p>	L1 L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	Havainnoidaan ja hyödynnetään kielten rakenteellisia samankaltaisuuksia sekä sanojen ja ilmausten samankaltaisuutta.	L1 L2
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	<p>Keskustellaan siitä, miten englantia voi harjoitella koulun ulkopuolella käyttäen eri viestintävälineitä.</p> <p>Opitaan löytämään itselle sopivaa englanninkielistä aineistoa.</p>	L2 L3

Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	<p>Opetellaan suunnittelemaan yhdessä opetuksen tavoitteisiin tähtäävää toimintaa.</p> <p>Harjoitellaan autenttisia kielenkäyttötilanteita, jotka nähdään aitoina ja tarkoituksenmukaisina.</p> <p>Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta kannustavassa ilmapiirissä.</p>	L1 L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	<p>Opitaan ymmärtämään omaa oppimisprosessia, sekä havainnoimaan että arvioimaan omaa edistymistä.</p> <p>Opetellaan käyttämään tehokkaita ja itselle sopivia kielenopiskelutapoja ja muististrategioita.</p> <p>Opetellaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologian keinoja kielen oppimisen tukena.</p> <p>Opetellaan ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelusta esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.</p>	L1 L4 L5 L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	<p>Harjoitellaan yleisimmin toistuvia, epämuodollisia, rutiininomaisia viestintätilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen (<i>esim. kasvokkain puhuminen, puhelinkeskustelu, korttien ja kirjeiden kirjoittaminen tai tietoteknisten viestintävälineiden hyödyntäminen</i>).</p> <p>Harjoitellaan keskustelukumppanin huomioonottamista, kohteliaisuutta ja aktiivista kuuntelemista sekä viestinnän säätelyä (<i>esim. tarkennus, toistaminen, ymmärtämisvaikeuksien ilmaiseminen</i>).</p>	L2 L4 L5 L7
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	<p>Harjoitellaan intonaation, eleiden, ilmeiden ja ympäristön hyödyntämistä viestintätilanteissa.</p> <p>Opetellaan hyödyntämään kaikkia osattuja kieliä.</p> <p>Tutustutaan ja opetellaan kielenkäytön erilaisia kompensatiokeinoja viestinnän jatkamiseksi.</p>	L4
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	<p>Harjoitellaan englannin kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.</p> <p>Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita ja sosiaalisten käytänteiden ja normien mukaan toimimista.</p>	L2 L4

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	<p>Opetellaan kuulemaan ja lukemaan tekstejä monenlaisista aiheista, lähtökohtana jokapäiväinen elämänpiiri.</p> <p>Opetellaan löytämään englanninkielistä materiaalia mm. lähiympäristöstä, verkosta ja kirjastosta.</p> <p>Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliasta kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa.</p> <p>Huomioidaan kulttuurien väliset erot.</p> <p>Opetellaan tunnistamaan viestien ydinsisältöjä ja tekstien pääajatuksia.</p> <p>Harjoitellaan käsiteltävien aiheiden ja tekstien valintaa yhdessä.</p>	L4
T11 tarjota Oppilaille mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	<p>Harjoitellaan englannin keskeistä sanastoa ja yksinkertaisia lauseita puhetta ja kirjoitusta käyttäen, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä itse, perheeni, suku ja ystävät</i>).</p> <p>Käytetään kielitaitoa rohkeasti.</p> <p>Sovelletaan ja käytetään perusrakenteita.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan foneettisen kirjoituksen merkkejä.</p> <p>Harjoitellaan englannin kielen ääntämisen kaikkia osa-alueita.</p> <p>Käytetään vertaistukea ääntämisen harjoittelussa sekä arvioidaan omaa puhetta.</p>	L3 L4 L5 L7

5. luokka

ENGLANTI, A1

Tavoitteet 5. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalien viestinnän kielenä	S1	<p>Tutustutaan ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla.</p> <p>Tutustutaan englannin kielen maakohtaisiin variantteihin ja paikallisiin kulttuureihin.</p> <p>Tutkitaan mahdollisuuksia hyödyntää kotikansainvälisyyttä ja harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa.</p>	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1	<p>Hyödynnetään oman koulun ja lähiympäristön kotikansainvälisyyttä kielenopetuksessa.</p> <p>Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle.</p> <p>Harjoitellaan arvostavaa ja kohteliasta kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa (<i>esim. leikin ja draaman avulla</i>).</p>	L1 L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	<p>Havainnoidaan ja hyödynnetään kielten rakenteellisia samankaltaisuuksia sekä sanojen ja ilmausten samankaltaisuutta.</p> <p>Kehitetään kielellistä päättelykykyä.</p>	L1 L2
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	Harjoitellaan löytämään itseään kiinnostavaa ja omaa oppimista edistävää aineistoa.	L2 L3
Kielenopiskelutaidot			

<p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen</p>	S2	<p>Opetellaan suunnittelemaan yhdessä opetuksen tavoitteisiin tähtäävää toimintaa.</p> <p>Harjoitellaan autenttisia kielenkäyttötilanteita, jotka nähdään aitoina ja tarkoituksenmukaisina.</p> <p>Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta kannustavassa ilmapiirissä.</p>	L1 L3
<p>T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten</p>	S2	<p>Opitaan ymmärtämään omaa oppimisprosessia, sekä havainnoimaan että arvioimaan omaa edistymistä.</p> <p>Opetellaan käyttämään tehokkaita ja itselle sopivia kielenopiskelutapoja ja muististrategioita.</p> <p>Opetellaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologian keinoja kielen oppimisen tukena.</p> <p>Opetellaan ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelusta esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.</p>	L1 L4 L5 L6
<p>Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa</p>			
<p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta</p>	S3	<p>Harjoitellaan epämuodollisia viestintätilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen (<i>esim. kasvokkain puhuminen, puhelinkeskustelu, korttien ja kirjeiden kirjoittaminen tai tietoteknisten viestintävälineiden hyödyntäminen</i>).</p> <p>Harjoitellaan puheenvuoron antamista ja ottamista tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä asioiden hoitamista; asiointi, tilaaminen, neuvojen antaminen ja pyytäminen.</p> <p>Harjoitellaan viestintätilanteen ylläpitämistä.</p>	L2 L4 L5 L7
<p>T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja</p>	S3	<p>Harjoitellaan pyytämään suoraan ja epäsuoraan apua keskustelukumppanilta.</p> <p>Opetellaan käyttämään kiertoilmaisuja, ilmaisemaan asioita toisin sanoin ja hyödyntämään viestintäkumppanin ilmaisuja oman viestinnän tukena.</p>	L4
<p>T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita</p>	S3	<p>Harjoitellaan yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia sosiaalisissa kontakteissa.</p> <p>Harjoitellaan ilmaisemaan omia tunteita ja asenteita ja omaa suhtautumista asiaan.</p>	L2 L4
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä</p>			

<p>T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita</p>	<p>S3</p>	<p>Opetellaan kuulemaan ja lukemaan tekstejä monenlaisista aiheista, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. koulu, harrastukset sekä vapaa-ajan vietto</i>).</p> <p>Opetellaan löytämään englanninkielistä materiaalia mm. ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta.</p> <p>Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa harjoitellaan kohteliasta kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa.</p> <p>Huomioidaan kulttuurien väliset erot.</p> <p>Opetellaan sanastoa ja rakenteita tekstien yhteydessä.</p> <p>Käsiteltäviä aiheita ja tekstejä valitaan yhdessä.</p>	<p>L4</p>
<p>T11 tarjota Oppilaille mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin</p>	<p>S3</p>	<p>Harjoitellaan englannin keskeistä sanastoa ja yksinkertaisia lauseita puhetta ja kirjoitusta käyttäen, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. koulu, harrastukset sekä vapaa-ajan vietto</i>).</p> <p>Käytetään kielitaitoa rohkeasti.</p> <p>Sovelletaan ja käytetään perusrakenteita.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan foneettisen kirjoituksen merkkejä.</p> <p>Harjoitellaan englannin kielen ääntämisen kaikkia osa-alueita.</p> <p>Käytetään vertaistukea ääntämisen harjoittelussa sekä arvioidaan omaa puhetta.</p> <p>Harjoitellaan ääntämisen perussääntöjen käyttöä.</p>	<p>L3 L4 L5 L7</p>

6. luokka

ENGLANTI, A1

Tavoitteet 6. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalien viestinnän kielenä	S1	Tutustutaan ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Tutustutaan englannin kielen maakohtaisiin variantteihin ja paikallisiin kulttuureihin. Tutkitaan mahdollisuuksia hyödyntää kotikansainvälisyyttä ja harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa.	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1	Hyödynnetään oman koulun ja lähiympäristön kotikansainvälisyyttä kielenopetuksessa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa ja kohteliasta kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa (esim. leikin ja draaman avulla).	L1 L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	Havainnoidaan ja hyödynnetään kielten rakenteellisia samankaltaisuuksia sekä sanojen ja ilmausten samankaltaisuutta. Kehitetään kielellistä päättelykykyä.	L1 L2
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	Käytetään oma-aloitteisesti löydettyjä ja monipuolisia tietolähteitä, joista löytyy omaa oppimista edistävää ja itseään kiinnostavaa aineistoa.	L2 L3
Kielenopiskelutaidot			

<p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen</p>	S2	<p>Opetellaan suunnittelemaan yhdessä opetuksen tavoitteisiin tähtäävää toimintaa.</p> <p>Harjoitellaan autenttisia kielenkäyttötilanteita, jotka nähdään aitoina ja tarkoituksenmukaisina.</p> <p>Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta kannustavassa ilmapiirissä.</p>	L1 L3
<p>T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten</p>	S2	<p>Opitaan ymmärtämään omaa oppimisprosessia, sekä havainnoimaan että arvioimaan omaa edistymistä.</p> <p>Opetellaan käyttämään tehokkaita ja itselle sopivia kielenopiskelutapoja ja muististrategioita.</p> <p>Opetellaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologian keinoja kielen oppimisen tukena.</p> <p>Opetellaan ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelusta esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.</p>	L1 L4 L5 L6
<p>Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa</p>			
<p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta</p>	S3	<p>Harjoitellaan monipuolisia ja vaativampiakin kielenkäyttötilanteita.</p> <p>Valitaan yhdessä kiinnostavia ja ajankohtaisia aihepiirejä eri viestintäkanavia hyödyntäen.</p> <p>Harjoitellaan viestintätilanteen ylläpitämistä.</p>	L2 L4 L5 L7
<p>T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja</p>	S3	<p>Harjoitellaan pyytämään suoraan ja epäsuoraan apua keskustelukumppanilta.</p> <p>Opetellaan käyttämään kiertoilmaisuja, ilmaisemaan asioita toisin sanoin ja hyödyntämään viestintäkumppanin ilmaisuja oman viestinnän tukena.</p>	L4
<p>T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita</p>	S3	<p>Harjoitellaan yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia sosiaalisissa kontakteissa.</p> <p>Harjoitellaan ilmaisemaan omia tunteita ja asenteita ja omaa suhtautumista asiaan sekä asioiden hoitamista; asiointi, tilaaminen, neuvojen antaminen ja pyytäminen.</p>	L2 L4
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä</p>			

<p>T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita</p>	<p>S3</p>	<p>Opetellaan kuulemaan ja lukemaan tekstejä monenlaisista aiheista, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. harrastukset, vapaa-ajan vietto, elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä, sekä oppilaiden kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaiset asiat</i>).</p> <p>Opetellaan löytämään englanninkielistä materiaalia mm. ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta.</p> <p>Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa harjoitellaan kohteliasta kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa.</p> <p>Huomioidaan kulttuurien väliset erot.</p> <p>Sanastoa ja rakenteita opetellaan tekstien yhteydessä.</p> <p>Käsiteltäviä aiheita ja tekstejä valitaan yhdessä.</p>	<p>L4</p>
<p>T11 tarjota Oppilaille mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin</p>	<p>S3</p>	<p>Harjoitellaan englannin keskeistä sanastoa ja yksinkertaisia lauseita puhetta ja kirjoitusta käyttäen, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. harrastukset, vapaa-ajan vietto, elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä, sekä oppilaiden kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaiset asiat</i>).</p> <p>Käytetään kielitaitoa rohkeasti.</p> <p>Sovelletaan ja käytetään keskeisiä rakenteita.</p> <p>Harjoitellaan foneettisen kirjoituksen merkkejä.</p> <p>Harjoitellaan englannin kielen ääntämisen kaikkia osa-alueita.</p> <p>Käytetään vertaistukea ääntämisen harjoittelussa sekä arvioidaan omaa puhetta.</p> <p>Sovelletaan joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.</p>	<p>L3 L4 L5 L7</p>

Englanti A2

4. luokka

ENGLANTI, A2

Tavoitteet 4. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä	S1	<p>Pohditaan oppilaan omia kieli- ja kulttuurikokemuksia ja tutustutaan ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla.</p> <p>Tutkitaan mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja tutustutaan niiden levinneisyyteen maailmalla.</p> <p>Tutkitaan mahdollisuuksia hyödyntää kotikansainvälisyyttä ja harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa.</p> <p>Huomioidaan englannin asema globaalin viestinnän kielenä.</p>	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1	<p>Hyödynnetään oman koulun ja lähiympäristön kotikansainvälisyyttä kielenopetuksessa.</p> <p>Pohditaan omia kokemuksia kohtaamisissa eri kieli- ja kulttuuritaustan omaavien ihmisten kanssa.</p> <p>Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa (<i>esim. leikin ja draaman avulla</i>).</p>	L1 L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	<p>Pohditaan huomioita monikielellisyydestä oppilaan omassa arjessa.</p> <p>Havainnoidaan ja hyödynnetään kielten rakenteellisia samankaltaisuuksia sekä sanojen ja ilmausten samankaltaisuutta.</p> <p>Keskustellaan havainnoista omissa kielenkäyttötilanteissa.</p>	L1 L2
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää,	S1	<p>Keskustellaan siitä, miten englantia voi harjoitella koulun ulkopuolella, käyttäen eri viestintävälineitä.</p> <p>Opitaan löytämään itselle sopivaa englanninkielistä aineistoa.</p>	L2 L3

sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa		Pohditaan mitä aineistoa voi löytää jos osaa kieltä vain vähän tai toisaalta jos osaa englantia jo entuudestaan.	
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Opetellaan suunnittelemaan yhdessä opetuksen tavoitteisiin tähtäävää toimintaa. Harjoitellaan autenttisia kielenkäyttötilanteita, jotka nähdään aitoina ja tarkoituksenmukaisina Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta kannustavassa ilmapiirissä.	L1 L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Opitaan ymmärtämään omaa oppimisprosessia, sekä havainnoimaan että arvioimaan omaa edistymistä. Opetellaan käyttämään tehokkaita ja itselle sopivia kielenopiskelutapoja ja muististrategioita. Opetellaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologian keinoja kielen oppimisen tukena. Opetellaan ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelusta esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.	L1 L4 L5 L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	Harjoitellaan yleisimmin toistuvia, epämuodollisia, rutiininomaisia viestintätilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen (<i>esim. kasvokkain puhuminen, puhelinkeskustelu, korttien ja kirjeiden kirjoittaminen tai tietoteknisten viestintävälineiden hyödyntäminen</i>). Harjoitellaan keskustelukumppanin huomioonottamista, kohteliaisuutta ja aktiivista kuuntelemista sekä viestinnän säätelyä (<i>esim. tarkennus, toistaminen, ymmärtämisvaikeuksien ilmaiseminen</i>).	L2 L4 L5 L7
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	Harjoitellaan intonaation, eleiden, ilmeiden ja ympäristön hyödyntämistä viestintätilanteissa. Opetellaan hyödyntämään kaikkia osattuja kieliä. Tutustutaan ja opetellaan kielenkäytön erilaisia kompensatiokeinoja viestinnän jatkamiseksi.	L4
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla	S3	Harjoitellaan englannin kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	L2 L4

mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita		Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita ja sosiaalisten käytänteiden ja normien mukaan toimimista.	
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	<p>Opetellaan kuulemaan ja lukemaan tekstejä monenlaisista aiheista, lähtökohtana jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä itse, perheeni, suku ja ystävät</i>).</p> <p>Opetellaan löytämään englanninkielistä materiaalia mm. lähiympäristöstä, verkosta ja kirjastosta.</p> <p>Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliasta kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa.</p> <p>Huomioidaan kulttuurien väliset erot.</p> <p>Opetellaan tunnistamaan viestien ydinsisältöjä ja tekstien pääajatuksia asiayhteyden tukeutuen.</p> <p>Harjoitellaan käsiteltävien aiheiden ja tekstien valintaa yhdessä.</p>	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T11 tarjota Oppilaille mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	<p>Harjoitellaan englannin keskeistä sanastoa ja yksinkertaisia lauseita puhetta ja kirjoitusta käyttäen, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä itse, perheeni, suku ja ystävät</i>).</p> <p>Käytetään kielitaitoa rohkeasti.</p> <p>Tutustutaan yksinkertaisiin perusrakenteisiin erilaisten tekstien kautta.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan foneettisen kirjoituksen merkkejä.</p> <p>Harjoitellaan englannin kielen ääntämisen kaikkia osa-alueita.</p> <p>Käytetään vertaistukea ääntämisen harjoittelussa sekä arvioidaan omaa puhetta.</p>	L3 L4 L5 L7

5. luokka

ENGLANTI, A2

Tavoitteet 5. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalien viestinnän kielenä	S1	Tutustutaan ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Tutustutaan englannin kielen maakohtaisiin variantteihin ja paikallisiin kulttuureihin. Tutkitaan mahdollisuuksia hyödyntää kotikansainvälisyyttä ja harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa.	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1	Hyödynnetään oman koulun ja lähiympäristön kotikansainvälisyyttä kielenopetuksessa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa (<i>esim. leikin ja draaman avulla</i>).	L1 L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	Havainnoidaan ja hyödynnetään kielten rakenteellisia samankaltaisuuksia sekä sanojen ja ilmausten samankaltaisuutta. Kehitetään kielellistä päättelykykyä. Keskustellaan havainnoista omilla kielenkäyttötilanteissa.	L1 L2
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	Harjoitellaan löytämään itseään kiinnostavaa ja omaa oppimistaan edistävää aineistoa englannin kielellä.	L2 L3
Kielenopiskelutaidot			

<p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen</p>	S2	<p>Opetellaan suunnittelemaan yhdessä opetuksen tavoitteisiin tähtäävää toimintaa.</p> <p>Harjoitellaan autenttisia kielenkäyttötilanteita, jotka nähdään aitoina ja tarkoituksenmukaisina</p> <p>Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta kannustavassa ilmapiirissä.</p>	L1 L3
<p>T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten</p>	S2	<p>Opitaan ymmärtämään omaa oppimisprosessia, sekä havainnoimaan että arvioimaan omaa edistymistä.</p> <p>Opetellaan käyttämään tehokkaita ja itselle sopivia kielenopiskelutapoja ja muististrategioita.</p> <p>Opetellaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologian keinoja kielen oppimisen tukena.</p> <p>Opetellaan ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelusta esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.</p>	L1 L4 L5 L6
<p>Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa</p>			
<p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta</p>	S3	<p>Harjoitellaan epämuodollisia viestintätilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen (<i>esim. kasvokkain puhuminen, puhelinkeskustelu, korttien ja kirjeiden kirjoittaminen tai tietoteknisten viestintävälineiden hyödyntäminen</i>).</p> <p>Harjoitellaan puheenvuoron antamista ja ottamista tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä asioiden hoitamista; asiointi, tilaaminen, neuvojen antaminen ja pyytäminen.</p> <p>Harjoitellaan viestintätilanteen ylläpitämistä.</p>	L2 L4 L5 L7
<p>T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja</p>	S3	<p>Harjoitellaan pyytämään suoraan ja epäsuoraan apua keskustelukumppanilta.</p> <p>Opetellaan käyttämään kiertoilmaisuja, selittämään ja ilmaisemaan asioita toisin sanoin ja hyödyntämään viestintäkumppanin ilmaisuja oman viestinnän tukena.</p>	L4
<p>T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita</p>	S3	<p>Harjoitellaan yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia sosiaalisissa kontakteissa.</p> <p>Harjoitellaan ilmaisemaan omia tunteita ja asenteita ja omaa suhtautumista asiaan.</p>	L2 L4
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä</p>			

<p>T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita</p>	<p>S3</p>	<p>Opetellaan kuulemaan ja lukemaan tekstejä monenlaisista aiheista, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. koulu, harrastukset sekä vapaa-ajan vietto</i>).</p> <p>Opetellaan löytämään englanninkielistä materiaalia mm. ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta.</p> <p>Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa harjoitellaan kohteliasta kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa.</p> <p>Huomioidaan kulttuurien väliset erot.</p> <p>Sanastoa ja rakenteita opetellaan tekstien yhteydessä.</p> <p>Käsiteltäviä aiheita ja tekstejä valitaan yhdessä.</p>	<p>L4</p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä</p>			
<p>T11 tarjota Oppilaille mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin</p>	<p>S3</p>	<p>Harjoitellaan englannin keskeistä sanastoa ja yksinkertaisia lauseita puhetta ja kirjoitusta käyttäen, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. koulu, harrastukset sekä vapaa-ajan vietto</i>).</p> <p>Käytetään kielitaitoa rohkeasti.</p> <p>Sovelletaan ja käytetään perusrakenteita.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan foneettisen kirjoituksen merkkejä.</p> <p>Harjoitellaan englannin kielen ääntämisen kaikkia osa-alueita.</p> <p>Käytetään vertaistukea ääntämisen harjoittelussa sekä arvioidaan omaa puhetta.</p> <p>Harjoitellaan ääntämisen perussääntöjen käyttöä.</p>	<p>L3 L4 L5 L7</p>

6. luokka

ENGLANTI, A2

Tavoitteet 6. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalien viestinnän kielenä	S1	<p>Tutustutaan ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla.</p> <p>Tutustutaan englannin kielen maakohtaisiin variantteihin ja paikallisiin kulttuureihin.</p> <p>Tutkitaan mahdollisuuksia hyödyntää kotikansainvälisyyttä ja harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa.</p>	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1	<p>Hyödynnetään oman koulun ja lähiympäristön kotikansainvälisyyttä kielenopetuksessa.</p> <p>Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle.</p> <p>Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa (<i>esim. leikin ja draaman avulla</i>).</p>	L1 L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieltä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	<p>Opetuksessa havainnoidaan ja hyödynnetään kielten rakenteellisia samankaltaisuuksia sekä sanojen ja ilmausten samankaltaisuutta.</p> <p>Kehitetään kielellistä päättelykykyä.</p> <p>Keskustellaan havainnoista omissa kielenkäyttötilanteissa.</p>	L1 L2
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	Käytetään oma-aloitteisesti löydettyjä ja monipuolisia tietolähteitä, joista löytyy omaa oppimista edistävää ja itseään kiinnostavaa aineistoa.	L2 L3

Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	<p>Opetellaan suunnittelemaan yhdessä opetuksen tavoitteisiin tähtäävää toimintaa.</p> <p>Harjoitellaan autenttisia kielenkäyttötilanteita, jotka nähdään aitoina ja tarkoituksenmukaisina.</p> <p>Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta kannustavassa ilmapiirissä.</p>	L1 L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	<p>Opitaan ymmärtämään omaa oppimisprosessia, sekä havainnoimaan että arvioimaan omaa edistymistä.</p> <p>Opetellaan käyttämään tehokkaita ja itselle sopivia kieltenopiskelutapoja ja muististrategioita.</p> <p>Opetellaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologian keinoja kielen oppimisen tukena.</p> <p>Opetellaan ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelusta esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.</p>	L1 L4 L5 L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	<p>Harjoitellaan monipuolisia ja vaativampiakin kielenkäyttötilanteita.</p> <p>Valitaan yhdessä kiinnostavia ja ajankohtaisia aihepiirejä eri viestintäkanavia hyödyntäen.</p> <p>Harjoitellaan viestintätilanteen ylläpitämistä.</p>	L2 L4 L5 L7
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	<p>Harjoitellaan pyytämään suoraan ja epäsuoraan apua keskustelukumppanilta.</p> <p>Opetellaan käyttämään kiertoilmaisuja, selittämään ja ilmaisemaan asioita toisin sanoin ja hyödyntämään viestintäkumppanin ilmaisuja oman viestinnän tukena.</p>	L4
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	<p>Harjoitellaan yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia sosiaalisissa kontakteissa.</p> <p>Harjoitellaan ilmaisemaan omia tunteita ja asenteita ja omaa suhtautumista asiaan sekä asioiden hoitamista; asiointi, tilaaminen, neuvojen antaminen ja pyytäminen.</p>	L2 L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			

<p>T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita</p>	<p>S3</p>	<p>Opetellaan kuulemaan ja lukemaan tekstejä monenlaisista aiheista, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. harrastukset, vapaa-ajan vietto, elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä, sekä oppilaiden kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaiset asiat</i>).</p> <p>Opetellaan löytämään englanninkielistä materiaalia mm. ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta.</p> <p>Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa harjoitellaan kohteliasta kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa.</p> <p>Huomioidaan kulttuurien väliset erot.</p> <p>Sanastoa ja rakenteita opetellaan tekstien yhteydessä.</p> <p>Käsiteltäviä aiheita ja tekstejä valitaan yhdessä.</p>	<p>L4</p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä</p>			
<p>T11 tarjota Oppilaille mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin</p>	<p>S3</p>	<p>Harjoitellaan englannin keskeistä sanastoa ja yksinkertaisia lauseita puhetta ja kirjoitusta käyttäen, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. harrastukset, vapaa-ajan vietto, elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä, sekä oppilaiden kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaiset asiat</i>).</p> <p>Käytetään kielitaitoa rohkeasti.</p> <p>Sovelletaan ja käytetään keskeisiä rakenteita.</p> <p>Harjoitellaan foneettisen kirjoituksen merkkejä.</p> <p>Harjoitellaan englannin kielen ääntämisen kaikkia osa-alueita.</p> <p>Käytetään vertaistukea ääntämisen harjoittelussa sekä arvioidaan omaa puhetta.</p> <p>Sovelletaan joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.</p>	<p>L3 L4 L5 L7</p>

MUU VIERAS KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilaille on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta paikalliseen opetussuunnitelmaan näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa ottaen huomioon esimerkiksi erilaisten kirjoitusmerkkien vaikutus kielen oppimisnopeuteen.

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaille-tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	L2, L4 L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaille runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen	S3	L3, L4, L5, L7

huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin		
--	--	--

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omista ilmaisuihin, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsa viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa informaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Vieraan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Vieraan kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	Oppilas tietää, että maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja osaa kertoa, mihin kielikuntaan opiskeltava kieli kuuluu. Oppilas osaa kuvata, mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja opiskeltavan kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

utelaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä			
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä opiskeltavaa kieltä voi nähdä tai kuulla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A1.3 T7 – T9
T7 järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

Espanja A2

4. luokka

ESPANJA, A2

 TURKU			
Tavoitteet	S	Kuntakohtainen	L
4. luokka			
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	<p>Tutustutaan eri kieliin ja pohditaan oppilaan omia kieli- ja kulttuurikokemuksia.</p> <p>Opitaan, mitkä ovat maailman puhutuimmat kielet ja tutustutaan niiden levinneisyyteen maailmalla.</p> <p>Huomioidaan ja tutustutaan espanjan kielen asemaan maailmalla.</p>	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1	<p>Tutustutaan ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja monikulttuurisuuteen.</p> <p>Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä espanjaksi vuorovaikutustilanteissa (<i>esim. leikin ja draaman avulla</i>).</p> <p>Pohditaan omia kielikokemuksia koti- ja ulkomaisissa kohtaamisissa.</p>	L1 L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä	S1	Tutustutaan erilaisiin tapoihin kirjoittaa espanjan kielellä.	L1 L2

yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä		Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan monikielisyyttä oppilaan omassa arjessa.	
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Keskustellaan miten espanjan kieltä voi harjoitella koulun ulkopuolella käyttäen eri viestintävälineitä.	L2 L3
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Suunnitellaan yhdessä opetuksen tavoitteisiin tähtäävää toimintaa. Harjoitellaan autenttisia kielenkäyttötilanteita, jotka nähdään aitoina ja tarkoituksenmukaisina. Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta kannustavassa ilmapiirissä.	L1 L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Tutustutaan aktiiviseen toimijuuteen, itsenäiseen vastuunottoon, itsearviointiin sekä vertaisarviointiin. Etsitään ja opetellaan käyttämään tehokkaita ja itselle sopivia kielenopiskelutapoja ja muististrategioita. Opetellaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologian keinoja kielen oppimisen tukena.	L1 L4 L5 L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Tutustutaan kohteliaaseen espanjan kielen käyttöön ja aktiiviseen kuunteluun eri kulttuurien kohtaamisessa. Harjoitellaan yleisimmin toistuvia viestintätilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen (<i>esim. kasvokkain puhuminen, puhelinkeskustelu, korttien kirjoittaminen tai tietoteknisten viestintävälineiden hyödyntäminen</i>). Etsitään tilaisuuksia harjoitella espanjan kielen käyttöä erilaisissa tilanteissa.	L2 L4 L5 L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Harjoitellaan intonaation, eleiden, ilmeiden ja ympäristön hyödyntämistä viestintätilanteissa. Opetellaan kielenkäytön erilaisia kompensatiokeinoja viestinnän jatkamiseksi.	L2 L4

T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliasta espanjan kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa. Huomioidaan kulttuurien väliset erot.	L2 L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Opetellaan kuulemaan ja lukemaan espanjan kieltä monenlaisista aiheista, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä itse, perheeni</i>). Opetellaan löytämään espanjankielistä materiaalia esim. ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliasta kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa. Huomioidaan kulttuurien väliset erot. Sanastoa ja rakenteita opetellaan tekstien yhteydessä.	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Opetellaan puhumaan ja kirjoittamaan yksinkertaista sanastoa ja ilmaisuja, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä itse, perheeni</i>). Valitaan aihepiirejä yhdessä, lähtökohtana esim. kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaisuus. Valinnoissa huomioidaan espanjan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Harjoitellaan tunnistamaan espanjan kielen foneettisen kirjoituksen merkkejä. Harjoitellaan espanjan kielen ääntämistä, sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Käytetään vertaistukea ääntämisen harjoittelussa sekä arvioidaan omaa puhetta.	L3 L4 L5 L7

5. luokka

ESPANJA, A2

Tavoitteet	S	Kuntakohtainen	L
5. luokka			
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	Pohditaan ja tutustutaan espanjan kielen asemaan yhtenä globaalin viestinnän välineenä.	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1	Hyödynnetään oman koulun ja lähiympäristön kotikansainvälisyyttä kieltenopetuksessa. Opitaan tuntemaan ja ymmärtämään espanjan kielen ja kulttuurin merkitystä yksilölle ja yhteisölle. Tutustutaan eri kulttuurien tottumuksiin ja tapoihin. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä espanjaksi vuorovaikutustilanteissa (<i>esim. leikin ja draaman avulla</i>).	L1 L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Tutustutaan erilaisiin tapoihin kirjoittaa espanjan kielellä. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Harjoitellaan ja kehitetään kielellistä päättelyä. Pohditaan monikielisyyttä oppilaan omassa arjessa.	L1 L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Harjoitellaan löytämään itseä kiinnostavaa ja omaa oppimista edistävää aineistoa espanjan kielellä.	L2 L3
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä	S2	Suunnitellaan yhdessä opetuksen tavoitteisiin tähtäävää toimintaa. Harjoitellaan autenttisia kielenkäyttötilanteita, jotka nähdään aitoina ja tarkoituksenmukaisina.	L1 L3

kannustava yhdessä oppiminen		Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta kannustavassa ilmapiirissä.	
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Harjoitellaan aktiivista toimijuutta, itsenäistä vastuunottoa, itsearviointia sekä vertaisarviointia. Etsitään ja opetellaan käyttämään tehokkaita ja itselle sopivia kielenopiskelutapoja ja muististrategioita. Opetellaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologian keinoja kielen oppimisen tukena.	L1 L4 L5 L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Harjoitellaan kohteliaan espanjan kielen käyttöä ja aktiivista kuuntelua eri kulttuurien kohtaamisessa. Harjoitellaan yleisimmin toistuvia viestintätilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen (<i>esim. kasvokkain puhuminen, puhelinkeskustelu, korttien kirjoittaminen tai tietoteknisten viestintävälineiden hyödyntäminen</i>). Etsitään tilaisuuksia harjoitella espanjan kielen käyttöä erilaisissa tilanteissa.	L2 L4 L5 L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Harjoitellaan intonaation, eleiden, ilmeiden ja ympäristön hyödyntämistä viestintätilanteissa. Opetellaan kielenkäytön erilaisia kompensatiokeinoja viestinnän jatkamiseksi. Harjoitellaan pyytämään suoraan ja epäsuoraan apua keskustelukumppanilta.	L2 L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliaasta espanjan kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa. Huomioidaan kulttuurien väliset erot.	L2 L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia	S3	Opetellaan kuulemaan ja lukemaan espanjan kieltä monenlaisista aiheista, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä, me ja maailma</i>).	L4

puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä		Opetellaan löytämään espanjankielistä materiaalia esim. ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliasta kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa. Huomioidaan kulttuurien väliset erot. Sanastoa ja rakenteita opetellaan tekstien yhteydessä.	
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Opetellaan puhumaan ja kirjoittamaan yksinkertaista sanastoa ja ilmaisuja, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä, me ja maailma</i>). Valitaan aihepiirejä yhdessä, lähtökohtana esim. kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaisuus. Valinnoissa huomioidaan espanjan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Harjoitellaan tunnistamaan espanjan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä. Harjoitellaan espanjan kielen ääntämistä, sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Käytetään vertaistukea ääntämisen harjoittelussa sekä arvioidaan omaa puhetta.	L3 L4 L5 L7

6. luokka

ESPANJA, A2

			
Tavoitteet	S	Kuntakohtainen	L
6. luokka			
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja	S1	Etsitään mahdollisuuksia hyödyntää kotikansainvälisyyttä ja harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa espanjan kielellä.	L2

kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä			
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1	Hyödynnetään oman koulun ja lähiympäristön kotikansainvälisyyttä kielenopetuksessa. Opitaan tuntemaan ja ymmärtämään espanjan kielen ja kulttuurin merkitystä yksilölle ja yhteisölle. Tutustutaan eri kulttuurien tottumuksiin ja tapoihin. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä espanjaksi vuorovaikutustilanteissa (<i>esim. leikin ja draaman avulla</i>).	L1 L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Tutustutaan erilaisiin tapoihin kirjoittaa espanjan kielellä. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Harjoitellaan ja kehitetään kielellistä päättelyä. Pohditaan huomioita monikielisyudesta oppilaan omassa arjessa.	L1 L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Etsitään itseä kiinnostavaa ja omaa oppimista edistävää espanjankielistä aineistoa.	L2 L3
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Suunnitellaan yhdessä opetuksen tavoitteisiin tähtäävää toimintaa. Harjoitellaan autenttisia kielenkäyttötilanteita, jotka nähdään aitoina ja tarkoituksenmukaisina. Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta kannustavassa ilmapiirissä.	L1 L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Harjoitellaan aktiivista toimijuutta, itsenäistä vastuunottoa, itsearviointia sekä vertaisarviointia. Harjoitellaan tehokkaita ja itselle sopivia kielenopiskelutapoja ja muististrategioita. Opetellaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologian keinoja kielen oppimisen tukena.	L1 L4 L5 L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			

T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Harjoitellaan edelleen kohteliasta espanjan kielen käyttöä ja aktiivista kuuntelua eri kulttuurien kohtaamisessa. Harjoitellaan yleisimmin toistuvia viestintätilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen (<i>esim. kasvokkain puhuminen, puhelinkeskustelu, korttien kirjoittaminen tai tietoteknisten viestintävälineiden hyödyntäminen</i>). Etsitään tilaisuuksia harjoitella espanjan kielen käyttöä erilaisissa tilanteissa.	L2 L4 L5 L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Harjoitellaan intonaation, eleiden, ilmeiden ja ympäristön hyödyntämistä viestintätilanteissa. Opetellaan kielenkäytön erilaisia kompensatiokeinoja viestinnän jatkamiseksi. Opetellaan käyttämään kiertoilmaisuja, ilmaisemaan asioita toisin sanoin ja hyödyntämään viestintäkumppanin ilmaisuja oman viestinnän tukena.	L2 L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliasta espanjan kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa. Huomioidaan kulttuurien väliset erot.	L2 L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Opetellaan kuulemaan ja lukemaan espanjan kieltä monenlaisista aiheista, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan löytämään espanjankielistä materiaalia esim. ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliasta kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa. Huomioidaan kulttuurien väliset erot. Opetellaan sanastoa ja rakenteita tekstien yhteydessä.	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen	S3	Opetellaan puhumaan ja kirjoittamaan yksinkertaista sanastoa ja ilmaisuja, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä, me ja maailma</i>).	L3 L4 L5 L7

huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	<p>Valitaan aihepiirejä yhdessä, lähtökohtana esim. kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaisuus. Valinnoissa huomioidaan espanjan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan espanjan kielen foneettisen kirjoituksen merkkejä.</p> <p>Harjoitellaan espanjan kielen ääntämistä, sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota.</p> <p>Käytetään vertaistukea ääntämisen harjoittelussa sekä arvioidaan omaa puhetta.</p>	
--	---	--

Ranska A2

4. luokka

RANSKA, A2

			
Tavoitteet 4. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	<p>Tutustutaan ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla.</p> <p>Tutustutaan eri kieliin ja pohditaan omia kieli- ja kulttuurikokemuksia (esim. Kielireppua käyttäen).</p> <p>Tutkitaan mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja tutustutaan niiden levinneisyyteen maailmalla.</p> <p>Tutkitaan ranskan kielen asemaa maailmalla.</p>	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä	S1	<p>Hyödynnetään oman koulun ja lähiympäristön kotikansainvälisyyttä kieltenopetuksessa.</p> <p>Pohditaan omia kokemuksia kohtaamisissa eri kieli- ja kulttuuritaustan omaavien ihmisten kanssa.</p> <p>Tutustutaan eri kulttuurien tottumuksiin ja tapoihin.</p>	L1 L2

ilman arvottavia ennakko-oletuksia		Harjoitellaan kohteliasta ja arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.	
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Harjoitellaan ja kehitetään kielellistä päättelyä. Keskustellaan monikielisyydestä oppilaan omassa arjessa. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen.	L1 L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Keskustellaan, miten ranskaa voi harjoitella koulun ulkopuolella käyttäen eri viestintävälineitä.	L2 L3
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Suunnitellaan yhdessä opetuksen tavoitteisiin tähtäävää toimintaa. Harjoitellaan autenttisia kielenkäyttötilanteita, jotka nähdään aitoina ja tarkoituksenmukaisina. Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta kannustavassa ilmapiirissä.	L1 L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Opetellaan ymmärtämään omaa oppimisprosessia, sekä havainnoimaan että arvioimaan omaa edistymistä. Opetellaan ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelusta esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen. Opetellaan käyttämään tehokkaita ja itselle sopivia kielenopiskelutapoja ja muististrategioita. Opetellaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologian keinoja kielen oppimisen tukena. Harjoitellaan kaikkia kielitaidon osa-alueita, jolloin opitaan tunnistamaan omia vahvuuksia.	L1 L4 L5 L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Harjoitellaan yleisimmin toistuvia viestintätilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen (<i>esim. kasvokkain puhuminen, puhelinkeskustelu, korttien kirjoittaminen tai tietoteknisten viestintävälineiden hyödyntäminen</i>). Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan yksinkertaista sanastoa ja ilmaisuja, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämämpiiri (<i>esim. minä itse, perheeni</i>).	L2 L4 L5 L7

		Valitaan aihepiirejä yhdessä, lähtökohtana esim. kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaisuus. Valinnoissa huomioidaan ranskan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto.	
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Harjoitellaan intonaation, eleiden, ilmeiden ja ympäristön hyödyntämistä viestintätilanteissa. Opetellaan kielenkäytön erilaisia kompensatiokeinoja viestinnän jatkamiseksi.	L2 L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Harjoitellaan yleisimmin toistuvia viestintätilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen (<i>esim. kasvokkain puhuminen, puhelinkeskustelu, korttien kirjoittaminen tai tietoteknisten viestintävälineiden hyödyntäminen</i>). Harjoitellaan keskustelukumppanin arvostavaa huomioonottamista, kohteliaisuutta ja aktiivista kuuntelemista. Opitaan ymmärtämään toiseutta, kykyä sopeutua uusiin ennalta arvaamattomiin tilanteisiin sekä kykyä ymmärtää ranskan kieltä ja sen mukanaantuuksia erilaisia arvoja ja merkityksiä.	L2 L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Opetellaan kuulemaan ja lukemaan monenlaisista aiheista, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä itse, perheeni</i>). Opetellaan löytämään ranskankielistä materiaalia esim. ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliasta kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa. Huomioidaan kulttuurien väliset erot. Opetellaan sanastoa ja rakenteita tekstien yhteydessä.	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Opetellaan puhumaan ja kirjoittamaan yksinkertaista sanastoa ja ilmaisuja, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä itse, perheeni</i>). Valitaan aihepiirejä yhdessä, lähtökohtana esim. kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaisuus. Valinnoissa huomioidaan ranskan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Harjoitellaan tunnistamaan ranskan kielen foneettisen kirjoituksen merkkejä.	L3 L4 L5 L7

		Harjoitellaan ranskan kielen ääntämistä, sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Käytetään vertaistukea ääntämisen harjoittelussa sekä arvioidaan omaa puhetta.	
--	--	--	--

5. luokka

RANSKA, A2

			
Tavoitteet	S	Kuntakohtainen	L
5. luokka			
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	Tutustutaan ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Tutkitaan, miten maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja mihin kielikuntaan ranskan kieli kuuluu. Tutkitaan ranskan kielen asemaa viestinnän välineenä maailmalla.	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1	Hyödynnetään oman koulun ja lähiympäristön kotikansainvälisyyttä kielenopetuksessa. Opitaan tuntemaan ja ymmärtämään ranskan kielen ja kulttuurin merkitystä yksilölle ja yhteisölle. Tutustutaan eri kulttuurien tottumuksiin ja tapoihin. Harjoitellaan kohteliasta ja arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.	L1 L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Harjoitellaan ja kehitetään kielellistä päättelyä. Havainnoidaan ja hyödynnetään kielen rakenteellisia ja sanallisia säännönmukaisuuksia ja vastaavuuksia. Keskustellaan havainnoista omissa kielenkäyttötilanteissa.	L1 L2

T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Harjoitellaan löytämään itseä kiinnostavaa ja omaa oppimista edistävää ranskankielistä aineistoa. Pohditaan, mistä löytää ranskankielistä aineistoa, jos osaa kieltä vain vähän ja toisaalta, jos osaa ranskaa jo entuudestaan.	L2 L3
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Suunnitellaan yhdessä opetuksen tavoitteisiin tähtäävää toimintaa. Harjoitellaan autenttisia kielenkäyttötilanteita, jotka nähdään aitoina ja tarkoituksenmukaisina. Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta kannustavassa ilmapiirissä.	L1 L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Opetellaan ymmärtämään omaa oppimisprosessia, sekä havainnoimaan että arvioimaan omaa edistymistä. Opetellaan ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelusta esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen. Opetellaan käyttämään tehokkaita ja itselle sopivia kielenopiskelutapoja ja muististrategioita. Opetellaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologian keinoja kielen oppimisen tukena. Harjoitellaan kaikkia kielitaidon osa-alueita, jolloin opitaan tunnistamaan omia vahvuuksia.	L1 L4 L5 L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Harjoitellaan yleisimmin toistuvia viestintätilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen (<i>esim. kasvokkain puhuminen, puhelinkeskustelu, korttien kirjoittaminen tai tietoteknisten viestintävälineiden hyödyntäminen</i>). Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan yksinkertaista sanastoa ja ilmaisia sisältäviä tekstejä lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri ja näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan aihepiirejä yhdessä, lähtökohtana esim. kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaisuus. Valinnoissa huomioidaan ranskan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto.	L2 L4 L5 L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Harjoitellaan intonaation, eleiden, ilmeiden ja ympäristön hyödyntämistä viestintätilanteissa.	L2 L4

		<p>Opetellaan kielenkäytön erilaisia kompensatiokeinoja viestinnän jatkamiseksi.</p> <p>Harjoitellaan pyytämään suoraan ja epäsuoraan apua keskustelukumppanilta.</p>	
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	<p>Harjoitellaan yleisimmin toistuvia viestintätilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen (<i>esim. kasvokkain puhuminen, puhelinkeskustelu, korttien kirjoittaminen tai tietoteknisten viestintävälineiden hyödyntäminen</i>).</p> <p>Harjoitellaan keskustelukumppanin arvostavaa huomioonottamista, kohteliaisuutta ja aktiivista kuuntelemista.</p> <p>Opitaan ymmärtämään toiseutta, kykyä sopeutua uusiin ennalta arvaamattomiin tilanteisiin sekä kykyä ymmärtää ranskan kieltä ja sen mukanaantuuja erilaisia arvoja ja merkityksiä.</p>	L2 L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	<p>Opetellaan kuulemaan ja lukemaan monenlaisista aiheista, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä, me ja maailma</i>).</p> <p>Opetellaan löytämään ranskankielistä materiaalia <i>esim.</i> ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta.</p> <p>Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliaista kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa.</p> <p>Huomioidaan kulttuurien väliset erot.</p> <p>Opetellaan sanastoa ja rakenteita tekstien yhteydessä.</p>	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3	<p>Opetellaan puhumaan ja kirjoittamaan yksinkertaista sanastoa ja ilmaisuja, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä, me ja maailma</i>).</p> <p>Valitaan aihepiirejä yhdessä, lähtökohtana <i>esim.</i> kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaisuus. Valinnoissa huomioidaan ranskan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan ranskan kielen foneettisen kirjoituksen merkkejä.</p> <p>Harjoitellaan ranskan kielen ääntämistä, sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota.</p> <p>Käytetään vertaistukea ääntämisen harjoittelussa sekä arvioidaan omaa puhetta.</p>	L3 L4 L5 L7

6. luokka

RANSKA, A2

Tavoitteet	S	Kuntakohtainen	L
6. luokka			
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	<p>Tutustutaan ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla.</p> <p>Tutustutaan ranskan kielen maakohtaisiin variantteihin ja paikallisiin kulttuureihin.</p> <p>Hyödynnetään kotikansainvälisyyttä ja harjoitellaan yhteydenpitoa paikallisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti.</p>	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1	<p>Hyödynnetään oman koulun ja lähiympäristön kotikansainvälisyyttä kielenopetuksessa.</p> <p>Opitaan tuntemaan ja ymmärtämään ranskan kielen ja kulttuurin merkitystä yksilölle ja yhteisölle.</p> <p>Tutustutaan eri kulttuurien tottumuksiin ja tapoihin.</p> <p>Harjoitellaan kohteliasta ja arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.</p>	L1 L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	<p>Harjoitellaan ja kehitetään kielellistä päättelyä.</p> <p>Havainnoidaan ja hyödynnetään kielen rakenteellisia ja sanallisia säännönmukaisuuksia ja vastaavuuksia.</p> <p>Keskustellaan havainnoista omissa kielenkäyttötilanteissa.</p>	L1 L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	<p>Harjoitellaan löytämään itseä kiinnostavaa ja omaa oppimista edistävää ranskankielistä aineistoa.</p> <p>Pohditaan, mistä löytää ranskankielistä aineistoa jos osaa kieltä vain vähän ja toisaalta jos osaa ranskaa jo entuudestaan.</p>	L2 L3
Kielenopiskelutaidot			

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	<p>Suunnitellaan yhdessä opetuksen tavoitteisiin tähtävää toimintaa.</p> <p>Harjoitellaan autenttisia kielenkäyttötilanteita, jotka nähdään aitoina ja tarkoituksenmukaisina.</p> <p>Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta kannustavassa ilmapiirissä.</p>	L1 L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	<p>Opetellaan ymmärtämään omaa oppimisprosessia, sekä havainnoimaan että arvioimaan omaa edistymistä.</p> <p>Opetellaan ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelusta esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.</p> <p>Opetellaan käyttämään tehokkaita ja itselle sopivia kielenopiskelutapoja ja muististrategioita.</p> <p>Opetellaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologian keinoja kielen oppimisen tukena.</p> <p>Harjoitellaan kaikkia kielitaidon osa-alueita, jolloin opitaan tunnistamaan omia vahvuuksia.</p>	L1 L4 L5 L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	<p>Harjoitellaan yleisimmin toistuvia viestintätilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen (<i>esim. kasvokkain puhuminen, puhelinkeskustelu, korttien kirjoittaminen tai tietoteknisten viestintävälineiden hyödyntäminen</i>).</p> <p>Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan monenlaisista aiheista, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä, me ja maailma</i>).</p> <p>Valitaan aihepiirejä yhdessä, lähtökohtana esim. kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaisuus. Valinnoissa huomioidaan ranskan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto.</p>	L2 L4 L5 L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	<p>Harjoitellaan intonaation, eleiden, ilmeiden ja ympäristön hyödyntämistä viestintätilanteissa.</p> <p>Opetellaan kielenkäytön erilaisia kompensatiokeinoja viestinnän jatkamiseksi.</p> <p>Opetellaan käyttämään kiertoilmaisuja, ilmaisemaan asioita toisin sanoin ja hyödyntämään viestintäkumppanin ilmaisuja oman viestinnän tukena.</p>	L2 L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan	S3	Harjoitellaan yleisimmin toistuvia viestintätilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen (<i>esim. kasvokkain puhuminen,</i>	L2 L4

kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan		<p><i>puhelinkeskustelu, korttien kirjoittaminen tai tietoteknisten viestintävälineiden hyödyntäminen).</i></p> <p>Harjoitellaan keskustelukumppanin arvostavaa huomioonottamista, kohteliaisuutta ja aktiivista kuuntelemista.</p> <p>Opitaan ymmärtämään toiseutta, kykyä sopeutua uusiin ennalta arvaamattomiin tilanteisiin sekä kykyä ymmärtää ranskan kieltä ja sen mukanaantuuomia erilaisia arvoja ja merkityksiä.</p>	
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	<p>Opetellaan kuulemaan ja lukemaan monenlaisista aiheista, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä, me ja maailma</i>).</p> <p>Opetellaan löytämään ranskankielistä materiaalia esim. ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta.</p> <p>Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliasta kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa.</p> <p>Huomioidaan kulttuurien väliset erot.</p> <p>Opetellaan sanastoa ja rakenteita tekstien yhteydessä.</p>	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3	<p>Opetellaan puhumaan ja kirjoittamaan yksinkertaista sanastoa ja ilmaisuja, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä, me ja maailma</i>).</p> <p>Valitaan aihepiirejä yhdessä, lähtökohtana esim. kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaisuus. Valinnoissa huomioidaan ranskan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan ranskan kielen foneettisen kirjoituksen merkkejä.</p> <p>Harjoitellaan ranskan kielen ääntämistä, sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota.</p> <p>Käytetään vertaistukea ääntämisen harjoittelussa sekä arvioidaan omaa puhetta.</p>	L3 L4 L5 L7

Saksa A2

4. luokka

SAKSA, A2

Tavoitteet 4. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	Tutustutaan eri kieliin ja pohditaan oppilaan omia kieli- ja kulttuurikokemuksia. Opitaan, mitkä ovat maailman puhutuimmat kielet ja tutustutaan niiden levinneisyyteen maailmalla. Tutustutaan saksan kielen asemaan maailmalla.	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1	Tutustutaan ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja kulttuurisuuteen. Leikitään, loruillaan ja lauletaan saksaksi. Pohditaan omia kielikokemuksia koti- ja ulkomaisissa kohtaamisissa.	L1 L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Tutustutaan erilaisiin tapoihin kirjoittaa saksan kielellä. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan monikielisyyttä oppilaan omassa arjessa.	L1 L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Keskustellaan miten saksan kieltä voi harjoitella koulun ulkopuolella käyttäen eri viestintävälineitä.	L2 L3
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin	S2	Suunnitellaan yhdessä opetuksen tavoitteisiin tähtäävää toimintaa. Harjoitellaan autenttisia kielenkäyttötilanteita, jotka nähdään aitoina ja tarkoituksenmukaisina.	L1 L3

välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen		Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta kannustavassa ilmapiirissä.	
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Tutustutaan aktiiviseen toimijuuteen, itsenäiseen vastuunottoon, itsearviointiin sekä vertaisarviointiin. Etsitään ja opetellaan käyttämään tehokkaita ja itselle sopivia kielenopiskelutapoja ja muististrategioita. Opetellaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologian keinoja kielen oppimisen tukena.	L1 L4 L5 L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Tutustutaan kohteliaaseen saksan kielen käyttöön ja aktiiviseen kuunteluun eri kulttuurien kohtaamisessa. Harjoitellaan yleisimmin toistuvia viestintätilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen (<i>esim. kasvokkain puhuminen, puhelinkeskustelu, korttien kirjoittaminen tai tietoteknisten viestintävälineiden hyödyntäminen</i>). Etsitään tilaisuuksia harjoitella saksan kielen käyttöä erilaisissa tilanteissa.	L2 L4 L5 L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Harjoitellaan eleiden ja ilmeiden hyödyntämistä. Opetellaan kielenkäytön erilaisia kompensatiokeinoja viestinnän jatkamiseksi.	L2 L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliaista kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa. Huomioidaan kulttuurien väliset erot.	L2 L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Opetellaan kuulemaan ja lukemaan saksan kieltä monenlaisista aiheista, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä itse, perheeni</i>). Opetellaan löytämään saksankielistä materiaalia esim. ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta.	L4

		<p>Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliasta kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa.</p> <p>Huomioidaan kulttuurien väliset erot.</p> <p>Opetellaan sanastoa ja rakenteita tekstien yhteydessä.</p>	
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	<p>Opetellaan puhumaan ja kirjoittamaan yksinkertaista sanastoa ja ilmaisuja, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä itse, perheeni</i>).</p> <p>Valitaan aihepiirejä yhdessä, lähtökohtana esim. kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaisuus. Valinnoissa huomioidaan saksan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan saksan kielen foneettisen kirjoituksen merkkejä.</p> <p>Harjoitellaan saksan kielen ääntämistä, sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota.</p> <p>Käytetään vertaistukea ääntämisen harjoittelussa sekä arvioidaan omaa puhetta.</p>	L3 L4 L5 L7

5. luokka

SAKSA, A2

			
Tavoitteet	S	Kuntakohtainen	L
5. luokka			
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	Pohditaan ja tutustutaan saksan kielen asemaan yhtenä tärkeänä kansainvälisen viestinnän välineenä Euroopassa.	L2

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1	Hyödynnetään oman koulun ja lähiympäristön kotikansainvälisyyttä kieltenopetuksessa. Opitaan tuntemaan ja ymmärtämään saksan kielen ja kulttuurin merkitystä yksilölle ja yhteisölle. Tutustutaan eri kulttuurien tottumuksiin ja tapoihin. Harjoitellaan kohteliasta ja arvostavaa kielenkäyttöä saksaksi vuorovaikutustilanteissa (<i>esim. leikin ja draaman avulla</i>).	L1 L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Tutustutaan erilaisiin tapoihin kirjoittaa saksan kielellä. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan monikielisyyttä oppilaan omassa arjessa.	L1 L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Harjoitellaan löytämään itseä kiinnostavaa ja omaa oppimista edistävää aineistoa saksan kielellä.	L2 L3
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Suunnitellaan yhdessä opetuksen tavoitteisiin tähtäävää toimintaa. Harjoitellaan autenttisia kielenkäyttötilanteita, jotka nähdään aitoina ja tarkoituksenmukaisina. Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta kannustavassa ilmapiirissä.	L1 L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Harjoitellaan aktiivista toimijuutta, itsenäistä vastuunottoa, itsearviointia sekä vertaisarviointia. Etsitään ja opetellaan käyttämään tehokkaita ja itselle sopivia kielenopiskelutapoja ja muististrategioita. Opetellaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologian keinoja kielen oppimisen tukena.	L1 L4 L5 L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja	S3	Harjoitellaan kohteliaan saksan kielen käyttöä ja aktiivista kuuntelua eri kulttuurien kohtaamisessa.	L2 L4 L5 L7

kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta		Harjoitellaan yleisimmin toistuvia viestintätilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen (<i>esim. kasvokkain puhuminen, puhelinkeskustelu, korttien kirjoittaminen tai tietoteknisten viestintävälineiden hyödyntäminen</i>).	
		Etsitään tilaisuuksia harjoitella saksan kielen käyttöä erilaisissa tilanteissa.	
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Harjoitellaan eleiden ja ilmeiden hyödyntämistä sekä kaikkien osattujen kielten käyttöä.	L2 L4
		Opetellaan kielenkäytön erilaisia kompensatiokeinoja viestinnän jatkamiseksi.	
		Harjoitellaan pyytämään suoraan ja epäsuoraan apua keskustelukumppanilta.	
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliasta kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa.	L2 L4
		Huomioidaan kulttuurien väliset erot.	
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Opetellaan kuulemaan ja lukemaan saksan kieltä monenlaisista aiheista, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä, me ja maailma</i>).	L4
		Opetellaan löytämään saksankielistä materiaalia esim. ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta.	
		Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliasta kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa.	
		Huomioidaan kulttuurien väliset erot.	
		Opetellaan sanastoa ja rakenteita tekstien yhteydessä.	
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta	S3	Opetellaan puhumaan ja kirjoittamaan yksinkertaista sanastoa ja ilmaisuja, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä, me ja maailma</i>).	L3 L4 L5 L7
		Valitaan aihepiirejä yhdessä, lähtökohtana esim. kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaisuus. Valinnoissa huomioidaan saksan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto.	
		Harjoitellaan tunnistamaan saksan kielen foneettisen kirjoituksen merkkejä.	

oleellisimpiin rakenteisiin		Harjoitellaan saksan kielen ääntämistä, sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Käytetään vertaistukea ääntämisen harjoittelussa sekä arvioidaan omaa puhetta.	
-----------------------------	--	--	--

6. luokka

SAKSA, A2

			
Tavoitteet 6. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	Etsitään mahdollisuuksia hyödyntää kotikansainvälisyyttä ja harjoitella kansanvälistä yhteydenpitoa saksan kielellä.	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1	Hyödynnetään oman koulun ja lähiympäristön kotikansainvälisyyttä kielenopetuksessa. Opitaan tuntemaan ja ymmärtämään saksan kielen ja kulttuurin merkitystä yksilölle ja yhteisölle. Tutustutaan eri kulttuurien tottumuksiin ja tapoihin. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä saksaksi vuorovaikutustilanteissa (<i>esim. leikin ja draaman avulla</i>).	L1 L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Tutustutaan erilaisiin tapoihin kirjoittaa saksan kielellä. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan monikielisyttä oppilaan omassa arjessa.	L1 L2

T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Etsitään itseä kiinnostavaa ja omaa oppimista edistävää saksankielistä aineistoa.	L2 L3
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Suunnitellaan yhdessä opetuksen tavoitteisiin tähtäävää toimintaa. Harjoitellaan autenttisia kielenkäyttötilanteita, jotka nähdään aitoina ja tarkoituksenmukaisina. Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta kannustavassa ilmapiirissä.	L1 L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Harjoitellaan aktiivista toimijuutta, itsenäistä vastuunottoa, itsearviointia sekä vertaisarviointia. Harjoitellaan tehokkaita ja itselle sopivia kielenopiskelutapoja ja muististrategioita. Opetellaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologian keinoja kielen oppimisen tukena.	L1 L4 L5 L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Harjoitellaan edelleen kohteliasta saksan kielen käyttöä ja aktiivista kuuntelua eri kulttuurien kohtaamisessa. Harjoitellaan yleisimmin toistuvia viestintätilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen (<i>esim. kasvokkain puhuminen, puhelinkeskustelu, korttien kirjoittaminen tai tietoteknisten viestintävälineiden hyödyntäminen</i>). Etsitään tilaisuuksia harjoitella saksan kielen käyttöä erilaisissa tilanteissa.	L2 L4 L5 L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Harjoitellaan eleiden ja ilmeiden hyödyntämistä sekä kaikkien osattujen kielen käyttöä. Opetellaan kielenkäytön erilaisia kompensatiokeinoja viestinnän jatkamiseksi. Opetellaan käyttämään kiertoilmaisuja, ilmaisemaan asioita toisin sanoin ja hyödyntämään viestintäkumppanin ilmaisuja oman viestinnän tukena.	L2 L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan	S3	Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliasta kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa.	L2 L4

kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan		Huomioidaan kulttuurien väliset erot.	
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	<p>Opetellaan kuulemaan ja lukemaan saksan kieltä monenlaisista aiheista, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä, me ja maailma</i>).</p> <p>Opetellaan löytämään saksankielistä materiaalia esim. ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta.</p> <p>Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliasta kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa.</p> <p>Huomioidaan kulttuurien väliset erot.</p> <p>Opetellaan sanastoa ja rakenteita tekstien yhteydessä.</p>	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	<p>Opetellaan puhumaan ja kirjoittamaan yksinkertaista sanastoa ja ilmaisuja, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä, me ja maailma</i>).</p> <p>Valitaan aihepiirejä yhdessä, lähtökohtana esim. kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaisuus. Valinnoissa huomioidaan saksan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan saksan kielen foneettisen kirjoituksen merkkejä.</p> <p>Harjoitellaan saksan kielen ääntämistä, sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota.</p> <p>Käytetään vertaistukea ääntämisen harjoittelussa sekä arvioidaan omaa puhetta.</p>	L3 L4 L5 L7

Venäjä A2

4. luokka

VENÄJÄ, A2

Tavoitteet 4. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	Tutustutaan eri kieliin ja pohditaan oppilaan omia kieli- ja kulttuurikokemuksia. Tutustutaan venäjän kielen levinneisyyteen maailmalla ja niihin maihin, joissa venäjää käytetään joko valta- tai rinnakkaiskielenä. Mietitään venäjän kielen asemaa lähiympäristössä.	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1	Tutustutaan ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja kulttuurisuuteen. Pohditaan omia kielikokemuksia koti- ja ulkomaisissa kohtaamisissa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä venäjäksi vuorovaikutustilanteissa (<i>esim. leikin ja draaman avulla</i>).	L1 L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Opitaan arvostavaa kielenkäyttöä yksinkertaisia ilmaisuja käyttäen. Tutustutaan venäjän kielen aakkosiin ja kirjoitusasuun. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Opitaan selviytymään vähäisellä kielitaidolla. Pohditaan monikielisyyttä oppilaan omassa arjessa.	L1 L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Harjoitellaan löytämään itseä kiinnostavaa ja omaa oppimista edistävää aineistoa venäjän kielellä eri viestintävälineitä käyttäen.	L2 L3
Kielenopiskelutaidot			

<p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen</p>	S2	<p>Harjoitellaan yhdessä oppimista, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta rakentavasti ja kannustavassa ilmapiirissä.</p> <p>Suunnitellaan tavoitteisiin tähtäävää toimintaa vuorovaikutuksessa muiden kanssa.</p> <p>Harjoitellaan autenttisia kielenkäyttötilanteita, jotka nähdään aitoina ja tarkoituksenmukaisina.</p> <p>Harjoitellaan kaikkia kielitaidon osa-alueita, jolloin opitaan omia vahvuuksia.</p>	L1 L3
<p>T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten</p>	S2	<p>Tutustutaan aktiiviseen toimijuuteen, itsenäiseen vastuunottoon, itsearviointiin sekä vertaisarviointiin.</p> <p>Pohditaan itselle parhaita opiskelutaitoja ja harjoitellaan niiden käyttöä.</p> <p>Opetellaan arvioimaan omaa kielitaidon tasoa.</p> <p>Harjoitellaan erilaisia tieto- ja viestintäteknologiaan liittyviä taitoja.</p>	L1 L4 L5 L6
<p>Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa</p>			
<p>T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta</p>	S3	<p>Tutustutaan kohteliaaseen venäjän kielen käyttöön ja aktiiviseen kuunteluun eri kulttuurien kohtaamisessa.</p> <p>Harjoitellaan venäjän kielen aktiivista käyttöä erilaisissa tilanteissa.</p>	L2 L4 L5 L7
<p>T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä</p>	S3	<p>Harjoitellaan intonaation, eleiden, ilmeiden ja ympäristön hyödyntämistä viestintätilanteissa.</p> <p>Opetellaan kielenkäytön erilaisia kompensatiokeinoja viestinnän jatkamiseksi.</p>	L2 L4
<p>T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan</p>	S3	<p>Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliaasta kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa.</p> <p>Huomioidaan kulttuurien väliset erot.</p>	L2 L4
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä</p>			
<p>T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja</p>	S3	<p>Opetellaan kuulemaan ja lukemaan venäjän kieltä monenlaisista aiheista.</p>	L4

itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä		<p>Opetellaan löytämään venäjänkielistä materiaalia esim. ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta.</p> <p>Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliasta kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa.</p> <p>Huomioidaan kulttuurien väliset erot.</p> <p>Opetellaan sanastoa ja rakenteita erilaisten tekstien yhteydessä.</p>	
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	<p>Opetellaan puhumaan ja kirjoittamaan yksinkertaista sanastoa ja ilmaisuja, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä itse, perheeni</i>).</p> <p>Valitaan aihepiirejä yhdessä, lähtökohtana esim. kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaisuus. Valinnoissa huomioidaan venäjän kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan venäjän kielen foneettisen kirjoituksen merkkejä.</p> <p>Käytetään vertaistukea ääntämisen harjoittelussa sekä arvioidaan omaa puhetta.</p>	L3 L4 L5 L7

5. luokka

VENÄJÄ, A2

			
Tavoitteet	S	Kuntakohtainen	L
5. luokka			
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	<p>Pohditaan ja tutustutaan venäjän kielen asemaan yhtenä tärkeänä kansainvälisen viestinnän välineenä Euroopassa.</p> <p>Tutustutaan erilaisiin venäjän kielisiin lainasanoihin suomen kielessä.</p> <p>Opitaan selviytymään vähäisellä kielitaidolla.</p>	L2

<p>T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia</p>	S1	<p>Hyödynnetään oman koulun ja lähiympäristön kotikansainvälisyyttä kieltenopetuksessa.</p> <p>Tutustutaan eri kulttuurien tottumuksiin ja tapoihin.</p> <p>Harjoitellaan vaihtamaan ajatuksia, näkemyksiä ja tietoa rakentavalla tavalla.</p> <p>Opitaan tuntemaan ja ymmärtämään venäjän kielen ja kulttuurin merkitystä yksilölle ja yhteisölle.</p>	L1 L2
<p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä</p>	S1	<p>Laajennetaan osaamista arvostavassa kielenkäytössä yksinkertaisia ilmaisuja käyttäen.</p> <p>Harjoitellaan käyttämään venäjän kielen aakkosia ja kirjoitusasua.</p> <p>Harjoitellaan selviytymistä vähäiselläkin kielitaidolla.</p> <p>Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen.</p> <p>Pohditaan monikielisyttä oppilaan omassa arjessa.</p>	L1 L2
<p>T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa</p>	S1	<p>Harjoitellaan löytämään itseä kiinnostavaa ja omaa oppimista edistävää aineistoa venäjän kielellä eri viestintävälineitä käyttäen.</p>	L2 L3
Kielenopiskelutaidot			
<p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen</p>	S2	<p>Harjoitellaan yhdessä oppimista, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta rakentavasti ja kannustavassa ilmapiirissä.</p> <p>Suunnitellaan tavoitteisiin tähtäävää toimintaa vuorovaikutuksessa muiden kanssa.</p> <p>Harjoitellaan autenttisia kielenkäyttötilanteita, jotka nähdään aitoina ja tarkoituksenmukaisina.</p> <p>Harjoitellaan kaikkia kielitaidon osa-alueita, jolloin opitaan omia vahvuuksia.</p>	L1 L3
<p>T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten</p>	S2	<p>Harjoitellaan aktiivista toimijuutta, itsenäistä vastuunottoa, itsearviointia sekä vertaisarviointia.</p> <p>Kehitetään itselle parhaita opiskelutaitoja ja käytetään niitä.</p> <p>Arvioidaan omaa kielitaidon tasoa.</p> <p>Harjoitellaan erilaisia tieto- ja viestintäteknologiaan liittyviä taitoja.</p>	L1 L4 L5 L6

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Tutustutaan kohteliaaseen venäjän kielen käyttöön ja aktiiviseen kuunteluun eri kulttuurien kohtaamisessa. Harjoitellaan venäjän kielen aktiivista käyttöä erilaisissa tilanteissa.	L2 L4 L5 L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Harjoitellaan intonaation, eleiden, ilmeiden ja ympäristön hyödyntämistä viestintätilanteissa. Opetellaan kielenkäytön erilaisia kompensatiokeinoja viestinnän jatkamiseksi. Harjoitellaan pyytämään suoraan ja epäsuoraan apua keskustelukumppanilta.	L2 L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliaasta kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa. Huomioidaan kulttuurien väliset erot.	L2 L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Opetellaan kuulemaan ja lukemaan venäjän kieltä monenlaisista aiheista. Opetellaan löytämään venäjänkielistä materiaalia esim. ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliaasta kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa. Huomioidaan kulttuurien väliset erot. Opetellaan sanastoa ja rakenteita erilaisten tekstien yhteydessä.	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta	S3	Opetellaan puhumaan ja kirjoittamaan yksinkertaista sanastoa ja ilmaisuja, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä, me ja maailma</i>). Valitaan aihepiirejä yhdessä, lähtökohtana esim. kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaisuus. Valinnoissa huomioidaan venäjän kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Harjoitellaan tunnistamaan venäjän kielen foneettisen kirjoituksen merkkejä.	L3 L4 L5 L7

oleellisimpiin rakenteisiin	Käytetään vertaistukea ääntämisen harjoittelussa sekä arvioidaan omaa puhetta.
-----------------------------	--

6. luokka

VENÄJÄ, A2

Tavoitteet 6. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	Etsitään mahdollisuuksia hyödyntää kotikansainvälisyyttä ja harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa venäjän kielellä. Harjoitellaan erilaisia kielenkäyttötilanteita vähäiselläkin kielitaidolla. Syvennetään tietämystä niiden maiden kulttuurista, joissa venäjää puhutaan joko valta- tai rinnakkaiskielenä.	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1	Hyödynnetään oman koulun ja lähiympäristön kotikansainvälisyyttä kieltenopetuksessa. Tutustutaan eri kulttuurien tottumuksiin ja tapoihin. Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä venäjäksi vuorovaikutustilanteissa (<i>esim. leikin, laulujen ja draaman avulla</i>). Opitaan tuntemaan ja ymmärtämään venäjän kielen ja kulttuurin merkitystä yksilölle ja yhteisölle.	L1 L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Syvennetään osaamista venäjän kielen kirjoittamisessa. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Harjoitellaan selviytymistä vähäiselläkin kielitaidolla. Pohditaan monikielisyyttä oppilaan omassa arjessa.	L1 L2

T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Etsitään itseä kiinnostavaa ja omaa oppimista edistävää venäjänkielistä aineistoa eri viestintävälineitä käyttäen.	L2 L3
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Harjoitellaan yhdessä oppimista, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta rakentavasti ja kannustavassa ilmapiirissä. Suunnitellaan tavoitteisiin tähtäävää toimintaa vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Harjoitellaan autenttisia kielenkäyttötilanteita, jotka nähdään aitoina ja tarkoituksenmukaisina. Harjoitellaan kaikkia kielitaidon osa-alueita, jolloin opitaan omia vahvuuksia.	L1 L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Harjoitellaan aktiivista toimijuutta, itsenäistä vastuunottoa, itsearviointia sekä vertaisarviointia. Kehitetään itselle parhaita opiskelutaitoja ja käytetään niitä. Arvioidaan omaa kielitaidon tasoa. Harjoitellaan erilaisia tieto- ja viestintäteknologiaan liittyviä taitoja.	L1 L4 L5 L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Tutustutaan kohteliaaseen venäjän kielen käyttöön ja aktiiviseen kuunteluun eri kulttuurien kohtaamisessa. Harjoitellaan venäjän kielen aktiivista käyttöä erilaisissa tilanteissa.	L2 L4 L5 L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Harjoitellaan intonaation, eleiden, ilmeiden ja ympäristön hyödyntämistä viestintätilanteissa. Opetellaan kielenkäytön erilaisia kompensatiokeinoja viestinnän jatkamiseksi. Opetellaan käyttämään kiertoilmaisuja, ilmaisemaan asioita toisin sanoin ja hyödyntämään viestintäkumppanin ilmaisuja oman viestinnän tukena.	L2 L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen	S3	Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliaista kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa.	L2 L4

kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan		Huomioidaan kulttuurien väliset erot.	
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Opetellaan kuulemaan ja lukemaan venäjän kieltä monenlaisista aiheista. Opetellaan löytämään venäjänkielistä materiaalia esim. ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Harjoitellaan informaaleja kielenkäyttötilanteita, joissa käytetään kohteliasta kieltä eri kulttuurisissa tilanteissa. Huomioidaan kulttuurien väliset erot. Opetellaan sanastoa ja rakenteita erilaisten tekstien yhteydessä.	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Opetellaan puhumaan ja kirjoittamaan yksinkertaista sanastoa ja ilmaisuja, lähtökohtana oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri (<i>esim. minä, me ja maailma</i>). Valitaan aihepiirejä yhdessä, lähtökohtana esim. kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaisuus. Valinnoissa huomioidaan venäjän kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Harjoitellaan tunnistamaan venäjän kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä. Käytetään vertaistukea ääntämisen harjoittelussa sekä arvioidaan omaa puhetta.	L3 L4 L5 L7

14.4.4 MATEMATIIKKA

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja.

Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 3–6 matematiikan opetuksessa tarjotaan kokemuksia, joita oppilaat hyödyntävät matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostamisessa. Opetus kehittää oppilaiden taitoja esittää matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan eri tavoilla ja välineillä. Monipuolisten ongelmien ratkaisu yksin ja ryhmässä sekä erilaisten ratkaisutapojen vertailu ovat opetuksessa keskeistä. Matematiikan opetuksessa varmennetaan ja laajennetaan oppilaiden lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämistä. Lisäksi kehitetään laskutaidon sujuvuutta.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	L1, L4
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.	S1-S5	L1, L3, L4, L5
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	L1, L2, L4, L5
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	L1, L3
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.	S1-S5	L1, L4
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	L1, L4
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	L1, L4
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	L1, L3, L6
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	L4, L5

T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.	S4	L1, L3, L6
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	L4, L5
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	L1, L4, L5, L6

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

S3 Algebra: Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.

S4 Geometria ja mittaaminen: Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys: Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppi-arvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laskinta hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista ja palaute ohjaavaa ja rakentavaa. Ne tukevat oppilaiden matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaisevat

tarvittaessa uuteen yrittämiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esilletuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Matematiikan arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5		Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1-S5	Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	Ongelmaratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5	Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	Kymmenjärjes-telmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometriin käsitteisiin	S4	Geometrian käsitteet ja geometristen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	S4	Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiä.
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

3. luokka

MATEMATIIKKA

Tavoitteet 3. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Merkitykset, arvot ja asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innotusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1- S5	Tuetaan oppilaan myönteisen minäkuvan kasvua matematiikan oppijana.	L1 L3 L5
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1- S5	Kannustetaan oppilasta luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä.	L1 L4
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitojaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1- S5	Käytetään monipuolisia työtapoja ja välineitä, sekä kannustetaan oppilasta kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan omaa sisäistä tietoaan.	L1 L3 L4 L5
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti, ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1- S5	Luodaan turvallinen ja kannustava ilmapiiri, joka rohkaisee keskustelemaan ja kokeilemaan. Hyödynnetään vertaisoppimista.	L1 L2 L4 L5
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmaratkaisutaitojen kehittämisessä	S1- S5	Harjoitellaan tutkimaan matemaattisia tilanteita monista eri näkökulmista ja lähestytään niitä ongelmakeskeisesti. Etsitään yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia, vertaillaan ja luokitellaan, asetetaan järjestykseen, tutkitaan syy-seuraussuhteita. Etsitään vaihtoehtoja systemaattisesti. Ongelmanratkaisuprosessin esille tuominen erityisesti sanallisissa tehtävissä, hyödyntäen esim. piirtämistä.	L1 L4 L5

T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1- S5	Liitetään ratkaistavat matemaattiset ongelmat kiinteästi oppilaiden kokemusmaailmaan. Harjoitellaan arvioimaan ratkaisun oikeellisuutta.	L1 L3
Käsitteelliset ja tiedonalaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1- S5	Tarjotaan oppilaalle monipuolisia, konkreettisia kokemuksia matemaattisten käsitteiden muodostumisen perustaksi erilaisten pelien avulla sekä konkreettisin välinein kokeilemalla. Rohkaistaan oppilasta esittämään ongelmia ja ratkaisuja matemaattisin merkinnöin. Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.	L1 L4
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystä kymmenjärjestelmästä	S2	Syvennetään ja varmennetaan ymmärrystä kymmenjärjestelmästä.	L1 L4
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	Tutkitaan lukujen rakennetta, yhteyksiä ja jaollisuutta. Tutustutaan murtoluvun käsitteeseen. Pohjustetaan negatiivisen kokonaisluvun käsitettä, jolloin lukualue laajenee negatiivisilla kokonaisluvuilla. (lämpömittari)	L1 L4
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja. Harjoitellaan peruslaskutoimitusten päässä laskutaitoa. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan kertotauluja 6-9 ja varmistetaan kertotaulu 1-5 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia. Tutustutaan jakolaskuun sisältö- ja ositusjaon kautta. Tutkitaan laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä kuten kerto- ja jakolaskun yhteyttä, vaihdannaisuutta sekä liitännäisyyttä kerto- ja jakolaskuissa. Tutustutaan lukujen pyöristämiseen. Harjoitellaan arvioimaan tuloksen suuruusluokkaa.	L1 L3 L6

		<p>Harjoitellaan kaikkia laskutoimituksia monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.</p> <p>Tutustutaan murtoluvun käsitteeseen ja murtolukujen yksinkertaisiin peruslaskutoimituksiin.</p> <p>Harjoitellaan ymmärtämään nimittäjän merkitys.</p> <p>Harjoitellaan luonnollisilla luvuilla kertomista ja jakamista kerto- ja jakolaskussa.</p>	
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisiä ominaisuuksia ja tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	<p>Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia.</p> <p>Etsitään tason geometriaa omasta ympäristöstä.</p> <p>Tutustutaan monipuolisesti kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Tutkitaan kuvioita konkreettisesti, rakennellen sekä piirtäen.</p> <p>Tutustutaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, ja luokittelemista. Tarkastellaan symmetriaa.</p>	L4 L5
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittaakohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittatuloksen järkevyyttä	S4	<p>Harjoitellaan monipuolisesti mittaamista ja mittaustuloksen arviointia.</p> <p>Tutustutaan erimuotoisten kuvioiden piireihin.</p> <p>Tutustutaan mittayksikköjärjestelmään.</p> <p>Tutustutaan yksikönmuunnoksiin yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.</p>	L1 L3 L6
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	<p>Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä järjestelmällisesti tietoa kiinnostavista aihepiireistä. Esitetään tietoa taulukoin ja diagrammein.</p>	L4 L5
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	<p>Tutustutaan ohjelmoinnin alkeisiin tekemällä ja testaamalla toimintaohjeita. Hyödynnetään pelejä, leikkejä sekä tietokone- ja mobiilisovelluksia.</p>	L1 L4 L5 L6

4. luokka

MATEMATIIKKA

Tavoitteet 4. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Merkitykset, arvot ja asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innotusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1- S5	Tuetaan oppilaan myönteisen minäkuvan kasvua matematiikan oppijana.	L1 L3 L5
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1- S5	Kannustetaan oppilasta luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä.	L1 L4
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitojaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1- S5	Käytetään monipuolisia työtapoja ja välineitä, sekä kannustetaan oppilasta kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan omaa sisäistä tietoaan.	L1 L3 L4 L5
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti, ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1- S5	Luodaan turvallinen ja kannustava ilmapiiri, joka rohkaisee keskustelemaan ja kokeilemaan. Hyödynnetään vertaisoppimista.	L1 L2 L4 L5
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmaratkaisutaitojen kehittämisessä	S1- S5	Harjoitellaan tutkimaan matemaattisia tilanteita monista eri näkökulmista ja lähestytään niitä ongelmakeskeisesti. Etsitään yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia, vertaillaan ja luokitellaan, asetetaan järjestykseen sekä tutkitaan syy-seuraussuhteita. Etsitään vaihtoehtoja systemaattisesti. Tutustutaan ongelmanratkaisuprosessiin erityisesti sanallisissa tehtävissä, hyödyntäen mm. piirtämistä.	L1 L4 L5

T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1- S5	Liitetään ratkaistavat matemaattiset ongelmat kiinteästi oppilaiden kokemusmaailmaan. Harjoitellaan arvioimaan ratkaisun oikeellisuutta.	L1 L3
Käsitteelliset ja tiedonalaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1- S5	Tarjotaan oppilaalle monipuolisia, konkreettisia kokemuksia matemaattisten käsitteiden muodostumisen perustaksi erilaisten pelien avulla sekä konkreettisin välinein kokeilemalla. Rohkaistaan oppilasta esittämään ongelmia ja ratkaisuja matemaattisin merkinnöin. Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.	L1 L4
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystä kymmenjärjestelmästä	S2	Syvennetään ja varmennetaan ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Tutustutaan desimaalilukuihin, osana kymmenjärjestelmää ja desimaalilukujen yksinkertaisiin peruslaskutoimituksiin.	L1 L4
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	Tutkitaan lukujen rakennetta, yhteyksiä ja jaollisuutta. Tutustutaan murtoluvun käsitteeseen. Tutustutaan negatiivisen kokonaisluvun käsitteeseen, jolloin lukualue laajenee negatiivisilla kokonaisluvuilla. (lämpömittari)	L1 L4
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	Tutkitaan lukujen rakennetta, yhteyksiä ja jaollisuutta, luokittelemalla lukuja. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja. Harjoitellaan peruslaskutoimitusten päässä laskutaitoa. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan kertotauluja 6-9 ja varmistetaan kertotaulujen 1-5 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia. Tutustutaan jakolaskuun sisältö- ja ositusjaon kautta sekä harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Aloitetaan laskuharjoitukset yksinkertaisilla laskutoimituksilla, joista ei jää jakojäännöstä. Tutkitaan laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä; kerto- ja jakolaskun yhteys, vaihdannaisuus sekä liitännäisyys kerto- ja jakolaskuissa.	L1 L3 L6

		<p>Harjoitellaan pyöristämään lukuja, laskemaan likiarvoilla ja arvioimaan tuloksen suuruusluokkaa.</p> <p>Harjoitellaan kaikkia laskutoimituksia monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.</p> <p>Tutustutaan murtoluvun käsitteeseen ja murtolukujen yksinkertaisiin peruslaskutoimituksiin.</p> <p>Harjoitellaan luonnollisilla luvuilla kertomista ja jakamista kerto- ja jakolaskussa.</p> <p>Tutustutaan desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan yksinkertaisia peruslaskutoimituksia desimaaliluvuin.</p>	
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisiä ominaisuuksia ja tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	<p>Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.</p> <p>Tutustutaan kappaleiden luokitteluun lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin.</p> <p>Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Tutustutaan tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.</p> <p>Harjoitellaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteitä.</p> <p>Harjoitellaan kulmien piirtämistä ja luokittelemista.</p> <p>Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen.</p> <p>Käsitellään koordinaatistosta ensimmäinen neljännes ja tutustutaan muihin neljänneksiin.</p>	L4 L5
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittatuloksen järkevyyttä	S4	<p>Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen sekä mittaustuloksen arviointiin.</p> <p>Harjoitellaan mittaamaan ja laskemaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja.</p> <p>Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu käyttäen kymmenjärjestelmää tukena.</p> <p>Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.</p>	L1 L3 L6
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä	S5	<p>Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä.</p> <p>Kerätään tietoa ja esitetään sitä taulukoin ja diagrammein.</p>	L4 L5

käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä			
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	Tutustutaan ohjelmoinnin alkeisiin tekemällä ja testaamalla toimintaohjeita. Hyödynnetään pelejä, leikkejä sekä tietokone- ja mobiilisovelluksia.	L1 L4 L5 L6

5. luokka

MATEMATIIKKA

Tavoitteet 5. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Merkitykset, arvot ja asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innotusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1- S5	Tuetaan oppilaan myönteisen minäkuvan kasvua matematiikan oppijana.	L1 L3 L5
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1- S5	Kannustetaan oppilasta luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä.	L1 L4
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitojaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1- S5	Käytetään monipuolisia työtapoja ja välineitä, sekä kannustetaan oppilasta kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan omaa sisäistä tietoaan.	L1 L3 L4 L5
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti, ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa	S1- S5	Luodaan turvallinen ja kannustava ilmapiiri, joka rohkaisee keskustelemaan ja kokeilemaan. Hyödynnetään vertaisoppimista.	L1 L2 L4 L5

hyödyntäen			
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmaratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	<p>Harjoitellaan tutkimaan matemaattisia tilanteita monista eri näkökulmista ja lähestytään niitä ongelma-keskeisesti.</p> <p>Etsitään yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia, vertaillaan ja luokitellaan, asetetaan järjestykseen, tutkitaan syy-seuraussuhteita. Etsitään vaihtoehtoja systemaattisesti.</p> <p>Tutustutaan ongelmanratkaisuprosessiin erityisesti sanallisissa tehtävissä hyödyntäen mm. piirtämistä.</p>	L1 L4 L5
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järjävyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	<p>Liitetään ratkaistavat matemaattiset ongelmat kiinteästi oppilaiden kokemusmaailmaan.</p> <p>Harjoitellaan arvioimaan ratkaisun oikeellisuutta.</p>	L1 L3
Käsitteelliset ja tiedonalaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5	<p>Tarjotaan oppilaalle monipuolisia, konkreettisia kokemuksia matemaattisten käsitteiden muodostumisen perustaksi erilaisten pelien avulla ja konkreettisin välinein kokeilemalla.</p> <p>Rohkaistaan oppilasta esittämään ongelmia ja ratkaisuja matemaattisin merkinnöin.</p> <p>Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen, tutkitaan yhtälöä sekä etsitään yhtälölle ratkaisua päättelemällä ja kokeilemalla.</p> <p>Vahvistetaan ymmärrystä lukujonon säännönmukaisuudesta.</p> <p>Harjoitellaan lukujonon säännön mukaan jatkamista.</p>	L1 L4
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystä kymmenjärjestelmästä	S2	<p>Syvennetään ja varmennetaan ymmärrystä kymmenjärjestelmästä.</p> <p>Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää.</p> <p>Tutustutaan prosenttien käsitteeseen, pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä.</p> <p>Harjoitellaan hyödyntämään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttiluvun välisiä yhteyksiä.</p>	L1 L4
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	<p>Monipuolistetaan käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.</p> <p>Vahvistetaan murtoluvun käsitteen osaamista.</p> <p>Tutustutaan negatiivisen kokonaisluvun käsitteeseen, laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla.</p>	L1 L4

<p>T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia</p>	<p>S2</p>	<p>Varmistetaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmien osaaminen.</p> <p>Harjaannutetaan peruslaskutoimitusten päässä laskutaitoa.</p> <p>Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Varmistetaan kertolaskualgoritmin osaaminen.</p> <p>Varmistetaan jakolaskun osaaminen sisältö- ja ositusjaon kautta.</p> <p>Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista ja laskutoimituksia joista jää jakojäännös.</p> <p>Tutkitaan laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä; kerto- ja jakolaskun yhteys, vaihdannaisuus sekä liitännäisyys kerto- ja jakolaskuissa.</p> <p>Harjoitellaan pyöristämään lukuja, laskemaan likiarvoilla ja arvioimaan tuloksen suuruusluokkaa.</p> <p>arjoitellaan arvioimaan ratkaisun oikeellisuutta. Mallinnetaan piirtämällä ja konkreettisin välinein.</p> <p>Harjoitellaan kaikkia laskutoimituksia monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä, myös laskinta.</p> <p>Vahvistetaan murtoluvun käsitteen ymmärtämistä ja harjoitellaan monipuolisesti murtolukujen peruslaskutoimituksia.</p> <p>Harjoitellaan uonnollisilla luvuilla kertomista ja jakamista kerto- ja jakolaskussa.</p> <p>Perehdytään desimaalilukuihin, osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan niiden peruslaskutoimituksia.</p>	<p>L1 L3 L6</p>
<p>T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisiä ominaisuuksia ja tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin</p>	<p>S4</p>	<p>Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.</p> <p>Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin.</p> <p>Harjoitellaan luokittelemaan tasokuvioita monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin.</p> <p>Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.</p> <p>Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Tutustutaan kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.</p>	<p>L4 L5</p>

		Vahvistetaan koordinaatiston käsitteen ymmärrystä. Käsitellään koordinaatiston kaikkia neljänneksiä.	
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittatuloksen järkevyyttä	S4	<p>Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja harjoitellaan käyttämään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Harjoitellaan hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.</p> <p>Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen.</p> <p>Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja.</p> <p>Tutustutaan suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksien laskemiseen konkreettisin välinein.</p> <p>Vahvistetaan mittayksikköjärjestelmän ymmärtäminen. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä käyttäen kymmenjärjestelmää tukena.</p>	L1 L3 L6
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	<p>Kehitetään taitoja kerätä järjestelmällisesti tietoa oppilasta kiinnostavista aihepiireistä. Kerätään tietoa ja esitetään sitä taulukoin ja diagrammein. Käytetään myös itse kerättyä materiaalia.</p> <p>Tutustutaan tilastollisiin tunnuslukuihin: suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.</p> <p>Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.</p>	L4 L5
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.	L1 L4 L5 L6

6. luokka

MATEMATIIKKA

Tavoitteet	S	Kuntakohtainen	L
6. luokka			
Merkitykset, arvot ja asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innotusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1- S5	Tuetaan oppilaan myönteisen minäkuvan kasvua matematiikan oppijana.	L1 L3 L5
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1- S5	Kannustetaan oppilasta luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä	L1 L4
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitojaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1- S5	Käytetään monipuolisia työtapoja ja välineitä, sekä kannustetaan oppilasta kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan omaa sisäistä tietoaan.	L1 L3 L4 L5
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti, ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1- S5	Luodaan turvallinen ja kannustava ilmapiiri, joka rohkaisee keskustelemaan ja kokeilemaan. Hyödynnetään vertaisoppimista.	L1 L2 L4 L5
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmaratkaisutaitojen kehittämisessä	S1- S5	Harjoitellaan tutkimaan matemaattisia tilanteita monista eri näkökulmista ja lähestytään niitä ongelmakeskeisesti. Etsitään yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia, vertaillaan ja luokitellaan, asetetaan järjestykseen, tutkitaan syy-seuraussuhteita. Etsitään vaihtoehtoja systemaattisesti. Tutustutaan ongelmanratkaisuprosessiin erityisesti sanallisissa tehtävissä hyödyntäen mm. piirtämistä.	L1 L4 L5

T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	Liitetään ratkaistavat matemaattiset ongelmat kiinteästi oppilaiden kokemusmaailmaan. Harjoitellaan arvioimaan ratkaisun oikeellisuutta.	L1 L3
Käsitteelliset ja tiedonalaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5	Tarjotaan oppilaalle monipuolisia, konkreettisia kokemuksia matemaattisten käsitteiden muodostumisen perustaksi erilaisten pelien avulla sekä konkreettisin välinein kokeilemalla. Rohkaistaan oppilasta esittämään ongelmia ja ratkaisuja matemaattisin merkinnöin. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen, tutkitaan yhtälöä, etsitään yhtälölle ratkaisua päättelemällä ja kokeilemalla. Vahvistetaan ymmärrystä lukujonon säännön mukaisuudesta sekä harjoitellaan lukujonon säännön mukaan jatkamista.	L1 L4
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystä kymmenjärjestelmästä	S2	Syvennetään ja varmennetaan ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Pehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää; kymmenjärjestelmävälineiden avulla harjoittelu lukuyksiköittäin sekä konkreettisesti kokeillen. Pehdytään prosentin käsitteeseen, pohjustetaan prosenttiluvun ja arvon ymmärtämistä sekä harjoitellaan prosenttilukujen laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttiluvun välisiä yhteyksiä.	L1 L4
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	Monipuolistetaan käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta tutkimalla ja luokittelemalla lukuja. Opitaan murtoluvun käsite. Tutustutaan negatiivisen kokonaisluvun käsitteeseen ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla.	L1 L4
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	Varmistetaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmien osaaminen. Harjaannutetaan peruslaskutoimitusten päässä laskutaitoa. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen sekä kertotaulujen 1-10 osaaminen. Varmistetaan kertolaskualgoritmin osaaminen. Varmistetaan jakolaskun osaaminen sisältö- ja ositusjaon kautta.	L1 L3 L6

		<p>Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista monipuolisin laskutavoin.</p> <p>Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. Harjoitellaan yhteyttä, vaihdannaisuutta sekä liitännäisyyttä kerto- ja jakolaskuissa.</p> <p>Harjoitellaan pyöristämään lukuja, laskemaan likiarvoilla ja arvioimaan tuloksen suuruusluokkaa. Harjoitellaan arvioimaan ratkaisun oikeellisuutta.</p> <p>Mallinnetaan piirtämällä ja konkreettisin välinein.</p> <p>Harjoitellaan kaikkia laskutoimituksia monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä, myös laskinta.</p> <p>Varmistetaan murtoluvun käsitteen osaaminen ja harjoitellaan monipuolisesti murtolukujen peruslaskutoimituksia.</p> <p>Harjoitellaan luonnollisilla luvuilla kertomista ja jakamista kerto- ja jakolaskussa.</p> <p>Perehdytään desimaalilukuihin, osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan niiden peruslaskutoimituksia.</p>	
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisiä ominaisuuksia ja tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	<p>Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.</p> <p>Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin.</p> <p>Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia.</p> <p>Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.</p> <p>Perehdytään tarkemmin pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.</p> <p>Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Etsitään myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.</p> <p>Käsitellään koordinaatiston kaikkia neljänneksiä.</p>	L4 L5
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan	S4	<p>Vahvistetaan mittakaavan käsitteen osaaminen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä.</p> <p>Hyödynnetään mittakaavaa kartan käytössä.</p>	L1 L3 L6

välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittatuloksen järkevyyttä		<p>Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen.</p> <p>Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia.</p> <p>Vahvistetaan mittayksikköjärjestelmän ymmärtäminen.</p> <p>Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.</p>	
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	<p>Kehitetään taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti oppilasta kiinnostavista aihepiireistä.</p> <p>Kerätään tietoa ja esitetään sitä taulukoin ja diagrammein. Käytetään myös itse kerättyä materiaalia.</p> <p>Käsitellään tilastollisia tunnuslukuja: suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.</p> <p>Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.</p>	L4 L5
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.	L1 L4 L5 L6

14.4.5 YMPÄRISTÖOPPI

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä

tietoa käytetään opetuksen perustana⁴ ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omista tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Vuosiluokilla 3-6 ympäristöopin opetus voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan ympäröivää maailmaa sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa kasvuaan ja kehitystään. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla syvennetään kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Vuosiluokkakokonaisuuden loppupuolella pohditaan myös eri tiedonalojen ominaispiirteitä.

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	L1, L7
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	L1, L7

⁴ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 §

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	L1, L5
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	L1, L2, L5
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	L2, L3, L5
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojelemaan	S1-S6	L3
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	L3
T10 tarjota oppilaille mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	L1, L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	L2, L4, L5
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3-S6	L1
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geometriataitoja	S3-S6	L1, L5
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	L1
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	L1

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa	S1-S3, S6	L1, L3
--	-----------	--------

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Minä ihmisenä: Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Pehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen: Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediala.

S4 Ympäristön tutkiminen: Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan säätä sekä maa- ja kallioperää. Tutkimalla kappaleiden liikkeen muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä, laaditaan kasviohjatusti sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. Tutkitaan ääni- ja valoilmioita. Pehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön

vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin sekä metsien hyötykäyttöön.

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskeissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Työskentelyn jäsentäminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Tutkimuksissa ja projekteissa keskitytään arvioimaan vain muutamaa osa-aluetta asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämissuhteiden avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja

motivaation kehittymistä. Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Sisällön lisäksi arvioidaan olennaisen hahmottamista, tiedonhakua ja ilmaisun selkeyttä. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista sekä kannustamaan toisiaan oppimisessa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Ympäristöopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ympäristöopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä tutkimisen ja toimimisen taitojen lisäksi myös tiedonalojen osaaminen.

Ympäristöopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.
Tutkimisen ja toimimisen taidot			
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään	S1-S6	Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.

niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana			
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia	S1-S6	Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.

tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan			
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.
Tiedot ja ymmärrys			
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	Käsitteiden käyttö	Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3-S6	Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnot ja kehityksen.
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemaansa alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla.

			Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa.	S1-S3, S6	Terveystiedon tiedonala: Terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumusten tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämäntapojen eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.

3. luokka

YMPÄRISTÖOPPI

			
Tavoitteet	S	Kuntakohtainen	L
3. luokka			
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja	S1-S6	Ohjataan arvostamaan luontoa.	L1 L7

ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen		Tutkitaan omaa elinympäristöä oppilaan omat mielenkiinnon kohteet huomioon ottaen. Valitaan oppimistehtäviä ja sisältöjä siten, että ne liittyvät arjen tilanteisiin ja yhteisössä toimimiseen.	L3 L7
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan		Harjoitellaan tunnistamaan omaa oppimista tukevia asioita. Harjoitellaan asettamaan tavoitteita ja arvioimaan omaa työskentelyä.	
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisössään kestävä kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävä kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle		Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin ja luontoon. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista.	
Tutkimisen ja toimimisen taidot			
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	Ohjataan oppilasta tekemään havaintoja ympäristön ilmiöistä.	L1 L2 L3 L5 L7
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	Ympäristön tutkimisen sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Harjoitellaan tehtävien avulla tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan laitteiden toimintaperiaatteisiin ja niiden erilaisiin rakenteisiin (<i>esim. luuppi, lämpömittari, vaaka</i>). Perehdytään lämpötilan mittaamiseen ja tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen.	L1 L5
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään	S1-S6	Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan.	L1 L2 L5

johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin			
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	Opetellaan käyttämään ympäristön tutkimisessa erilaisia teknologisia sovelluksia.	L2 L3 L5
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja; kiusaamisen ehkäisy sekä fyysinen ja henkinen koskemattomuus. Painotetaan hyvää käytöstä ja toisen huomioon ottamista. Harjoitellaan turvallista liikkumista: jalankulku ja pyöräily.	L3
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	Suunnitellaan ja toteutetaan retki koulun lähiympäristöön. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.	L3
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	Harjoitellaan kuuntelemista ja toisen huomioon ottamista. Harjoitellaan tunnetaitoja; tunteiden nimeämistä, tunnistamista, ilmaisemista ja tunteiden säätelyä.	L2 L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti,	S1-S6	Tutustutaan tiedonhaun turvallisiin ja luotettaviin lähteisiin.	L5 L4

turvallisesti ja ergonomisesti			
Tiedot ja ymmärrys			
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	Tutustutaan elinympäristön sosiaaliseen ja rakennettuun ympäristöön; pihat ja puistot. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita ja ilmiöitä käsitteiden avulla.	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita ja ilmiöitä mallien avulla.	L1 L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	Käytetään eri tietolähteitä tiedonhankintaan. Harjoitellaan tunnistamaan tietolähteiden luotettavuus.	L2 L4 L5
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1-S3-S6	Valitaan tutkimustehtävien sisällöiksi omaan elinympäristöön liittyviä kohteita ottaen huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen. Kiinnitetään elinympäristössä huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen sekä yhteyttämiseen. Laaditaan kasvio ohjatusti sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Tutkitaan eliöitä ja niiden elinympäristöjä pihalla ja puistoissa.	L1

		<p>Tutustutaan ihmisen ja luonnon väliseen vuorovaikutussuhteeseen.</p> <p>Pohditaan oman toiminnan vaikutusta itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin ja luontoon.</p> <p>Harjoitellaan kestävien valintojen tekemistä.</p>	
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	<p>Tutustutaan Suomen maantietoon.</p> <p>Hahmotetaan monipuolisten alueellisten esimerkkien avulla Suomen luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa.</p> <p>Käytetään karttoja ja muuta geomediaa maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa.</p> <p>Tutustutaan maa- ja kallioperään.</p> <p>Tutustutaan luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen, luonnonvarojen kestäväään käyttöön ja oman kulttuuriperinnön vaalimiseen.</p> <p>Tutustutaan monikulttuuriseen maailmaan.</p>	L1 L5
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2-S4-S6	<p>Harjoitellaan fysikaalisten ilmiöiden tutkimisen eri vaiheita.</p> <p>Perehdytään lämpötilan mittaamiseen ja tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen.</p>	L1
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2-S4-S6	<p>Harjoitellaan kemiallisten ilmiöiden tutkimisen eri vaiheita.</p> <p>Tarkastellaan erilaisten materiaalien ja aineiden avulla olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia; yhteyttäminen, palaminen ja veden kiertokulku.</p>	L1
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja	S1-S3-S6	<p>Havainnoidaan kasvun ja kehityksen merkkejä itsessä.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä.</p> <p>Harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä.</p> <p>Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja: kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus.</p>	L1 L3

kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa		Tutustutaan keinoihin edistää omaa terveyttä.	
--	--	---	--

4. luokka

YMPÄRISTÖOPPI

			
Tavoitteet 4. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	Ohjataan arvostamaan luontoa. Tutkitaan omaa elinympäristöä oppilaan omat ja ryhmän mielenkiinnon kohteet huomioon ottaen. Valitaan oppimistehtäviä ja sisältöjä siten, että ne liittyvät arjen tilanteisiin ja yhteisössä toimimiseen.	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita. Harjoitellaan asettamaan omalle työskentelylle tavoitteita ja arvioimaan prosessia ja tuloksia.	L1 L7
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän	S1-S6	Pohditaan ja opitaan ymmärtämään oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin ja luontoon. Vahvistetaan luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostamisen taitoa. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa lähiympäristössä.	L3 L7

kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle			
Tutkimisen ja toimimisen taidot			
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	Ohjataan oppilasta tekemään havaintoja ympäristön ilmiöistä ja käyttämään niitä omien tutkimusten kohteina.	L1 L7
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Valitaan ympäristön tutkimisen sisällöiksi omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Tutustutaan laitteiden toimintaperiaatteisiin ja rakenteisiin.	L1 L5
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Opitaan esittämään omia tutkimustuloksia viestintäteknologiaa hyödyntäen.	L1 L2 L5
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	Opetellaan käyttämään ympäristön tutkimisessa erilaisia teknologisia sovelluksia.	L2 L3 L5
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja; omasta turvallisuudesta huolehtiminen myös sosiaalisessa mediassa. Opitaan paloturvallisuuteen liittyviä oleellisia asioita.	L3

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2- S6	Harjoitellaan ympäristössä toimimisen oikeuksia ja velvollisuuksia. Tehdään retki veden äärelle (<i>esim. Aurajoki, Itämeri</i>). Harjoitellaan veden äärellä jokamiehen oikeuksia ja vesiturvallisuutta.	L3
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1- S6	Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä, sekä vahvistetaan tunnetaitoja. Vahvistetaan hyvän käytöksen oppimista ja ryhmässä toimimisen taitoja; esimerkiksi erilaisuuden hyväksyminen.	L2 L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1- S6	Tutustutaan tiedonhaun turvallisiin ja luotettaviin lähteisiin. Harjoitellaan valitsemaan tietoa useita lähteitä vertaillen.	L5 L4
Tiedot ja ymmärrys			
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1- S6	Harjoitellaan käyttämään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä. Harjoitellaan kuvaamaan ilmiöitä ja arjen tilanteita opittujen käsitteiden avulla.	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1- S6	Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita ja ilmiöitä mallien avulla. Harjoitellaan ryhmässä mallintamista (<i>esim. veden kiertokulku</i>).	L1 L5

<p>T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia</p>	<p>S1- S6</p>	<p>Käytetään eri tietolähteitä tiedonhankintaan.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan tietolähteiden luotettavuus.</p>	<p>L2 L4 L5</p>
<p>T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen</p>	<p>S1, S3- S6</p>	<p>Tutkitaan säätä ilmiönä.</p> <p>Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä; vesi ja vesistöt.</p> <p>Tutustutaan veden kiertokulkuun.</p> <p>Tehdään pieniä tutkimuksia lähiympäristössä (<i>esim. veden eliöt</i>).</p> <p>Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita.</p> <p>Harjoitellaan vaalimaan luonnon monimuotoisuutta.</p> <p>Pohditaan oman toiminnan vaikutusta itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin ja luontoon.</p> <p>Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista.</p>	<p>L1</p>
<p>T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja</p>	<p>S3- S6</p>	<p>Tutustutaan Pohjoismaiden maantietoon.</p> <p>Harjoitellaan hahmottamaan monipuolisten alueellisten esimerkkien avulla Pohjoismaiden luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa.</p> <p>Vahvistetaan taitoa arvostaa luonnon ja kulttuurien moninaisuutta.</p> <p>Vahvistetaan globaalia ymmärrystä.</p> <p>Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa</p> <p>Harjoitellaan käyttämään erilaisia karttoja ja muuta geomediala.</p>	<p>L1 L5</p>
<p>T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen</p>	<p>S2 S4- S6</p>	<p>Tutkitaan säätä fysikaalisena ilmiönä.</p> <p>Tutkitaan kappaleiden liikkeiden muutoksia.</p> <p>Tutustutaan voiman käsitteeseen.</p> <p>Perehdytään lähivaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen.</p>	<p>L1</p>

periaatteen ymmärtämiselle			
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2 S4- S6	Tutustutaan elinympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Harjoitellaan ymmärtämään aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteita; veden kiertokulku. Tutustutaan ilmastonmuutokseen ympäristön ilmiönä.	L1
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa	S1- S3 S6	Tutustutaan ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin. Harjoitellaan ymmärtämään ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheita. Tutustutaan oman kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, mielenterveystaitoihin. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja, kiusaamisen ennaltaehkäisyä sekä fyysistä ja henkistä koskemattomuutta.	L1 L3

5. luokka

YMPÄRISTÖOPPI

			
Tavoitteet 5. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan	S1- S6	Ohjataan arvostamaan luontoa ja kulttuurien moniarvoisuutta sekä vahvistetaan globaalia ymmärrystä. Tutkitaan omaa elinympäristöä oppilaan omat ja ryhmän mielenkiinnon kohteet huomioon ottaen.	

kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen		Valitaan oppimistehtäviä ja sisältöjä siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen.	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	Harjoitellaan tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.	L1 L7
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisössään kestävä kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävä kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista.	L3 L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot			
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	Ohjataan oppilasta tekemään havaintoja ympäristön ilmiöistä ja käyttämään niitä omien tutkimusten kohteina.	L1 L7
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	Valitaan ympäristön tutkimisen sisällöiksi omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Perehdytään tehtävien avulla tutkimuksen tekemisen eri vaiheisiin.	L1 L5

<p>T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin</p>	<p>S1- S6</p>	<p>Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan.</p> <p>Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita.</p> <p>Harjoitellaan esittämään omia ja ryhmän tutkimustuloksia viestintäteknologiaa hyödyntäen.</p>	<p>L1 L2 L5</p>
<p>T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien</p>	<p>S2- S6</p>	<p>Opetellaan hyödyntämään omassa toiminnassa ja tutkimuksissa erilaisia teknologisia sovelluksia.</p>	<p>L2 L3 L5</p>
<p>T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen.</p>	<p>S1- S6</p>	<p>Vahvistetaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja; opitaan tunnistamaan turvallisuutta uhkaavia tilanteita ja opitaan niihin selviytymistaitoja sekä tosielämässä että sosiaalisessa mediassa.</p> <p>Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle ja toisiin ihmisiin.</p> <p>Harjoitellaan toimimaan turvallisesti tapaturma-, myrkytys-, ensiaputilanteissa.</p> <p>Tutustutaan sähköturvallisuuteen.</p> <p>Tutustutaan vesi- ja jääturvallisuuteen.</p>	<p>L3</p>
<p>T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä</p>	<p>S2- S6</p>	<p>Harjoitellaan ympäristössä toimimisen oikeuksia ja velvollisuuksia.</p> <p>Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä.</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan retki metsään.</p>	<p>L3</p>
<p>T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa,</p>	<p>S1- S6</p>	<p>Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita ja asenteita.</p> <p>Tutustutaan mielenterveystaitoihin; omat vahvuudet ja voimavarat.</p> <p>Vahvistetaan ryhmässä toimimisen taitoja; empatiakyvyn kehittyminen ja nettikaveruus.</p> <p>Harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä.</p>	<p>L2 L3</p>

ilmaista ja säädellä tunteitaan			
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	<p>Harjoitellaan tunnistamaan tiedonhaun turvallisia ja luotettavia lähteitä.</p> <p>Harjoitellaan valitsemaan tietoa useita lähteitä vertaillen.</p> <p>Opitaan tunnistamaan oman viestinnän ja omien tutkimustulosten julkaisun kanavaksi sopivia turvallisia sovelluksia.</p> <p>Harjoitellaan käyttämään sosiaalista mediaa turvallisesti ja vastuullisesti.</p>	L5 L4
Tiedot ja ymmärrys			
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	<p>Harjoitellaan käyttämään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä.</p> <p>Opitaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteiden avulla.</p>	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	Harjoitellaan kuvaamaan arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen malleilla.	L1 L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	Harjoitellaan valitsemaan ja käyttämään turvallisia ja luotettavia tiedonlähteitä.	L2 L4 L5

<p>T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen</p>	<p>S1 S3- S6</p>	<p>Tutustutaan ikäkauden kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen.</p> <p>Tutustutaan omaan ja yhteisön terveyttä edistäviin elämäntapoihin.</p> <p>Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan.</p> <p>Tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua.</p> <p>Havainnoidaan ympäristöä ihmisen hyvinvoinnin näkökulmasta.</p> <p>Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita; metsä.</p> <p>Tutustutaan metsien hyötykäyttöön.</p> <p>Tutustutaan ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin.</p>	<p>L1</p>
<p>T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja</p>	<p>S3- S6</p>	<p>Tutustutaan Euroopan maantietoon.</p> <p>Harjoitellaan monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmottamaan Euroopan luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa.</p> <p>Vahvistetaan taitoa ymmärtää luonnon ja kulttuurien moninaisuutta.</p> <p>Käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediaa maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa.</p>	<p>L1 L5</p>
<p>T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle</p>	<p>S2 S4- S6</p>	<p>Tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla.</p>	<p>L1</p>

<p>T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle</p>	<p>S2 S4- S6</p>	<p>Tutustutaan elinympäristön rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin.</p> <p>Harjoitellaan ymmärtämään aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteita; yhteyttäminen.</p> <p>Tarkastellaan erilaisten materiaalien ja aineiden avulla olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia.</p> <p>Tutustutaan ilmastonmuutokseen ja sen hillitsemiseen ympäristön ilmiönä.</p>	<p>L1</p>
<p>T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa</p>	<p>S1- S3 S6</p>	<p>Tutustutaan ihmisen rakenteeseen ja elintoimintoihin.</p> <p>Tutustutaan murrosiän muutoksiin kehossa ja mielessä.</p> <p>Tutustutaan ihmisen aisteihin.</p> <p>Tutustutaan oman kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen.</p> <p>Tutustutaan murrosiän muutoksiin kehossa ja mielessä.</p> <p>Harjoitellaan pienimuotoisten tapaturmien itsehoitotaitoja.</p> <p>Harjoitellaan arjen ensiaputaitoja.</p>	<p>L1 L3</p>

6. luokka

YMPÄRISTÖOPPI

 <p>TURKU</p>			
<p>Tavoitteet 6. luokka</p>	<p>S</p>	<p>Kuntakohtainen</p>	<p>L</p>
<p>Merkitys, arvot, asenteet</p>			
<p>T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa</p>	<p>S1- S6</p>	<p>Ohjataan arvostamaan luontoa ja kulttuurien moniarvoisuutta sekä vahvistetaan globaalia ymmärrystä.</p> <p>Tutkitaan omaa elinympäristöä oppilaan omat ja ryhmän mielenkiinnon kohteet huomioon ottaen.</p>	

oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen		Valitaan oppimistehtäviä ja sisältöjä siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen.	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita. Opitaan asettamaan itselle tavoitteita ja suunnittelemaan omaa toimintaa tavoitteiden saavuttamiseksi.	L1 L7
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Harjoitellaan ymmärtämään tehtävien avulla ympäristöopin tiedonalojen merkitystä arjen toiminnassa.	L3 L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot			
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä. Ohjataan oppilasta tekemään havaintoja ympäristön ilmiöistä ja käyttämään niitä omien tutkimusten kohteina.	L1 L7
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.	L1 L5

<p>T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan.</p> <p>Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita.</p> <p>Varmistetaan taitoa esittää omia ja ryhmän tutkimustuloksia viestintäteknologiaa hyödyntäen.</p>	<p>L1 L2 L5</p>
<p>T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien</p>	<p>S2-S6</p>	<p>Opetellaan hyödyntämään omassa toiminnassa ja tutkimuksissa erilaisia teknologisia sovelluksia.</p>	<p>L2 L3 L5</p>
<p>T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä.</p> <p>Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.</p> <p>Opitaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja (<i>esim. edistetään kiusaamisen ehkäisyä ja vahvistetaan oman turvan tunteen kehittymistä; omat rajat</i>).</p> <p>Vahvistetaan arjen terveystottumuksia.</p> <p>Harjoitellaan ottamaan vastuuta omasta lähiympäristöstä.</p>	<p>L3</p>
<p>T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä</p>	<p>S2-S6</p>	<p>Innostetaan oppilaita tehtävien avulla liikkumaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä vapaa-aikana.</p>	<p>L3</p>
<p>T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Opitaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä.</p> <p>Vahvistetaan ja syvennetään tunnetaitoja, tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä.</p> <p>Opitaan tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja.</p> <p>Vahvistetaan ryhmässä toimisen taitoja.</p> <p>Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin ja yhteiskuntaan.</p>	<p>L2 L3</p>

		<p>Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa.</p> <p>Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.</p>	
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	<p>Harjoitellaan tunnistamaan tiedonhaun turvallisia ja luotettavia lähteitä.</p> <p>Harjoitellaan valitsemaan tietoa useita lähteitä vertaillen.</p> <p>Opitaan tunnistamaan ja käyttämään oman viestinnän ja omien tutkimustulosten julkaisun kanavaksi sopivia turvallisia sovelluksia; harjoitellaan taitoa yhteisessä vaikuttamisprojektissa.</p> <p>Harjoitellaan käyttämään sosiaalista mediaa turvallisesti ja vastuullisesti.</p>	L5 L4
Tiedot ja ymmärrys			
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	<p>Harjoitellaan käyttämään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä.</p> <p>Opitaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteiden avulla.</p>	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	<p>Harjoitellaan kuvaamaan arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen malleilla.</p> <p>Harjoitellaan mallintamista luokka-asteen vaikuttamisprojektissa.</p>	L1 L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	<p>Harjoitellaan valitsemaan ja käyttämään turvallisia ja luotettavia tiedonlähteitä.</p> <p>Harjoitellaan kriittistä suhtautumista arjen tieto- ja viestintäteknologian sovellusten kautta saatuun informaatioon.</p>	L2 L4 L5

<p>T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen</p>	<p>S1 S3- S6</p>	<p>Tutustutaan ikäkauden kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen.</p> <p>Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä.</p> <p>Tutustutaan kestävän elämäntavan periaateisiin ja harjoitellaan kestäväällä tavalla toimimista arjen tilanteissa.</p> <p>Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista.</p>	<p>L1</p>
<p>T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja</p>	<p>S3- S6</p>	<p>Tutustutaan maanosiin.</p> <p>Harjoitellaan monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa.</p> <p>Tutustutaan maapallon rakenteeseen ja maa- ja kallioperään.</p> <p>Käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomedialla maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehityksen rakentamisessa.</p> <p>Vahvistetaan taitoa ymmärtää luonnon ja kulttuurien moninaisuutta.</p> <p>Vahvistetaan globaalia ymmärrystä.</p>	<p>L1 L5</p>
<p>T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle</p>	<p>S2 S4- S6</p>	<p>Tutkitaan kappaleiden liikkeiden muutosten avulla voiman käsitettä.</p> <p>Tutkitaan ääni- ja valoilmiöitä.</p>	<p>L1</p>
<p>T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle</p>	<p>S2 S4- S6</p>	<p>Harjoitellaan ymmärtämään aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteita; palaminen.</p> <p>Tutustutaan luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen ja luonnonvarojen kestäväan käyttöön.</p>	<p>L1</p>

<p>T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa</p>	<p>S1- S3, S6</p>	<p>Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä.</p> <p>Tutustutaan kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja.</p> <p>Pohditaan arjen terveystottumusten vaikutusta hyvinvointiin ja sairauksien ehkäisyyn.</p> <p>Harjoitellaan toisista huolehtimista.</p> <p>Harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä.</p> <p>Tutustutaan terveisiin elämäntapoihin ja fyysiseen hyvinvointiin.</p> <p>Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: päihteet, tapaturmat, myrkytykset, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa.</p>	<p>L1 L3</p>
---	---------------------------	---	------------------

14.4.6 USKONTO

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämäntapojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämäntapojen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseenoppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	L1, L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	L2, L3, L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	L1, L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	L1, L3, L6

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	L1

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Sisällöissä keskitytään uskonnon lähteisiin, pyhiin kirjoihin ja henkilöihin sekä musiikkiin, symboleihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon oppi, tavat, rituaalit ja yhteisöt sekä uskonnon sisäinen monimuotoisuus. Tarkastellaan uskonnon keskeisiä kertomuksia ja niiden vuorovaikutusta taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksen sisältöjä ovat kristinusko, muut uskonnot ja uskonottomuus suomalaisessa kulttuurissa ja arjessa. Tutustutaan erityisesti koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja uskonnollista taustaa ja nykytilaa. Sisällöt valitaan niin, että muodostuu kokonaiskuva Euroopan uskonnollisista juurista ja erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perussisällöistä ja merkityksestä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.

S3 Hyvä elämä: Keskeisiä sisältöjä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohdinnan kohteena ovat oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaali vastuu. Tärkeitä sisältöjä ovat elämäntaidot, itsetuntemus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tutustutaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin käsityksiin. Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta. Sisällöt antavat oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta
T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon

			luotettavuutta ja objektiivisuutta.
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.
T11 luoda oppilaille mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita

myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään			ohjataan pohtimaan kokemuksiinsa osana itsearviointia.
--	--	--	--

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3-6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyylilajeja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetukseen ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovoudesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kulusta sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kultaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri

uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

3. luokka

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Tavoitteet 3. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Tutustutaan Raamattuun kristittyjen pyhänä kirjana. Tutustutaan Vanhan testamentin kertomuksiin. Perehdytään kristilliseen käsitykseen yhdestä Jumalasta, uskosta ja luottamuksesta.	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Tutustutaan rukoukseen. Tutustutaan virsikirjaan ja lauletaan virsiä. Keskustellaan arjen ja pyhän vuorottelusta osana viikkorytmiä.	L1 L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 S2	Keskustellaan Raamatun kertomusten vertauskuvauksellisesta luonteesta.	L2 L3 L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1 S2 S3	Harjoitellaan Raamatun käyttöä. Pohditaan uskontojen tuottaman tiedon, esimerkiksi Raamatun kertomusten, tiedollista arvoa.	L4 L5 L6
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa	S1 S2 S3	Keskustellaan, miten käyttäydytään kirkossa ja uskonnollisissa tilaisuuksissa. Tutustutaan pyhän käsitteeseen esimerkiksi pohtimalla, mikä omassa elämässä on pyhää.	L2 L5 L6

tilaisuuksissa ja tilanteissa		Kannustetaan oppilaita pohtimaan pyhän merkitystä niin yksilön kuin yhteisönkin elämässä. Pohditaan suvaitsevaisuuden merkitystä.	
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1 S2 S3	Tutustutaan Kymmeneen käskyyn. Opitaan, että kymmenen käskyä yhdistää kristittyjä ja juutalaisia.	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2 S3	Pohditaan ihmisoikeuksia ja ihmisarvon merkitystä. Pohditaan erilaisuuteen suhtautumista ihmisoikeuksien näkökulmasta.	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2 S3	Käsitellään omaan ja yhteisön sekä tulevien sukupolvien hyvinvointiin vaikuttavia teemoja, kuten luonnon vaaliminen, kestävä kehitys, toisen kunnioittaminen, hyvän tekeminen, epäitsekkyys ja oikeudenmukaisuus.	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1 S2 S3	Keskustellaan (<i>esim. Raamatun kertomusten pohjalta</i>) tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä. Harjoitellaan näkemysten perustelemista.	L1 L4 L6 L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	Keskustellaan itsensä kunnioittamisen ja myönteisen minäkuvan merkityksestä. Keskustellaan elämäntaitoihin ja tunnetaitoihin liittyvistä teemoista.	L1

4. luokka

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Tavoitteet 4. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Tutustutaan Jeesuksen elämään ja opetuksiin Uuden testamentin evankeliumien avulla. Perehdytään kristilliseen käsitykseen armosta, pelastuksesta ja Jumalan rakkaudesta.	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Perehdytään kasteeseen kristillisenä rituaalina. Tutustutaan Isä meidän -rukoukseen. Tutustutaan virsikirjaan ja virsiin. Tutustutaan ristiin kristinuskon keskeisenä symbolina. Perehdytään kirkkovuoteen, erityisesti joulun ja pääsiäiseen. Keskustellaan kirkkovuoden tapahtumiin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustuaan Jerusalemiin pyhänä paikkana.	L1 L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 S2	Keskustellaan Raamatun kertomusten vertauskuvauksellisesta luonteesta. Tutustutaan Jeesuksen opettamiin vertauksiin ja ohjataan oppilasta ymmärtämään niiden sanoma.	L2 L3 L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1 S2 S3	Harjoitellaan Raamatun käyttöä. Tutustutaan evankeliumien syntyhistoriaan.	L4 L5 L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1 S2	Tutustutaan oman uskonnon syntyyn perehtymällä Jeesuksen ja opetuslasten elämään. Tarkastellaan Jeesusta juutalaisena. Tutustutaan koulun lähialueella vaikuttaviin uskontoihin ja kristillisiin kirkkoihin.	L1 L2

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1 S2 S3	Keskustellaan, miten käyttäydytään kirkossa ja uskonnollisissa tilaisuuksissa. Pohditaan omaa ja muiden pyhää. Perehdytään pyhään kristinuskossa. Pohditaan suvaitsevaisuuden merkitystä.	L2 L5 L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1 S2 S3	Tutustutaan Jeesuksen keskeisiin opetuksiin kuten Kultaiseen sääntöön ja Rakkauden kaksoiskäskyyn.	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2 S3	Tutustutaan YK:n lasten oikeuksien julistukseen. Pohditaan oikeuksia ja velvollisuuksia sekä niiden välistä suhdetta yhteisön toiminnan ehtona.	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2 S3	Käsitellään omaan ja yhteisön sekä tulevien sukupolvien hyvinvointiin vaikuttavia teemoja, kuten luonnon vaaliminen, kestävä kehitys, toisen kunnioittaminen, hyvän tekeminen, epäitsekkyys ja oikeudenmukaisuus.	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1 S2 S3	Keskustellaan (<i>esim. Raamatun kertomusten pohjalta</i>) tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä. Harjoitellaan näkemysten perustelemista.	L1 L4 L6 L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	Keskustellaan itsensä kunnioittamisen ja myönteisen minäkuvan merkityksestä. Keskustellaan elämäntaitoihin ja tunnetaitoihin liittyvistä teemoista.	L1

5. luokka

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Tavoitteet 5. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Tutustutaan Paavalin elämään ja opetukseen. Tutustutaan uskonpuhdistukseen ja Lutherin keskeisiin oppeihin sekä luterilaiseen käsitykseen armon ja uskon merkityksestä pelastumisessa.	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Perehdytään luterilaisuuden sakramentteihin: kasteeseen ja ehtoolliseen.	L1 L2
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1 S2 S3	Tutkitaan, miten uskonnot näkyvät mediassa. Perehdytään uskonnon näkymiseen ja vaikutukseen taiteessa ja populaarikulttuurissa.	L4 L5 L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1 S2	Tutustutaan Jeesuksen lähetykskäskyyn. Tutustutaan oman uskonnon syntyyn perehtymällä varhaisten kristittyjen ja Paavalin toimintaan. Pohditaan, mitkä asiat myötävaikuttivat kristinuskon leviämiseen maailmanlaajuisesti uskonnoksi. Tutustutaan suomalaisen uskon juuriin: katolisuudesta luterilaisuuteen. Tutustutaan Agricolan merkitykseen Suomen uskonpuhdistajana. Tutustutaan helluntailaisuuteen ja Jehovan todistajiin.	L1 L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2 S3	Perehdytään katolisuuteen ja ortodoksisuuteen sekä juutalaisuuteen ja islamiin; niiden keskeisiin oppeihin, rituaaleihin, pyhiin kirjoihin ja syntyhistoriaan. Tutustutaan Jeesuksen asemaan juutalaisuudessa ja islamissa. Tutustutaan uskonnottomuuteen (<i>esim. perehtymällä humanismiin</i>).	L2

		Tutustutaan uskontodialogin ja ekumenian käsitteisiin.	
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1 S2 S3	Keskustellaan, miten käyttäydytään kirkossa ja uskonnollisissa tilaisuuksissa. Tutustutaan, mitä pyhä merkitsee eri uskonnoissa. Pohditaan suvaitsevaisuuden merkitystä.	L2 L5 L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1 S2 S3	Perehdytään kristinuskoo, juutalaisuutta ja islamia sekä humanismia yhdistäviin eettisiin periaatteisiin.	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2 S3	Pohditaan, miksi ihmisoikeuksia tarvitaan. Pohditaan yhteiselämän pelisääntöjä.	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2 S3	Käsitellään omaan ja yhteisön sekä tulevien sukupolvien hyvinvointiin vaikuttavia teemoja, kuten luonnon vaaliminen, kestävä kehitys, toisen kunnioittaminen, hyvän tekeminen, epäitsekkyys ja oikeudenmukaisuus.	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1 S2 S3	Keskustellaan tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä. Harjoitellaan näkemysten perustelemista.	L1 L4 L6 L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	Keskustellaan itsensä kunnioittamisen ja myönteisen minäkuvan merkityksestä. Keskustellaan elämäntaitoihin ja tunnetaitoihin liittyvistä teemoista.	L1

6. luokka

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Tavoitteet 6. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Tarkastellaan Raamattua kirjana ja sen eri tyylilajeja sekä syntyhistoriaa.	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Perehdytään jumalanpalveluksen kaavaan, keskeisenä käsitteenä messu. Tutustutaan avioliittoon vihkimiseen, konfirmaatioon ja hautaamiseen kristillisinä rituaaleina. Tutustutaan kirkkoon rakennuksena ja sen moninaiseen symboliikkaan.	L1 L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 S2	Keskustellaan Raamatun kirjaimellisen ja vertauskuvallisen tulkinnan eroista ja seurauksista.	L2 L3 L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1 S2 S3	Tutustutaan esimerkkien avulla, miten kristinusko ja Raamatun kertomukset näkyvät tai ovat näkyneet mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa. Keskustellaan uskontojen ja tieteen tuottaman tiedon eroista. Kannustetaan oppilasta pohtimaan uskontojen tuottaman tiedon, esimerkiksi Raamatun kertomusten, tiedollista arvoa.	L4 L5 L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1 S2	Tutustutaan Euroopan uskonnolliseen ja katsomukselliseen karttaan nykyaikana.	L1 L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin	S2 S3	Perehdytään esimerkein siihen, miten uskonnot näkyvät ja vaikuttavat nykyaikana Suomessa ja Euroopassa.	L2

ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa			
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1 S2 S3	Keskustellaan, miten käyttäydytään kirkossa ja uskonnollisissa tilaisuuksissa. Pohditaan pyhän merkitystä uskonnoissa ja ei-uskonnollisessa elämäntavassa. Pohditaan, miten kunnioitetaan toisten pyhää. Pohditaan suvaitsevaisuuden merkitystä.	L2 L5 L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1 S2 S3	Pohditaan esimerkiksi kultaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja muissa uskonnoissa sekä ei-uskonnollisissa katsomuksissa	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2 S3	Tutustutaan YK:n ihmisoikeusjulistukseen ja keskustellaan siinä lausuttujen arvojen merkityksestä. Pohditaan, onko olemassa yleispäteviä, kaikkia ihmisiä yhdistäviä arvoja.	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2 S3	Käsitellään omaan ja yhteisön sekä tulevien sukupolvien hyvinvointiin vaikuttavia teemoja, kuten luonnon vaaliminen, kestävä kehitys, toisen kunnioittaminen, hyvän tekeminen, epäitsekkyys ja oikeudenmukaisuus.	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1 S2 S3	Keskustellaan tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä. Harjoitellaan näkemysten perustelemista.	L1 L4 L6 L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta,	S3	Keskustellaan itsensä kunnioittamisen ja myönteisen minäkuvan merkityksestä. Keskustellaan elämäntaitoihin ja tunnetaitoihin liittyvistä teemoista.	L1

itsetuntoa ja luottamusta elämään			
-----------------------------------	--	--	--

ORTODOKSINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonopin lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat liturgisen elämän peruspiirteet, pyhät mysteerit ja kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Perehdytään Vanhan Testamentin kirjallisuuteen ortodoksisen opetuksen näkökulmasta sekä Jeesuksen elämävaiheisiin ja opetukseen evankeliumeissa sekä kirkkovuoden tapahtumissa. Opetuksessa tarkastellaan kirkon syntyä sekä Paavalin ja muiden apostolien toimintaa. Tutkitaan Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteitä, kirkkoa uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuria ja siihen liittyvää symboliikkaa. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki, kirkkotaide sekä ortodoksisuuden vaikutus ja näkyminen medioissa kotimaassa ja maailmalla.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat, niiden arvostaminen sekä omassa että eri uskontojen kulttuureissa. Pohditaan ortodoksisen kirkon olemusta katolisena ja apostolisena, globaalina yhteisönä. Tutustutaan keskeisiin Euroopassa vaikuttaviin uskontoihin ja eurooppalaiseen uskontokarttaan. Perehdytään islamin ja juutalaisuuden yhteisiin piirteisiin ortodoksisen kristillisyyden kanssa. Tutkitaan koulun lähialueiden uskonnollisia yhteisöjä ja uskonottomuutta elämäntutkimuksen muotona. Tutustutaan alustavasti ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä ihmisoikeuksien ja uskonnon suhteeseen.

S3 Hyvä elämä: Keskeisinä sisältöinä opetuksessa ovat ortodoksisen kirkon opetus sekä Uuden Testamentin sanoma yksilön eettisten kysymysten ohjaajana ja tukijana omassa elämässä sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Perehdytään Kymmeneen käskyyn ja pohditaan omia eettisiä valintoja ja niiden seurauksia sekä vaikutuksia itsetuntemuksen, elämäntaitojen ja myönteisen elämännäkemyksen muodostamiseen. Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Pohditaan osallistuvaa globaalia vastuun kantamista kirkon ja yksilön elämässä. Tutustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin sekä eurooppalaisen ihmisoikeuskäsityksen ja kristillisten arvojen yhteisiin piirteisiin ja syvennetään käsitystä YK:n Lapsenoikeuksien sopimuksen merkityksestä.

3. luokka

ORTODOKSINEN USKONTO

Tavoitteet 3. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Tutustutaan Vanhan testamentin kertomuksiin. Opitaan tunnistamaan ihminen Jumalan kuvana ja kaltaisuuksena. Tutustutaan kirkon näkemykseen lepopäivän ja pyhäpäivän merkityksestä ja vietosta.	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Tutustutaan ajan pyhittämisen ideologiaan. Tutustutaan ortodoksiin juhliin sekä niihin liittyviin tapoihin; Kristuksen temppeliin tuominen, Kristuksen kirkastuminen, Ristin juhla. Tutustutaan erilaisiin rukouksiin (<i>esim. alkurukoukset, Totisesti on kohtuullista ja lloitse Jumalanäiti</i>). Harjoitellaan tunnistamaan juhliin liittyvät ikonit. Tutkitaan erilaisia pyhäkköjä ja kirkkorakennuksia (<i>esim. i tsasouna</i>). Tutustutaan kirkon erilaisiin sakramentalioihin; kodinpyhitys, kiitosrukoushetket ja panihida. Tutustutaan seurakunnan toimintaan teoriassa ja käytännössä esimerkiksi koululaisjumalanpalveluksiin osallistumalla.	L1 L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 S2	Keskustellaan Raamatun kertomusten vertauskuvauksellisesta luonteesta.	L2 L3 L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1 S2 S3	Harjoitellaan Raamatun käyttöä.	L4 L5 L6
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä	S1 S2 S3	Harjoitellaan ottamaan huomioon käyttäytymisodotukset kirkossa ja uskonnollisissa tilaisuuksissa.	L2

käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa		Harjoitellaan toisen ihmisen huomioimista ja ymmärtämään oma rooli vuorovaikutuksessa.	L5 L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1 S2 S3	Perehdytään kristinuskon eettisiin opetuksiin Raamatun kertomusten avulla.	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2 S3	Pohditaan ihmisoikeuksia ja ihmisarvon merkitystä. Pohditaan erilaisuuteen suhtautumista ihmisoikeuksien näkökulmasta.	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2 S3	Harjoitellaan ympäristöystävällistä ajattelua sekä itsestä ja omasta terveydestä huolehtimista. Keskustellaan tasa-arvosta.	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1 S2 S3	Keskustellaan (<i>esim. Raamatun kertomusten pohjalta</i>) tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä. Harjoitellaan omien näkemysten perustelemista.	L1 L4 L6 L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	Keskustellaan itsensä kunnioittamisen ja myönteisen minäkuvan merkityksestä. Keskustellaan elämäntaitoihin ja tunnetaitoihin liittyvistä teemoista.	L1

4. luokka

ORTODOKSINEN USKONTO

Tavoitteet 4. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Tutustutaan Uuden testamentin kirjoista evankeliumeihin; Jeesuksen ihmeteot, vertaukset ja opetukset. Tutustutaan uskontunnustukseen ja ortodoksiseen oppiin Pyhästä Kolminaisuudesta.	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Tutustutaan kirkon juhliin; Neitsyt Marian syntymä, temppeliin käyminen ja ilmestys, pääsiäisen ajan tapahtumat ja suuri viikko. Tutustutaan sakramentteihin. Tutustutaan muihin pyhiin paikkoihin kuin kirkkoon (<i>esim. hautausmaa</i>). Harjoitellaan tunnistamaan paastorukous. Tutustutaan jumalanpalvelukseen esim. osallistumalla koululaisjumalanpalveluksiin.	L1 L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 S2	Keskustellaan Raamatun kertomusten vertauskuvauksellisesta luonteesta.	L2 L3 L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1 S2 S3	Harjoitellaan Raamatun käyttöä; painettu Raamattu ja nettiraamattu.	L4 L5 L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1 S2	Tutustutaan oman uskonnon syntyyn.	L1 L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti	S1 S2 S3	Harjoitellaan koululaisjumalanpalveluksissa ja muissa uskonnollisissa tilaisuuksissa käyttäytymistä.	L2 L5 L6

erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa			
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1 S2 S3	Perehdytään kultaiseen sääntöön. Perehdytään kristinuskon eettisiin opetuksiin Raamatun kertomusten avulla.	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2 S3	Tutustutaan YK:n lastenoikeuksien julistukseen. Pohditaan oikeuksia ja velvollisuuksia sekä niiden välistä suhdetta yhteisön toiminnan ehtona.	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta	S2 S3	Opiskellaan ympäristöystävällistä ajattelua. Keskustellaan omasta luopumisen merkityksestä.	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään	S1 S2 S3	Keskustellaan (<i>esim. Raamatun kertomusten pohjalta</i>) tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä. Harjoitellaan näkemysten perustelemista. Tutustutaan kirkon eettisiin opettajiin; rippi-isä ja hengellinen ohjaus. Keskustellaan toisen ihmisen huomioimisesta ja omasta roolista vuorovaikutuksessa.	L1 L4 L6 L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	Keskustellaan itsensä kunnioittamisen ja myönteisen minäkuvan merkityksestä. Keskustellaan elämäntaitoihin ja tunnetaitoihin liittyvistä teemoista.	L1

5. luokka

ORTODOKSINEN USKONTO

Tavoitteet 5. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Tutustutaan Uuden testamentin kirjoista Apostolien tekoihin sekä apostolien kirjeisiin. Perehdytään apostolien lähetysmatkoihin ja alkuseurakunnan elämään. Perehdytään ortodoksiseen ihmiskäsitykseen. Perehdytään pelastuksen käsitteeseen. Tutustutaan iankaikkisen elämän käsitteeseen.	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Tutustutaan kirkon juhliin. Tutustutaan luostarien historiaan ja tunnettuihin ortodoksiin luostareihin maailmalla ja Suomessa. Tutustutaan pyhiinvaellukseen. Tutustutaan ortodoksisen kirkon lähetystyöhön. Tutustutaan liturgiaan ja paastoliturgiaan. Tutustutaan muihin pyhiin toimituksiin (<i>esim. munkiksi tai nunnaksi vihkiminen</i>). Tutustutaan jumalanpalvelukseen esim. osallistumalla koululaisjumalanpalveluksiin.	L1 L2
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1 S2 S3	Harjoitellaan havaitsemaan uskonnot mediassa.	L4 L5 L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1 S2	Opetellaan perehtymään Aabrahamin uskontoihin. Harjoitellaan keskustelemaan siitä, mitä on uskonottomuus.	L1 L2

T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2 S3	Perehdytään juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin oppien, rituaalien, pyhien kirjojen ja syntyhistorian kautta sekä tutustutaan niiden vaikutukseen Euroopassa. Verrataan juutalaisuuden, islamin ja kristinuskon käsityksiä Jeesuksesta.	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1 S2 S3	Keskustellaan anteliaisuudesta ja omasta luopumista. Opiskellaan oikeinlaista käyttäytymistä kirkossa ja uskonnollisissa tilaisuuksissa. Opetellaan suvaitsevaisuutta toisten kohtaamisessa.	L2 L5 L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1 S2 S3	Tutustutaan rakkauden kaksoiskäskyyn. Perehdytään ortodoksiseen ihmiskäsitykseen. Opetellaan ymmärtämään eri uskontojen välistä kunnioitusta.	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2 S3	Pohditaan, miksi ihmisoikeuksia tarvitaan. Pohditaan yhteiselämän pelisääntöjä.	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävä tulevaisuuden näkökulmasta	S2 S3	Opetellaan ympäristöystävällistä ajattelua; ekososiaalinen ajattelu ja kestävä kehitys. Opetellaan itsestä huolehtimista. Keskustellaan hyvän tekemisen tärkeydestä.	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1 S2 S3	Keskustellaan tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä. Harjoitellaan omien näkemysten perustelemista. Keskustellaan toisen ihmisen huomioimisesta ja omasta roolista vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan keskustelutaitoja. Harjoitellaan tunnistamaan viihderiippuvuus.	L1 L4 L6 L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan	S3	Keskustellaan itsensä kunnioittamisen ja myönteisen minäkuvan merkityksestä.	L1

myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään		Keskustellaan elämäntaitoihin ja tunnetaitoihin liittyvistä teemoista.	
--	--	--	--

6. luokka

ORTODOKSINEN USKONTO

			
Tavoitteet 6.luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	<p>Perehdytään Vanhan testamentin kirjoista historiakirjoihin, profeettakirjoihin sekä viisaukirjallisuuteen.</p> <p>Tutustutaan deuterokanonisiin kirjoihin.</p> <p>Perehdytään liturgiikan käsitteeseen.</p> <p>Perehdytään jumalanpalveluksen symboliikkaan ja liturgisiin väreihin.</p>	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	<p>Tutustutaan ajan pyhittämiseen ja kirkkovuoteen paastoiheen.</p> <p>Perehdytään pääsiäiseen liittyviin liikkuviin juhliin.</p> <p>Tutustutaan vigilia-palvelukseen.</p> <p>Perehdytään sakramentteihin.</p> <p>Tutustutaan kirkkoon jumalanpalvelusten ja muiden toimitusten paikkana esim. osallistumalla koululaisjumalanpalveluksiin.</p> <p>Tutustutaan kirkkomusiikkiin ja ikonitaiteeseen uskon lähteinä.</p>	L1 L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 S2	<p>Opetellaan tunnistamaan marttyyrit ja muut pyhät ihmiset.</p> <p>Opetellaan tunnistamaan liturgiikan sanastoa.</p>	L2 L3 L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1 S2 S3	<p>Harjoitellaan keskustelemaan ajankohtaisista uskontoon liittyvistä aiheista mediassa.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan uskonnot taiteessa ja tieteessä.</p>	L4 L5 L6

T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1 S2	Tutustutaan uusiin uskontoihin Suomessa ja Euroopassa sekä ateismiin.	L1 L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2 S3	Tutustutaan Euroopan uskonnollisuuteen. Tutustutaan ekumeniaan.	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1 S2 S3	Opetellaan oikeinlaista käyttäytymistä uskonnollisissa ja muissa tilaisuuksissa. Harjoitellaan toisten huomioimista ja kunnioittamista.	L2 L5 L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1 S2 S3	Perehdytään vuorisäärän opetukseen. Perehdytään ihmisoikeuksiin. Keskustellaan alueellisesta eriarvoisuudesta (<i>esim. rikkaat-köyhät, rasismi, syrjäytyminen</i>).	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2 S3	Tutustutaan YK:n ihmisoikeusjulistukseen ja keskustellaan siinä lausuttujen arvojen merkityksestä. Pohditaan, onko olemassa yleispäteviä, kaikkia ihmisiä yhdistäviä arvoja.	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävä tulevaisuuden näkökulmasta	S2 S3	Opitaan ympäristöystävällistä ajattelua; ekososiaalinen ajattelu ja kestävä kehitys. Keskustellaan globaalista vastuusta ja pakolaisuudesta.	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella	S1 S2 S3	Keskustellaan tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä. Harjoitellaan omien näkemysten perustelemista. Keskustellaan toisen ihmisen huomioimisesta ja omasta roolista vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan keskustelutaitoja. Harjoitellaan tunnistamaan viihderiippuvuus.	L1 L4 L6 L7

perustelemaan omia näkemyksiään			
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	Keskustellaan itsensä kunnioittamisen ja myönteisen minäkuvan merkityksestä. Keskustellaan elämäntaitoihin ja tunnetaitoihin liittyvistä teemoista.	L1

KATOLINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan katolisen kirkon opetuksen lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Tutustutaan oman seurakunnan elämään, messuun ja sakramenttien viettoon sekä liturgian vietoissa käytettäviin paramenteihin ja sakraaliesineisiin. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki ja kirkkotaide. Perehdytään Vanhan ja Uuden testamentin päätapahtumiin sekä muun uskonnollisen kirjallisuuden eri lajeihin sekä niiden käyttöön katolisen kirkon elämässä. Opetuksessa käsitellään esimerkkejä Jeesuksen ja ihmisten kohtaamisesta. Tutustutaan omaan suojeluspyhään ja oman seurakunnan suojeluspyhään sekä joidenkin pyhien ihmisten elämään.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tutkitaan katolisen kirkon ja muiden kristittyjen kohtaamista eri aikoina. Opetuksessa otetaan huomioon myös uskonnottomuus. Keskeisinä sisältöinä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat harjoittaa uskontoa lähialueen kirkoissa, uskonnollisissa yhteisöissä ja eri uskontojen parissa. Perehdytään alustavasti juutalaisuuteen, islamiin ja kristinuskoon sekä niiden yhteisiin piirteisiin. Pohditaan uskonnonvapauslain vaikutusta uskontojen ja kirkkojen asemaan Suomessa. Tutustutaan ihmisoikeuksiin eri uskonnoissa, ekumeeniseen ajatteluun ja uskontodialogiin sekä Kirkkojen maailmanneuvostoon ja Suomen ekumeeniseen neuvostoon ja katolisen kirkon suhteeseen niihin.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat katolinen ihmiskuva ja ihmisoikeudet. Perehdytään katolisen kirkon moraaliopetukseen perusteisiin yksilöä koskevissa ja yhteiskuntamoraalia koskevissa yhteyksissä. Syvennetään Kymmenen käskyn, Vuorisaarnan, Rakkauden kaksoiskäskyn ja katolisen kirkon käskyjen tuntemista. Pohditaan käskyjä moraalisen kasvamisen perustana, omantunnon tutkistelua ja parannuksen tekoa sekä niiden seurauksia. Tärkeitä opetuksessa huomioitavia asioita ovat elämän kunnioittaminen, omat valinnat ja vastuu sekä huolenpito luonnosta. Opetuksessa keskeistä on eri uskontojen eettisten opetusten yhteisten piirteiden tutkiminen.

3. luokka

KATOLINEN USKONTO

Tavoitteet 3. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Tutustutaan Uuteen testamenttiin ja kirkon alkuvaiheisiin; helluntain tapahtumat, kirkon syntymäpäivä, kirkon missio sekä apostoli Paavalin elämä ja lähetystyö. Harjoitellaan Raamatun käyttöä tieto- ja viestintätekniikan keinoin.	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Perehdytään kirkkorakennukseen ja katoliseen seurakuntaelämään. Tutustutaan liturgian viettoon eli eukaristiaan. Opitaan pyhän messun kulku ja vastaukset. Perehdytään parannuksen viettoon.	L1 L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 S2	Tutustutaan uskonnolliseen kieleen Raamatussa.	L2 L3 L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1- S3	Tutustutaan nettiraamatun käyttöön ja harjoitellaan katolisten lähteiden etsimistä, käyttöä ja arviointia.	L4 L5 L6
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1- S3	Keskustellaan, miten käyttäydytään kirkossa ja uskonnollisissa tilaisuuksissa. Tutustutaan pyhän käsitteeseen esimerkiksi pohtimalla, mikä omassa elämässä on pyhää. Perehdytään pyhään omassa ja yhteisön elämässä ja pohditaan aihetta Raamatun esimerkkien avulla.	L2 L5 L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1- S3	Perehdytään kymmeneen käskyyn, rakkauden kaksoiskäskyyn ja katolisen kirkon käskyihin sekä vuorisaarnaan. Pohditaan oman elämämme valintoja, joissa käskyt ovat perustana.	L7

		<p>Tutustutaan katolisen kirkon moraaliopetukseen yksilön ja yhteiskunnan kannalta.</p> <p>Pohditaan yhtäläisyyksiä ja eroavuuksia eri uskontojen eettisissä opetuksissa.</p> <p>Tutustutaan katoliseen ihmiskuvaan, parannuksen sakramenttiin ja omantunnon tutkiskeluun.</p>	
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2 S3	<p>Tutustutaan YK:n lastenoikeuksiin.</p> <p>Pohditaan ihmisarvoa katolisesta näkökulmasta niin yksilön kuin yhteisön kannalta.</p> <p>Keskustellaan ihmisoikeuksien toteutumisesta nykymaailmassa.</p>	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2 S3	<p>Keskustellaan oppilaiden elämästä nousevista eettisistä kysymyksistä ja eri ratkaisujen vaikutuksista.</p>	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1- S3	<p>Keskustellaan esimerkiksi Raamatun kertomusten pohjalta tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä.</p> <p>Harjoitellaan näkemysten perustelemista.</p>	L1 L4 L6 L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	<p>Harjoitellaan ja vahvistetaan myönteisen maailmankatsomuksen muodostamista sekä itsetuntoa ja luottamusta elämään.</p>	L1

4. luokka

KATOLINEN USKONTO

Tavoitteet 4. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Tutustutaan kirkko-oppiin. Tutustutaan Raamatun keskeisiin henkilöihin.	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Perehdytään kirkon pyhiin esineisiin ja niiden käyttöön sekä merkitykseen.	L1 L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 S2	Tarkastellaan Raamatun kertomuksia ja niiden vertauskuvallisuutta. Tutustutaan sakramenttien symboliikkaan.	L2 L3 L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1- S3	Harjoitellaan Raamatun lukemista (<i>nettiraamattu ja painettu Raamattu</i>). Harjoitellaan tiedon hankkimista erilaisista katolisista lähteistä.	L4 L5 L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1 S2	Tutustutaan pyhiin ihmisiin kirkon historiassa ja katolisen uskonnon jatkumoon opetuslapsista nykypäivään. Tutustutaan katolisen kirkon historian niihin pyhimyksiin, jotka ovat vaikuttaneet Suomen ja Euroopan kehitykseen.	L1 L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1- S3	Keskustellaan, miten käyttäydytään kirkossa ja uskonnollisissa tilaisuuksissa. Pohditaan miten kunnioitamme omaa ja toisten pyhää. Pohditaan pyhän merkitystä niin kirkon kuin oppilaan arjen näkökulmista. Keskustellaan suvaitsevuuden merkityksestä monikulttuurisessa yhteiskunnassa.	L2 L5 L6

<p>T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin</p>	<p>S1- S3</p>	<p>Pohditaan laupeudentekojen merkitystä elämässä.</p> <p>Tutustutaan rippipeilin ja ripin merkitykseen, omantunnon tutkisteluun ja parannuksen sakramenttiin.</p> <p>Pohditaan yhteneväisyyksiä eri uskontojen moraaliopetuksissa (<i>esim. kiusaamisen ja toisista vastuun ottamisen suhteen</i>).</p> <p>Tutustutaan Jeesuksen lähetyskäskyyn eettisen toiminnan lähtökohtana.</p>	<p>L7</p>
<p>T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta</p>	<p>S2 S3</p>	<p>Tutustutaan YK:n lastenoikeuksiin ja sen julistukseen ihmisoikeuksista.</p> <p>Pohditaan lasten oikeuksia ja velvollisuuksia yhteiskunnassa katolisesta näkökulmasta.</p>	<p>L2</p>
<p>T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta</p>	<p>S2 S3</p>	<p>Keskustellaan oppilaiden elämästä nousevista eettisistä kysymyksistä ja eri ratkaisujen vaikutuksista.</p>	<p>L1 L3 L6</p>
<p>T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään</p>	<p>S1- S3</p>	<p>Keskustellaan esimerkiksi Raamatun kertomusten pohjalta tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä.</p> <p>Harjoitellaan näkemysten perustelemista.</p>	<p>L1 L4 L6 L7</p>
<p>T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään</p>	<p>S3</p>	<p>Harjoitellaan ja vahvistetaan myönteisen maailmankatsomuksen muodostamista sekä itsetuntoa ja luottamusta elämään.</p>	<p>L1</p>

5. luokka

KATOLINEN USKONTO

Tavoitteet 5. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Tutustutaan katoliseen Raamattuun ja sen kaanoniin. Perehdytään katoliseen Raamatun tulkintaan. Perehdytään Vanhan testamentin päätapahtumiin.	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Perehdytään liturgiseen vuoteen. Seurataan adventtikalenteria ja paastokalenteria. Verrataan tavallista ja liturgista (kirkko-) vuotta toisiinsa.	L1 L2
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1- S3	Harjoitellaan uskontoa koskevan tiedon hankkimista erilaisista lähteistä ja pohditaan, miten tietoa käytetään ja arvioidaan. Tutkitaan uskonnon näkyvyyttä ja mediassa sekä harjoitellaan informaation arviointia kriittisesti.	L4 L5 L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1 S2	Tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin. Perehdytään katolisen uskonnon tuloon Suomeen keskiajalla. Tutustutaan ja pohditaan, miten katolinen uskonto levisi maailmalaajuisesti uskonnoksi. Tutustutaan uskonnottomuuteen.	L1 L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2 S3	Perehdytään juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin oppien, rituaalien, pyhien kirjojen ja syntyhistorian kautta sekä tutustutaan niiden vaikutukseen Euroopassa. Verrataan juutalaisuuden, islamin ja kristinuskon käsityksiä Jeesuksesta. Tutustutaan SEN:n toimintaan ja julkaisuihin (<i>esim. Abrahamin lapset</i>).	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä	S1- S3	Keskustellaan, miten käyttäytytään kirkossa ja uskonnollisissa tilaisuuksissa.	L2

käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa		<p>Pohditaan muiden ja oman pyhän kunnioittamista.</p> <p>Pohditaan Jumalan pyhyyttä katolisessa uskonnossa.</p> <p>Opetellaan asianmukaista käyttäytymistä eri tilaisuuksissa.</p> <p>Keskustellaan suvaitsevaisuuden merkityksestä monikulttuurisessa yhteiskunnassa.</p>	L5 L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1- S3	<p>Tutustutaan eri uskontojen eettisiin periaatteisiin.</p> <p>Keskustellaan Vanhan testamentin oikeudenmukaisuuskuvasta ja ihmisten valinnoista.</p> <p>Pohditaan yhtäläisyyksiä eri uskontojen ja katsomuksien välillä.</p>	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2 S3	<p>Perehdytään ihmisoikeuksiin ja niiden ymmärtämiseen.</p> <p>Perehdytään ihmisoikeuksiin, YK:n lastenoikeuksiin ja sopimusten sisältämiin arvoihin yksilön ja yhteisön näkökulmasta.</p>	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2 S3	<p>Pohditaan eri tilanteiden arvioimista, valintojen tekemistä ja niiden seurauksia.</p> <p>Keskustellaan, miten ihmisten valinnat vaikuttavat tulevaisuuteen ja kestäväan kehitykseen.</p>	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1- S3	<p>Keskustellaan tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä.</p> <p>Harjoitellaan omien näkemysten perustelemista.</p> <p>Tutustutaan eettisiin ja moraalisiin esimerkkeihin Raamatun ja kirkon opetuksen kautta.</p> <p>Pohditaan kuinka ajatuksia ja tunteita kehitetään ja mitkä asiat voivat vaikuttaa kehitykseen kielteisesti ja mitkä myönteisesti.</p>	L1 L4 L6 L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta,	S3	<p>Harjoitellaan ja vahvistetaan (<i>esim. Vanhan testamentin kertomusten avulla</i>) myönteistä maailmankatsomuksen muodostamista sekä itsetuntoa ja luottamusta elämään.</p>	L1

itsetuntoa ja luottamusta elämään			
-----------------------------------	--	--	--

6. luokka

KATOLINEN USKONTO

			
Tavoitteet 6. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Perehdytään Uuden testamentin pyhiin paikoihin. Tutustutaan Uuden testamentin päätapahtumiin ja Jeesuksen keskeisiin opetuksiin.	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Tutustutaan katolisen uskonnon pyhiin rakennuksiin maailmalla. Tutustutaan katolisiin kirkkoihin Suomessa. Perehdytään kasteen ja vahvistuksen sakramentteihin. Perehdytään sakramenttien merkitykseen ja käyttöön katolilaisuudessa. Tutustutaan pyhiinvaelluksiin Suomessa ja muualla. Opetellaan pyhän messun rukouksia. Tutustutaan katolisiin rukouksiin ja hartauksiin (<i>esim. ruusukko -rukousta ja ristintietä</i>).	L1 L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 S2	Perehdytään Jeesuksen opetuksiin ja vertauksiin. Tutustutaan Raamatun tulkintaan katolisen kirkon opin mukaisesti.	L2 L3 L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1- S3	Harjoitellaan uskontoa koskevan tiedon hankkimista erilaisista lähteistä ja pohditaan, miten tietoa käytetään ja arvioidaan. Harjoitellaan mediakriittisyyttä.	L4 L5 L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin	S1 S2	Tutustutaan kirkon juutalaiskristillisiin juuriin. Perehdytään kristillisen kirkon historiaan Suomessa.	L1 L2

ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan		Tutustutaan oppilaiden omiin uskonnollisiin kulttuureihin ja historiaan. Tarkastellaan Euroopan uskonnollista karttaa.	
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2 S3	Pohditaan uskontojen vaikutusta Suomessa ja Euroopassa.	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1- S3	Keskustellaan, miten käyttäytyään kirkossa ja uskonnollisissa tilaisuuksissa. Pohditaan muiden ja oman pyhän kunnioittamista. Keskustellaan suvaitsevuuden merkityksestä monikulttuurisessa yhteiskunnassa.	L2 L5 L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1- S3	Syvennetään tietoa rakkauden laista, armeliaisuudesta ja pahuuden ongelmasta.	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2 S3	Perehdytään YK:n ihmisoikeusjulistukseen. Keskustellaan suhtautumisesta lapsiin eri kulttuureissa ja eri aikakausina. Keskustellaan, miten YK:n lastenoikeudet toteutuvat oppilaiden omassa elämässä heidän omien kokemustensa perusteella.	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2 S3	Pohditaan eri tilanteiden arvioimista, valintojen tekemistä ja niiden seurauksia. Keskustellaan, miten ihmisten valinnat vaikuttavat tulevaisuuteen ja kestävään kehitykseen.	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1- S3	Keskustellaan tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä. Harjoitellaan omien näkemysten perustelemista. Tutustutaan eettisiin ja moraalisiin esimerkkeihin Raamatun ja kirkon opetuksen kautta. Pohditaan kuinka ajatuksia ja tunteita kehitetään ja mitkä asiat voivat vaikuttaa kehitykseen kielteisesti ja mitkä myönteisesti.	L1 L4 L6 L7

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	Harjoitellaan ja vahvistetaan myönteistä maailmankatsomuksen muodostamista sekä itsetuntoa ja luottamusta elämään.	L1
---	----	--	----

ISLAM

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Islamin opetuksen keskeisiä sisältöjä ovat Koraani, perimätieto ja islamin opillinen perusta. Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen tradition vaikutusta kulttuuriin, arkkitehtuuriin ja islamilaiseen taiteeseen. Tutustutaan Islamin maailmanlaajuiseen vaikutukseen Antiikin kirjallisuuden ja kommentaarien kautta. Opetuksessa otetaan huomioon Islamin pyhät paikat ja niiden merkitys. Sisältöjen valinnassa tärkeitä ovat islamilaisen perinteen ikäkauteen sopivat uskonnolliset opetukset ja kertomukset. Tutustutaan uskonnollisiin symboleihin, juhliin ja islamilaiseen kalenteriin. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskonnollisen kielen erityispiirteet, islamilainen terminologia ja sen yhdistävä vaikutus islamilaisessa maailmassa. Perehdytään islamin monimuotoisuuteen ja tutkitaan tarinoita profeetoista islamin opin kehityksen näkökulmasta. Opetuksessa tutustutaan islamin historiaan Euroopassa ja islamiin Suomessa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa keskeisinä sisältöinä ovat juutalaisuus, kristinusko ja islam. Perehdytään niitä yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja pyhiin kirjoituksiin. Tutkitaan juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin vaikutusta eurooppalaiseen kulttuuriin. Opetuksessa otetaan huomioon Suomessa vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt ja uskontodialogin merkitys sekä uskonnot mediassa ja populaarikulttuurissa sekä uskontojen rooli maailmanrauhan rakentamisessa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen etiikan perusteita ja elämän arvoja. Perehdytään käsitykseen kielletystä ja sallitusta islamissa sekä syntikäsitteeseen. Pohditaan ihmisen ja luonnon suhdetta sekä globaalivastuuta. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisen oikeus elämään ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Pohditaan uskon ja tekojen välistä suhdetta, islamilaisia käytöstapoja, myötäelämisen taitoa ja oppilaiden elämästä nousevia eettisiä kysymyksiä.

3. luokka

ISLAM

Tavoitteet 3. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Tutustutaan profeetta Muhammedin elämään ja islamin syntyhistoriaan. Tutustutaan keskeisiin oppeihin; uskonpilareiden syventäminen, armo, Jumalan rakkaus ja Jumalan ominaisuudet.	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Perehdytään muslimin elämänkaareen liittyviin juhliin. Tutustutaan kuun sirppiin islamin keskeisenä symbolina.	L1 L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 S2	Keskustellaan Koraanin kielen erityispiirteistä ja kertomusten vertauskuvallisuudesta. Tutustutaan islamin keskeisiin uskonnollisiin käsitteisiin (<i>esim. tawhid ja shirk</i>).	L2 L3 L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1 S2 S3	Harjoitellaan Koraanin käyttöä. Keskustellaan Koraanin auktoriteettiasemasta uskonnollisen lain lähteenä. Tutustutaan islamin uskonpilareista kertoviin Koraanin jakeisiin.	L4 L5 L6
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1 S2 S3	Ohjataan tutustumaan pyhän käsitteeseen. Kannustetaan oppilaita pohtimaan pyhän merkitystä niin yksilön kuin yhteisönkin elämässä. Pohditaan suvaitsevaisuuden merkitystä.	L2 L5 L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1 S2 S3	Tutustutaan islamilaisiin käytöstapoihin ja tapakulttuuriin. Pohditaan synnin käsitettä.	L7

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2 S3	Pohditaan ihmisoikeuksia ja ihmisarvon merkitystä. Pohditaan erilaisuuteen suhtautumista ihmisoikeuksien näkökulmasta.	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2 S3	Käsitellään oman ja yhteisön sekä tulevien sukupolvien hyvinvointiin vaikuttavia teemoja (<i>esim. luonnon vaaliminen, kestävä kehitys, toisen kunnioittaminen, hyvän tekeminen, epäitsekkyyys ja oikeudenmukaisuus</i>).	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1 S2 S3	Keskustellaan esimerkiksi Koraanin ja hadithien pohjalta tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä.	L1 L4 L6 L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	Keskustellaan itsensä kunnioittamisen ja myönteisen minäkuvan merkityksestä. Keskustellaan elämäntaitoihin ja tunnetaitoihin liittyvistä teemoista.	L1

4. luokka

ISLAM

			
Tavoitteet 4. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja	S1	Tutustutaan Koraanin lyhyisiin suuriin ja niiden opetukseen (<i>esim. Norsun suuraan, Avauksen suuraan, Avun suuraan, Runsauden suuraan ja Quraishin suuraan</i>).	L1

kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin		Tutustutaan profeettakertomuksiin (<i>esim. Salihin, Yunusin, Ya'qubin, Yousufin ja Ayubin tarinoihin</i>).	
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Perehdytään rukouksen merkitykseen muslimille. Tutustutaan rituaalisen puhtauden käsitteeseen ja rukouspesuun. Syvennetään tietoa muslimin uskonnollisista velvollisuuksista islamilaisen kalenterivuoden näkökulmasta. Perehdytään islamin kalendaarijuhliin ja keskeisiin historiallisiin päiviin.	L1 L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 S2	Keskustellaan Koraanin kielen erityispiirteistä ja kertomusten vertauskuvallisuudesta. Tutustutaan islamin keskeisiin uskonnollisiin käsitteisiin (<i>esim. wudu ja arkan al-islam</i>).	L2 L3 L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1 S2 S3	Harjoitellaan Koraanin käyttöä. Tutkitaan Koraanin syntyhistoriaa. Tutustutaan islamin peruspilareista kertoviin Koraanin jakeisiin.	L4 L5 L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1 S2	Tutustutaan oman uskonnon historiaan perehtymällä profeettakertomuksiin. Tutustutaan juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiin piirteisiin profeettojen kautta. Tutustutaan koulun lähialueella vaikuttaviin uskontoihin.	L1 L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1 S2 S3	Pohditaan omaa ja muiden pyhää. Perehdytään pyhään islamissa. Pohditaan suvaitsevaisuuden merkitystä.	L2 L5 L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1 S2 S3	Tutustutaan islamilaisen etiikan peruskäsitteisiin kielletty ja sallittu (<i>haram ja halal</i>). Tutustutaan kultaiseen sääntöön. Syvennetään tietämystä islamilaisista käytöstavoista ja tapakulttuurista.	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään	S2 S3	Tutustutaan YK:n lasten oikeuksien julistukseen.	L2

ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta		Pohditaan oikeuksia ja velvollisuuksia sekä niiden välistä sudetta yhteisön toiminnan ennakkoehtona.	
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2 S3	Käsitellään oman ja yhteisön sekä tulevien sukupolvien hyvinvointiin vaikuttavia teemoja (<i>esim. luonnon vaaliminen, kestävä kehitys, toisen kunnioittaminen, hyvän tekeminen, epätsekkyys ja oikeudenmukaisuus</i>).	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1 S2 S3	Keskustellaan esimerkiksi Koraanin ja hadithien pohjalta tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä.	L1 L4 L6 L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	Keskustellaan itsensä kunnioittamisen ja myönteisen minäkuvan merkityksestä. Keskustellaan elämäntaitoihin ja tunnetaitoihin liittyvistä teemoista.	L1

5. luokka

ISLAM

 <p>TURKU</p>			
Tavoitteet 5. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Tutustutaan profeetta Muhammediin henkilönä. Tutustutaan profeettakertomuksiin (<i>esim. Idrisin, Shu'aibin, Musan, Dawudin, Zakariyan ja Isan tarinoihin</i>).	L1

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Kuunnellaan nasheed-musiikkia ja perehdytään sen merkitykseen muslimille.	L1 L2
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1 S2 S3	Tutkitaan, miten uskonnot näkyvät mediassa. Perehdytään uskonnon näkymiseen ja vaikutukseen taiteessa ja populaarikulttuurissa. Perehdytään islamin vaikutukseen kulttuurissa, arkkitehtuurissa, taiteessa ja kirjallisuudessa.	L4 L5 L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1 S2	Tutustutaan oman uskonnon syntyyn perehtymällä varhaisten muslimien toimintaan. Pohditaan, mitkä asiat myötävaikuttivat islamin leviämiseen maailmanlaajuisesti uskonnoksi. Tutustutaan suomalaisen uskon juuriin; kristinuskon saapumiseen Suomeen.	L1 L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2 S3	Perehdytään islamin pääsuuntauksiin sunnalaisuuteen ja shiialaisuuteen. Tutustutaan alustavasti juutalaisuuden ja kristinuskon keskeisiin oppeihin, rituaaleihin, pyhiin kirjoihin ja syntyhistoriaan. Pohditaan edellä mainittuja uskontoja ja islamia yhdistäviä piirteitä (<i>esim. yhteiset profeetat</i>). Tutustutaan humanismiin esimerkkinä uskonnottomasta elämänsäköksestä. Tutustutaan uskontodialogin ja ekumenian käsitteisiin.	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1 S2 S3	Tutustutaan, mitä pyhä merkitsee eri uskonnoissa. Pohditaan suvaitsevaisuuden merkitystä.	L2 L5 L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1 S2 S3	Perehdytään kristinuskoon, juutalaisuuteen ja islamia sekä humanismia yhdistäviin eettisiin periaatteisiin.	L7

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2 S3	Pohditaan, mihin ihmisoikeuksia tarvitaan. Pohditaan yhteiselämän pelisääntöjä.	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2 S3	Käsitellään oman ja yhteisön sekä tulevien sukupolvien hyvinvointiin vaikuttavia teemoja (<i>esim. luonnon vaaliminen, kestävä kehitys, toisen kunnioittaminen, hyvän tekeminen, epäitsekkyys ja oikeudenmukaisuus</i>).	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1 S2 S3	Keskustellaan tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä.	L1 L4 L6 L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	Keskustellaan itsensä kunnioittamisen ja myönteisen minäkuvan merkityksestä. Keskustellaan elämäntaitoihin ja tunnetaitoihin liittyvistä teemoista.	L1

6. luokka

ISLAM

			
Tavoitteet 6.luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja	S1	Tarkastellaan Koraania kirjana; syntyhistoria, rakenne ja tulkinta. Tutustutaan Koraanin lyhyisiin suuriin ja niiden opetukseen (<i>esim. Valtaistuimen jakeeseen, Panettelijan suuraan, Avustuksen suuraan,</i>	L1

kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin		<p><i>Uskottomien suuraan, Niiniköyden suuraan, Iltapäivän suuraan, Kerskumisen suuraan ja Luolan suuraan).</i></p> <p>Tutustutaan profeetta Muhammedin perimätietoon ja hadith-kirjallisuuteen.</p> <p>Syvennetään tietämystä islamin uskonpilareista.</p>	
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	<p>Syvennetään tietämystä muslimin keskeisistä uskonnollisista velvollisuuksista, peruspilareista.</p> <p>Tutustutaan islamin pyhiin kaupunkeihin Mekkaan ja Medinaan sekä Jerusalemiin.</p> <p>Tutustutaan juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiin piirteisiin Jerusalemin kaupungin merkityksen valossa.</p> <p>Tutustutaan moskeijaan rakennuksena ja sen moninaiseen symboliikkaan.</p>	L1 L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 S2	Keskustellaan Koraanin kirjaimellisen ja vertauskuvallisen tulkinnan eroista.	L2 L3 L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1 S2 S3	<p>Tutustutaan esimerkkien avulla, miten uskonnot näkyvät tai ovat näkyneet mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.</p> <p>Pohditaan uskontojen ja tieteen tuottaman tiedon eroja.</p>	L4 L5 L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1 S2	Tutustutaan Euroopan uskonnolliseen ja katsomukselliseen karttaan nykyaikana.	L1 L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2 S3	Perehdytään esimerkein siihen, miten uskonnot näkyvät ja vaikuttavat nykyaikana Suomessa ja Euroopassa.	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1 S2 S3	<p>Pohditaan pyhän merkitystä uskonnoissa ja ei-uskonnollisessa elämäntavassa.</p> <p>Pohditaan, miten kunnioitetaan toisen pyhää.</p> <p>Pohditaan suvaitsevaisuuden merkitystä.</p>	L2 L5 L6

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1 S2 S3	Pohditaan esimerkiksi kultaisen säännön etiikkaa islamissa ja muissa uskonnoissa sekä ei-uskonnollisissa katsomuksissa.	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2 S3	Tutustutaan YK:n ihmisoikeusjulistukseen. Pohditaan, onko olemassa yleispäteviä, kaikkia ihmisiä yhdistäviä arvoja.	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2 S3	Käsitellään oman ja yhteisön sekä tulevien sukupolvien hyvinvointiin vaikuttavia teemoja (<i>esim. luonnon vaaliminen, kestävä kehitys, toisen kunnioittaminen, hyvän tekeminen, epätsekkyys ja oikeudenmukaisuus</i>).	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1 S2 S3	Keskustellaan tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä.	L1 L4 L6 L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	Keskustellaan itsensä kunnioittamisen ja myönteisen minäkuvan merkityksestä. Keskustellaan elämäntaitoihin ja tunnetaitoihin liittyvistä teemoista.	L1

14.4.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Oppiaineen tehtävä

Elämänskatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänskatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja

kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämäkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 3-6 elämäkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista ja tukea oppilaiden pyrkimystä rakentaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan. Opetuksessa keskeistä on tukea oppilaiden eettisen ajattelun taitojen ja kulttuurisen osaamisen kehittymistä sekä kykyä ilmaista omia näkemyksiään ja niiden perusteita.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	L1, L2, L3, L7
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4	L1, L4, L5
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1-S3	L1, L4
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1-S3	L3, L7
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.	S2-S4	L2, L4, L5
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	L1, L2
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1- S4	L1, L2, L5
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1- S3	L2, L7
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	L2, L3
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	L5, L6, L7

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämäkatsomuksen vapauden näkökulmista. Pehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Pehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Pehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Yhteiselämän perusteita: Pehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Pehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Pehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävä kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen valinnassa oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda turvallinen ja avoin psyykinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioon ottavaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnallisissa aktiviteeteissa otetaan huomioon elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä

mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Elämäkatsomustiedon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan oppimisen kannalta keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu ilmaisu- ja perustelutaito. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun ja argumentaation kehittämiseen.

Elämäkatsomustiedon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää elämäkatsomustiedon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Elämäkatsomustiedon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet Opetuksen tavoitteena on	Sisältö alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiaan eettisiä tilanteita.
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4	Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluja sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1, S2, S3	Päätelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäätelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1, S2, S3	Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä	S2, S3, S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta

T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1-S4	Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1, S2, S3	Vuorovaikutus- taidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista.
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.

3. luokka

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

 Tavoitteet 3. luokka			
S	Kuntakohtainen	L	
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1-S3 Pohditaan käsiteltäviä asioita useista eri näkökulmista, esim. eri oppiaineiden sisältöjen kautta.	L1 L4	
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1-S3 Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä.	L3 L7	
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4 Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Tutustutaan suomalaiseen muinaisuskoon ja eri alkuperäiskansoihin.	L1 L2	
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja	S1-S3 Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista.	L2 L7	

kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja			
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikka, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	Pohditaan ihmisoikeuksia ja ihmisarvon merkitystä. Pohditaan erilaisuuteen suhtautumista ihmisoikeuksien näkökulmasta.	L2 L3
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1- S4	Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin keskeisinä käsitteinä sopimus, lupaus, oikeus ja velvollisuus sekä tarkastellaan niiden merkitystä arkipäivässä ja laajemmin.	L5 L6 L7

4. luokka

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

			
Tavoitteet 4. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1- S3	Pohditaan käsiteltäviä asioita useista eri näkökulmista, esim. eri oppiaineiden sisältöjen kautta.	L1 L4
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1- S3	Tutkitaan vapautta ja vastuuta erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämäntieteen vapauden näkökulmasta.	L3 L7
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1- S4	Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Tutustutaan suomalaiseen muinaisuskoon ja eri alkuperäiskansoihin.	L1 L2
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1- S3	Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista.	L2 L7
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen	S3	Tutustutaan YK:n lasten oikeuksien julistukseen.	L2 L3

ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikka, erityisesti lapsen oikeuksia		Pohditaan oikeuksia ja velvollisuuksia sekä niiden välistä suhdetta yhteisön toiminnan ehtona.	
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin keskeisinä käsitteinä sopimus, lupaus, oikeus ja velvollisuus sekä tarkastellaan niiden merkitystä arkipäivässä ja laajemmin.	L5 L6 L7

5. luokka

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

			
Tavoitteet 5. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmasta.	L1 L2 L3 L7
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4	Käsitellään faktaa ja fiktiota sekä luulon, uskon ja tiedon eroja. Harjoitellaan esittämään perusteltuja mielipiteitä.	L1 L4 L5
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1-S3	Pohditaan käsiteltäviä asioita useista eri näkökulmista, esim. eri oppiaineiden sisältöjen kautta.	L1 L4
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1-S3	Käsitellään omaan ja yhteisön sekä tulevien sukupolvien hyvinvointiin vaikuttavia teemoja (<i>esim. luonnon vaaliminen, kestävä kehitys, toisen kunnioittaminen, hyvän tekeminen, epätsekkyyks ja oikeudenmukaisuus</i>)	L3 L7
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan	S2-S4	Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin.	L2 L4 L5

kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.			
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	Perehdytään juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan näiden uskontojen keskeisiin oppeihin, rituaaleihin, pyhiin kirjoihin ja syntyhistoriaan. Tutustutaan humanismiin esimerkkinä uskonottomasta elämäkatsomuksesta.	L1 L2
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1-S3	Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.	L2 L7
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikka, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	Pohditaan, mihin ihmisoikeuksia tarvitaan. Pohditaan yhteiselämän pelisääntöjä.	L2 L3
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	Perehdytään yhteiselämän perusteisiin keskeisinä käsitteinä yhdenvertaisuus, rauha ja demokratia sekä tarkastellaan niiden merkitystä arkipäivässä ja laajemmin.	L5 L6 L7

6. luokka

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

			
Tavoitteet	S	Kuntakohtainen	L
6. luokka			
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin.	L1 L2 L3 L7
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja	S1-S4	Käsitellään faktaa ja fiktiota sekä luulon, uskon ja tiedon eroja. Harjoitellaan esittämään perusteltuja mielipiteitä.	L1 L4 L5

arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita			
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1- S3	Pohditaan käsiteltäviä asioita useista eri näkökulmista, esim. eri oppiaineiden sisältöjen kautta.	L1 L4
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1- S3	Käsitellään omaan ja yhteisön sekä tulevien sukupolvien hyvinvointiin vaikuttavia teemoja (<i>esim. luonnon vaaliminen, kestävä kehitys, toisen kunnioittaminen, hyvän tekeminen, epätietoisuus ja oikeudenmukaisuus</i>).	L3 L7
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.	S2- S4	Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen.	L2 L4 L5
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1- S4	Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä tietokäsityksiä.	L1 L2
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1- S4	Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.	L1 L2 L5
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1- S3	Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.	L2 L7
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikka, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	Tarkastellaan YK:n ihmisoikeuksien julistusta. Pohditaan, onko olemassa yleispäteviä, kaikkia ihmisiä yhdistäviä arvoja.	L2 L3
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1- S4	Perehdytään yhteiselämän perusteisiin keskeisinä käsitteinä yhdenvertaisuus, rauha ja demokratia sekä tarkastellaan niiden merkitystä arkipäivässä ja laajemmin.	L5 L6 L7

14.4.8 HISTORIA

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuun aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi historiantutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 4-6 historian opetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus menneitä aikoja, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja.

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5	L1-L7
Tiedon hankkiminen menneisyydestä		
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	L1, L2, L4, L5, L7
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	L1, L2, L4-L7
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1-S5	L1, L2, L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	L2-L4, L6, L7
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	L2, L4, L7

T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	L1-L7
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	L1, L2, L4, L7
Historiallisen tiedon käyttäminen		
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S5	L1, L2, L4
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	L1-L7
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1-S5	L2-L4, L6, L7

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Historian opiskelu on hyvä aloittaa perehtymällä historian tiedon luonteeseen oppilaan suvun tai lähiyhteisön menneisyyden avulla. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa. Sisältöalueet voidaan käsitellä joko kronologisesti tai temaattisesti.

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty: Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

S2 Vanha aika ja antiikin perintö: Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

S3 Keski-aika: Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuuriin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.

S4 Uuden ajan murrosvaihe: Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.

S5 Suomi osana Ruotsia: Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen tekemistä itsenäisesti ja toisten kanssa. Opiskelussa hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 4-6

Historianopetuksessa oppilaita ohjataan tutkivaan opiskelutapaan ja heitä rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Tekstien ymmärtämiseen ohjataan avaamalla teksteissä käytettyjä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 4-6

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen.

Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintojen edistymisen kannalta keskeistä on tutkimisen, toimimisen ja menneisyyteen eläytymisen ohella ankuroituminen kulttuuriympäristöön, aikaperspektiivin hahmottaminen, ihmisen toimijuuden sekä historian merkityksen oivaltaminen ihmiskunnan ja oman elämän kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Historian arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedon hankkiminen menneisyydestä			
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	Historian tietolähteiden tunnistaminen	Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	Oppilas osaa erottaa toisistaan faktan ja tulkinnan.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T4 auttaa oppilasta ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1-S5	Kronologian ymmärrys	Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämismuodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	Historiallinen empatia	Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.

T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	Muutoksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys. Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	Jatkuvuuden tunnistaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ilmiöiden jatkuvuudesta eri aikakaudesta toiseen.
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S5	Syy- ja seuraussuhteen kuvaileminen	Oppilas osaa kuvailla pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	Tulkintojen selittäminen	Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1-S5	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.

5. luokka

HISTORIA

			
Tavoitteet 5. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1–S5	<p>Pohditaan yksin ja ryhmässä oman kulttuurisen identiteetin taustoja ja tätä kautta pyritään ymmärtämään syitä ihmisten erilaisuuteen.</p> <p>Tutustutaan omaan lähihistoriaan ja lähiympäristön historiaan.</p> <p>Havainnoidaan ympäristöä ja harjoitellaan ymmärtämään historian kautta syitä muutokselle.</p>	L1 L2 L3 L4 L5 L6 L7

Tiedon hankkiminen menneisyydestä			
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	<p>Harjoitellaan tekemään havaintoja ympäristöstään sekä käyttämään erilaisia lähteitä kuten esineitä, kirjallisia lähteitä ja kuvia.</p> <p>Harjoitellaan tulkitsemaan lähteitä lähdekritiikin periaatteilla.</p> <p>Harjoitellaan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja tältä pohjalta tarkastelemaan erilaisia ajattelutapoja.</p> <p>Rohkaistaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon tutkimiseen ja tulkitsemiseen.</p>	L1 L2 L4 L5 L7
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden.	S1-S5	<p>Ohjataan erilaisten ja eri lähtökohdista syntyneiden tekstien tulkitsemiseen, tuottamiseen ja ymmärtämiseen.</p> <p>Ohjataan erottamaan fakta ja tulkinta. Korostetaan tulkinnan olevan aina tutkijan oma johtopäätös.</p> <p>Harjoitellaan tulkitsemaan lähdeä kysymällä erilaisia kysymyksiä.</p> <p>Tutkitaan erilaisia lähteitä ja korostetaan sitä, miten tieto voi rakentua monella tavalla; tietoinen päättely tai omaan kokemukseen perustuva tulkinta.</p> <p>Pohditaan sitä, kuka lähteen on tuottanut, miksi ja milloin lähde on tehty ja miten lähdeä voidaan tulkita kysymällä erilaisia kysymyksiä.</p>	L1 L2 L4- L7
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S1-S6	<p>Nimetään ja tunnistetaan historian aikakäsitteitä ja tunnistetaan niille ominaisia piirteitä.</p> <p>Harjoitellaan syy-seuraussuhteita pohtimalla ja perustelemalla näkemyksiä yksin ja ryhmässä.</p>	L1 L2 L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	<p>Ohjataan oppilasta huomaamaan, että ihmisen toiminnalla on erilaisia motiiveja.</p> <p>Harjoitellaan yksin ja ryhmässä toisen asemaan asettumista ja tarkastellaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista, jolloin teoille löytyy erilaisia motiiveja.</p>	L2- L4 L6 L7
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	<p>Johdatetaan oppilas huomaamaan, että historian tapahtumille on erilaisia syitä ja seurauksia.</p> <p>Havainnoidaan, että monet historialliset tapahtumat tai keksinnöt tarvitsivat pitkän ajan kehittyäkseen ja että näillä tapahtumilla on vielä vaikutus nykypäiväänkin.</p>	L2 L4 L7

		<p>Havainnoidaan kulttuurien, uskontojen ja katsomusten vaikuttavuutta yhteiskunnassa ja arjessa.</p> <p>Harjoitellaan asettumaan toisen asemaan ja tarkastellaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista, jolloin teoille voidaan löytää erilaisia motiiveja.</p>	
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	<p>Harjoitellaan hahmottamaan oma historiallinen ja kulttuurinen viitekehys.</p> <p>Ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitystä itselle, lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.</p>	L1-L7
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	<p>Pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja.</p> <p>Etsitään jatkuvuuksia ja toistuvia ilmiöitä historiassa.</p> <p>Harjoitellaan hahmottamaan omaa itseä osana historian kulkua.</p>	L1 L2 L4 L7
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S5	<p>Ohjataan oppilasta esittämään syitä muutoksille.</p> <p>Tunnistetaan syitä ja seurauksia sekä sitä, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa.</p> <p>Ohjataan huomaamaan, että muutos voi lähteä yksilöstä tai yhteisöstä ja että muutoksen voi sysätä liikkeelle luonnonkatastrofi tai tarve muuttaa asioita johonkin suuntaan.</p>	L1 L2 L4
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	<p>Ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla.</p> <p>Kannustetaan oppilasta olemaan avoin uusille ratkaisuille.</p> <p>Rohkaistaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon tutkimiseen ja tulkitsemiseen. Tulkitaan lähdeä erilaisten kysymysten avulla ja pohditaan sitä, mikä on faktaa ja mikä on tulkintaa.</p> <p>Ohjataan oppilasta pohtimaan asioita eri näkökulmista sekä hakemaan uutta tietoa ja tältä pohjalta tarkastelemaan omia ajattelutapojaan.</p>	L1-L7 L1

T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa.	S1-S5	Havainnoidaan kulttuurien, uskontojen ja katsomusten vaikutuksia yhteiskunnassa ja arjessa. Pohditaan olosuhteiden muuttumista eri aikoina sekä eri tieteenalojen kehityksen vaikutusta ihmisten elämään. Harjoitellaan toisen asemaan asettumista ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.	L2- L4 L6 L7
---	-------	--	-----------------------

6. luokka

HISTORIA

			
Tavoitteet 6. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5	Syvennyttään yksin ja ryhmässä oman kulttuurisen identiteetin taustoihin ja tätä kautta pyritään ymmärtämään paremmin syitä ihmisten erilaisuuteen. Tutustutaan lähemmin omaan lähihistoriaan ja lähiympäristön historiaan. Huomataan ympäristössä tapahtuvat muutokset ja pohditaan historian kautta syitä näille tapahtumille.	L1 L2 L3 L4 L5 L6 L7
Tiedon hankkiminen menneisyydestä			
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	Harjoitellaan tekemään havaintoja ympäristöstä sekä käyttämään erilaisia lähteitä kuten esineitä, kirjallisia lähteitä ja kuvia. Pohditaan asioita eri näkökulmista, haetaan uutta tietoa ja tältä pohjalta tarkastellaan omia ajattelutapoja. Rohkaistaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon tutkimiseen ja tulkitsemiseen.	L1 L2 L4 L5 L7
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden.	S1-S5	Harjoitellaan erilaisten tekstien tulkitsemista ja tuottamista. Harjoitellaan ymmärtämään eri tavalla tuotettujen tekstien eriarvoisuutta lähteinä.	L1 L2 L4- L7

		<p>Harjoitellaan erottamaan fakta ja tulkinta.</p> <p>Tutkitaan lähteitä kysymällä erilaisia kysymyksiä.</p> <p>Tutkitaan tietoisesti päättelämällä tai omaan kokemukseen perustuen sitä, miten tieto voi rakentua monella eri tavalla.</p>	
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S1-S6	<p>Nimetään ja tunnistetaan historian aikakäsitteitä ja niille ominaisia piirteitä.</p> <p>Pohditaan tapahtumien syy-seuraussuhteita yksin ja ryhmässä.</p>	L1 L2 L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	<p>Pohditaan ihmisen toiminnan erilaisia motiiveja.</p> <p>Harjoitellaan ja pohditaan yksin ja ryhmässä toisen asemaan asettumista ja tarkastellaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista, jolloin teoille löytyy erilaisia motiiveja.</p>	L2- L4 L6 L7
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	<p>Vahvistetaan oppilaan taitoa huomata, että historian tapahtumille on erilaisia syitä ja tapahtumista johtuvia seurauksia.</p> <p>Kiinnitetään huomiota siihen, että monet historialliset tapahtumat tai keksinnöt tarvitsivat pitkän ajan kehittyäkseen ja että näillä tapahtumilla on vaikutusta nykypäiväänkin.</p> <p>Tunnistetaan kulttuurien, uskontojen ja katsomusten vaikuttavuutta yhteiskunnassa ja arjessa.</p>	L2 L4 L7
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	<p>Harjoitellaan hahmottamaan oma historiallinen ja kulttuurinen viitekehys.</p> <p>Pohditaan syvemmin omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys itselle, lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.</p> <p>Tunnistetaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja.</p>	L1- L7
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	<p>Tunnistetaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja.</p> <p>Havainnoidaan jatkuvuuksia ja toistuvia ilmiöitä.</p> <p>Harjoitellaan hahmottamaan itsensä osana historian kulkua.</p>	L1 L2 L4 L7
Historiallisen tiedon käyttäminen			

T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S5	<p>Rohkaistaan oppilasta esittämään syitä muutoksille.</p> <p>Tunnistetaan syitä ja seurauksia sekä sitä, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa.</p> <p>Huomataan, että muutos voi lähteä yksilöstä tai yhteisöstä ja että muutoksen voi sysätä liikkeelle luonnonkatastrofi tai tarve muuttaa asioita johonkin suuntaan.</p>	L1 L2 L4
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	<p>Harjoitellaan selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua erilaisten lähteiden ja tarkastelutapojen myötä.</p> <p>Huomataan, että tieto voi rakentua monella tavalla.</p> <p>Rohkaistaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon tutkimiseen ja tulkitsemiseen sekä avoimuuteen uusia ratkaisuja haettaessa.</p> <p>Pohditaan asioita eri näkökulmista sekä haetaan uutta tietoa ja tältä pohjalta tarkastellaan omia ajattelutapoja.</p> <p>Harjoitellaan erottamaan faktaa ja tulkintaa.</p> <p>Kiinnitetään huomiota siihen, että tulkinta on aina tutkijan oma johtopäätös.</p> <p>Harjoitellaan lähteen tulkintaa kysymällä erilaisia kysymyksiä.</p>	L1- L7
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa.	S1-S5	<p>Tunnistetaan kulttuurien, uskontojen ja katsomusten vaikutuksia yhteiskunnassa ja arjessa.</p> <p>Tunnistetaan olosuhteiden muutoksia eri aikoina ja sitä, miten eri tieteenalojen kehitys vaikuttaa ihmisen elämään.</p> <p>Harjoitellaan toisen asemaan asettumista ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.</p>	L2- L4 L6 L7

14.4.9 YHTEISKUNTAOPPI

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti

erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokilla 4-6 yhteiskuntaopin opetuksen painopisteenä on perehtyminen yhteisölliseen elämään ja rakentavaan vuorovaikutukseen. Oppilaita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään sekä löytämään omat vahvuutensa. Oppilaat harjoittelevat päätöksentekoa ja vaikuttamisessa tarvittavia taitoja kouluyhteisössä sekä muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa. Opetus vahvistaa oppilaiden kiinnostusta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä eri ammatteja kohtaan. Oppilaat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4	
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4	
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1-S3	L2, L3, L4, L7
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	L2, L4, L5
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1, S4	L3, L4, L6, L7
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S1-S3	L1, L2, L4
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1-S3	L2, L6, L7
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1, S4	L3, L4
T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3	L3, L4, L5, L7

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista.

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta: Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestäväan kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopin tavoitteiden kannalta on keskeistä käyttää vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja tiedon luomisessa, kuten simulaatioita, opetuskeskusteluja, väittelyitä ja draamaa. Niiden kautta harjoitellaan yhteistoimintaa, osallistumista ja vaikuttamista lähiyhteisössä. Oppilaiden arki harrastuksineen ja omat kokemukset sekä oma luokka, koulu ja oppilaskunta sekä muut lähiyhteisön toimijat ovat osallistumisen harjoittelamisen kannalta erityisen tärkeitä. Tieto- ja viestintäteknologian käyttö tarjoaa luontevan keinon yhteiskuntaa koskevan tiedon etsimiseen ja osallistumiseen yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaat näkemään itsensä yhteiskunnan jäsenenä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tukea heidän kasvuaan yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Oppilaita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa, jolla on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan

tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen hallintaan.

Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas hahmottaa ympäröivän yhteiskunnan toimintaa sekä näkee itsensä osana kansalaisyhteiskuntaa omat vaikuttamismahdollisuutensa ja vastuunsa tiedostaen.

Yhteiskuntaopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisessa. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4		Eettistä arviointikykyä ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys			
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1-S3	Yhteisten sääntöjen ja tasa-arvon periaatteiden tarkastelu	Oppilas osaa selittää yhteisten sääntöjen merkityksen ja toimia niiden mukaisesti. Oppilas osaa perustella, miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan.
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	Median roolin tarkastelu	Oppilas osaa kuvailla, millainen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1, S4	Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen tarkastelu	Oppilas osaa antaa esimerkkejä työnteon ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.

T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S1-S3	Erialaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoitusperien hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen			
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1-S3	Demokraattisen vaikuttamisen perustaitojen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen soveltaminen käytännössä	Oppilas osaa soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kantaa ottamista, sopeutumista enemmistöpäätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1, S4	Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden soveltaminen	Oppilas osaa perustella omaan rahankäyttöön sekä kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä pystyy kertomaan, millaisia muihin ihmisiin sekä ympäristöön ulottuvia vaikutuksia hänen kuluttamispäätöksillään on.
T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3	Mediataidot	Oppilas osaa käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä sekä pohtia sen käyttämiseen liittyviä turvallisuusnäkökulmia.

4. luokka

YHTEISKUNTAOPPI

			
Tavoitteet 4. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä	S1-S4	Otetaan selvää eri tieteenaloista ja arkipäivän tilanteista, jotka liittyvät yhteiskuntaopin oppiaineeseen.	

yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana		Havainnoidaan yhteiskuntaa eri tavoilla yksin ja ryhmässä esim. kävelyin, vierailuin tai verkko-oppimisen avulla.	
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4	Harjoitellaan keskustelutaitoja pareittain tai pienissä ryhmissä. Kuunnellaan toisia, perustellaan mielipiteitä ja väitellään ajankohtaisista, oppilaita koskevista asioista. Harjoitellaan arvioimaan ja muuttamaan omaa mielipidettä perustellusta syystä.	
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys			
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1-S3	Opitaan tunnistamaan sitä, miten eri kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat oppilaan arkeen koulussa ja kotona. Ymmärretään lain merkitys yhteiskunnassa alkaen koulun järjestyssäännöistä. Tarkastellaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista elämän eri tilanteissa. Huomioidaan oma luokka ja koulun eri kulttuurit arjessa ja juhlassa. Opetellaan tuntemaan omaa ikäkautta vastaavat oikeudet ja vastuut (esim. liikenne, korvausvelvollisuus, oppivelvollisuus ja opiskelu, itsemääräämisoikeus ja sananvapaus).	L2 L3 L4 L7
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	Opitaan suhtautumaan saatuun tietoon kriittisesti ja tarkastelemaan sitä eri näkökulmista. Tehdään havaintoja erilaisista ilmiöistä ja etsitään tietoja monista eri lähteistä. Harjoitellaan nettietikettiä, mielipiteen ilmaisemista sekä mielipiteen ja faktan erottamista.	L2 L4 L5
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1-S4	Tutustutaan omiin vahvuuksiin ja omaan sisäiseen yritteliäisyyteen, kekseliäisyyteen ja joustavuuteen. Korostetaan niiden tärkeyttä tulevaisuuden työelämässä. Korostetaan koulua oppilaan työpaikkana sekä kouluun liittyviä vastuita ja velvollisuuksia. Tutustutaan oman lähiympäristön elinkeinoihin, kauppoihin, palveluihin ja ammatteihin.	L3 L4 L6 L7

		<p>Tehdään yksi yritysvierailu 4. vuosiluokan aikana. Tutustutaan yrityksessä toimiviin ammatteihin.</p> <p>Kutsutaan oppilaiden huoltajia koululle kertomaan ammateistaan sekä tutustutaan ammattiyhdistysten ja yritysten verkkoviestintään.</p>	
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoituksia	S1-S3	<p>Opetellaan tekemään johtopäätöksiä ja tulkintoja eri toimijoiden motiiveista.</p> <p>Harjoitellaan ristiriitojen ratkaisemista molempia osapuolia tai tahoja kuullen.</p>	L1 L2 L4
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen			
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1-S3	<p>Ymmärretään omien valintojen, elintapojen ja tekojen merkitys itselle, lähiyhteisölle ja luonnolle.</p> <p>Opetellaan ottamaan vastuuta omista teoista.</p> <p>Harjoitellaan kokouskäytänteitä sekä äänestystä ja päätöksenteon prosessia.</p> <p>Tutustutaan ja osallistutaan oppilaskunnan ja Lasten parlamentin toimintaan.</p>	L2 L6 L7
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1-S4	<p>Harjoitellaan ja suunnitellaan rahankäyttöä ja rahan ansaitsemista erilaisten leikkien, tehtävien ja toimintojen avulla.</p> <p>Opetellaan tekemään ikäkauteen sopivia järkeviä valintoja.</p> <p>Pohditaan omaa ja perheen taloutta sekä perheen kulutustottumuksia.</p> <p>Harjoitellaan säästäväisyyttä kotona ja koulussa.</p> <p>Pohditaan veden, sähkön ja muiden luonnonvarojen järkevää käyttöä. Korostetaan kierrätystä ja lainaamista.</p> <p>Pohditaan kotimaisen tuotannon vaikutusta Suomen työllisyyteen.</p> <p>Tutustutaan verojen maksamisen periaatteisiin.</p>	L3 L4
T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä	S1-S3	<p>Osallistutaan yhdessä ja erikseen luokan ja koulun sisällä tapahtuvaan yhteisölliseen toimintaan.</p> <p>Käytetään erilaisia viestimiä kriittisesti ja ajankäyttöä harkiten.</p>	L3 L4 L5 L7

turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla			
--	--	--	--

6. luokka

YHTEISKUNTAOPPI

			
Tavoitteet 6. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1- S4	Otetaan selvää eri tieteenaloista ja arkipäivän tilanteista, jotka liittyvät yhteiskuntaopin oppiaineeseen. Havainnoidaan yhteiskuntaa eri tavoilla yksin ja ryhmässä esim. kävelyin, vierailuin tai verkko-oppimisen avulla.	
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1- S4	Harjoitellaan keskustelutaitoja, perustellaan mielipiteitä, väitellään ajankohtaisista yhteiskunnallisista, oppilaita koskevista asioista pareittain tai ryhmässä. Valmistaudutaan muuttamaan omaa mielipidettä perustellusta syystä.	
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys			
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan	S1- S3	Opitaan tunnistamaan sitä, miten eri kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat oppilaan arkeen koulussa ja kotona. Ymmärretään lain merkitys yhteiskunnassa alkaen koulun järjestyssäännöistä. Tarkastellaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista elämän eri tilanteissa.	L2 L3 L4 L7

oikeudellisia periaatteita		Huomioidaan oman luokka ja koulun eri kulttuurit arjessa ja juhlassa. Tunnetaan omaa ikäkautta vastaavat oikeudet ja vastuut (<i>esim. liikenne, korvausvelvollisuus, oppivelvollisuus ja opiskelu, itsemääräämisoikeus ja sananvapaus</i>).	
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	Opitaan suhtautumaan saatuun tietoon kriittisesti ja tarkastelemaan sitä eri näkökulmista. Tehdään havaintoja ja etsitään tietoja monista eri lähteistä. Harjoitellaan nettietikettiä, mielipiteen ilmaisemista sekä mielipiteen ja faktan erottamista. Tutkitaan ohjatusti kaupallisen ja julkisen median eroa.	L2 L4 L5
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1-S4	Tutustutaan omiin vahvuuksiin ja omaan sisäiseen yritteliäisyyteen, kekseliäisyyteen ja joustavuuteen. Korostetaan näiden tärkeyttä tulevaisuuden työelämässä. Korostetaan koulua oppilaan työpaikkana ja tähän liittyviä vastuita ja velvollisuuksia. Tutustutaan oman lähiympäristön elinkeinoihin, kauppoihin, palveluihin ja ammatteihin. Tehdään yksi yritysvierailu 6. vuosiluokan aikana. Tutustutaan yrityksessä toimiviin ammatteihin. Kutsutaan oppilaiden huoltajia koululle kertomaan ammateistaan sekä tutustutaan ammattiyhdistysten ja yritysten verkkoviestintään.	L3 L4 L6 L7
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S1-S3	Opetellaan tekemään johtopäätöksiä ja tulkintoja eri toimijoiden motiiveista. Opetellaan varmistamaan tiedon puolueettomuus ja oikeellisuus lähdekritiikin keinoin.	L1 L2 L4
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen			
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan	S1-S3	Opetellaan ottamaan vastuuta omista teoista. Harjoitellaan kokouskäytänteitä sekä äänestystä ja päätöksenteon prosessia. Tutustutaan ja osallistutaan oppilaskunnan ja Lasten parlamentin toimintaan.	L2 L6 L7

rakentavasti eri mielipiteistä		Ymmärretään omien valintojen, elintapojen ja tekojen merkitys itselle, lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.	
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1 S4	Harjoitellaan ja suunnitellaan rahankäyttöä ja rahan ansaitsemista erilaisten leikkien, tehtävien ja toimintojen avulla. Opetellaan tekemään ikäkauteen sopivia järkeviä valintoja. Pohditaan omaa ja perheen taloutta sekä perheen kulutustottumuksia. Harjoitellaan säästäväisyyttä kotona ja koulussa. Pohditaan veden, sähkön ja muiden luonnonvarojen järkevää käyttöä. Korostetaan kierrätystä ja lainaamista. Pohditaan kotimaisen tuotannon vaikutusta Suomen työllisyyteen. Tutustutaan verojen ja korkojen maksamisen periaatteisiin.	L3 L4
T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1 S3	Osallistutaan luokan ja koulun sisällä tapahtuvaan yhteisölliseen toimintaan ja harrastustoimintaan. Käytetään erilaisia viestimiä kriittisesti yhdessä ja erikseen harjoitellen sekä ajankäyttöä harkiten.	L3 L4 L5 L7

14.4.10 MUSIIKKI

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 3-6 musiikin opetuksessa oppilaat oppivat suhtautumaan avoimesti ja kunnioittavasti toisten kokemuksiin sekä luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässään. Samalla he tottuvat jäsentämään aiempaa tietoisemmin musiikillisia kokemuksia ja ilmiöitä sekä musiikkikulttuureja. Oppilaiden ymmärrys musiikkikäsitteistä ja ilmaisukeinoista syvenee ja laajenee samalla, kun taidot laulaa, soittaa, säveltää, liikua ja kuunnella kehittyvät. Ääniin ja musiikin ilmaisukeinoihin liittyvää luovaa ja esteettistä ajattelua edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia musiikillisia tai monitaiteellisia kokonaisuuksia. Näissä tehtävissä oppilaat käyttävät mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa. Oppilaiden käsitys itsestään musiikillisena toimijoina rakentuu myönteisten oppimiskokemusten kautta.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1-S4	L2, L6, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	L2
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	L1, L2
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	L2
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1-S4	L1, L2, L5, L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	L2
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto: Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luomat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista jokaiselle oppilaalle. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ennakkoluuloton ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, opetusvälineiden käyttöä ja ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Ratkaisuilla luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa oppilaat tarvitsevat ohjaavaa ja rohkaisevaa palautetta erityisesti yhteistoiminnan ja musiikillisten taitojen harjoittelemisessa. Palaute ohjaa jokaista oppilasta hahmottamaan musiikkia ja musiikkikäsitteitä sekä kehittämään toimintaansa ryhmän jäsenenä suhteessa soivaan musiikilliseen kokonaisuuteen.

Antaessaan musiikin sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä seurata erityisesti oppilaan yhteismusisointitaitojen, käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Musiikin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallisuus			
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1-S4	Musiikilliset yhteistyötaidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	Musiikki-liikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia	S1-S4	Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkitekniikan tarjoamia mahdollisuuksia.

kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen			
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

3. luokka

MUSIIKKI

 TURKU			
Tavoitteet	S	Kuntakohtainen	L
3. luokka			
Osallisuus			
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1 S3 S4	Vahvistetaan oppilaan taitoa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä. Opetellaan musisoinnissa kuuntelemaan omaa osuutta suhteessa muihin.	L2 L6 L7

		Suunnitellaan ja toteutetaan musiikillista ohjelmistoa koulun tapahtumiin ja juhliin.	
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1 S2 S4	Lauletaan ikäkaudelle sopivia lauluja. Opetellaan tunnistamaan soitto- ja lautehtävissä esiin tulevia musiikkikäsitteitä. Tehdään soitinkokeiluja ja harjoitellaan soittotekniikoita sekä vahvistetaan yhteissoittotaitoja. Harjoitellaan nimeämään käytössä olevia soittimia. Harjoitellaan kiinnittämään musisoinnissa huomiota myös tulkintaan.	L2
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1 S2	Harjoitellaan luontevaa liikkumista, kehorytmiikkaa ja kehollista keksintää musisoinnissa.	L1 L2
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä.	S1 S2 S3 S4	Kuunnellaan musiikkia eläytyen sen tunnelmaan liikkuen, piirtäen tai muulla tavoin mielikuvitusta aktivoiden. Harjoitellaan kertomaan kuuntelun herättämistä ajatuksista ja tunteista.	L2
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1- S4	Suunnitellaan omia tai ryhmissä toteutettuja pienimuotoisia sävellyksiä, äänimaisemia, liikeimprovisaatioita ja liikesarjoja. Opetellaan musiikkia yhdistämällä sitä esim. kuvataiteeseen tai äidinkieleen.	L1 L2 L5 L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään	S1 S2 S4	Ohjataan oppilaita tunnistamaan nuotteja, taukoja ja rytmejä, jotka tulevat esille valituissa laulu- ja soittotehtävissä ikäkausi huomioon ottaen.	L4

musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä		Harjoitellaan havainnoimaan musiikin muotorakenteita (<i>esim. ABA, maalit</i>).	
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1 S3	Opetellaan käyttämään musisoinnissa musiikin välineistöä asianmukaisesti sekä huolehtimaan kuulosta.	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1- S4	Kehitetään musisoititaitoja. Harjoitellaan musiikillisia kokonaisuuksia mm. koulun tapahtumiin ja juhliin.	L1

4. luokka

MUSIIKKI

			
Tavoitteet	S	Kuntakohtainen	L
4. luokka			
Osallisuus			
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1 S3 S4	Vahvistetaan oppilaan taitoa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä. Opetellaan musisoinnissa kuuntelemaan omaa osuutta suhteessa muihin. Suunnitellaan ja toteutetaan musiikillista ohjelmistoa koulun tapahtumiin ja juhliin.	L2 L6 L7
Musiikilliset tiedot ja taidot			

sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1 S2 S4	Lauletaan ikäkaudelle sopivia lauluja. Opetellaan tunnistamaan soitto- ja laulutehtävissä esiin tulevia musiikkikäsitteitä. Tehdään soitinkokeiluja ja harjoitellaan soittotekniikoita sekä vahvistetaan yhteissoittotaitoja. Harjoitellaan nimeämään käytössä olevia soittimia. Harjoitellaan kiinnittämään musisoinnissa huomiota myös tulkintaan.	L2
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1 S2	Harjoitellaan luontevaa liikkumista, kehorytmiikkaa ja kehollista keksintää musisoinnissa.	L1 L2
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä.	S1 S2 S3 S4	Kuunnellaan musiikkia eläytyen sen tunnelmaan liikkuen, piirtäen tai muulla tavoin mielikuvitusta aktivoiden. Harjoitellaan kertomaan kuuntelun herättämistä ajatuksista ja tunteista.	L2
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pieni- muotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1 S4	Suunnitellaan omia tai ryhmissä toteutettuja pienimuotoisia sävellyksiä, äänimaisemia, liikeimprovisaatioita ja liikesarjoja. Opetellaan musiikkia yhdistämällä sitä esim. kuvataiteeseen tai äidinkieleen.	L1 L2 L5 L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1 S2 S4	Harjoitellaan tunnistamaan nuotteja, taukoja ja rytmejä, jotka tulevat esille valituissa laulu- ja soittotehtävissä ikäkausi huomioon ottaen. Harjoitellaan havainnoimaan musiikin muotorakenteita (<i>esim. ABA, maalit</i>).	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin	S1 S3	Opetellaan käyttämään musisoinnissa musiikin välineistöä asianmukaisesti sekä huolehtimaan kuulosta.	L3

vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta			
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1 S4	Kehitetään musisointitaitoja. Harjoitellaan musiikillisia kokonaisuuksia mm. koulun tapahtumiin ja juhliin.	L1

5. luokka

MUSIIKKI

			
Tavoitteet 5. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Osallisuus			
T1 Rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1 S3 S4	Vahvistetaan oppilaan taitoa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä aktiivisesti muut huomioiden. Opetellaan tiedostamaan omia vahvuuksia ja hyödyntämään niitä musisoinnissa. Harjoitellaan musiikillisia esityksiä koulun tapahtumiin ja juhliin. Otetaan esitysten suunnittelussa huomioon oppilaiden omat kulttuurit sekä omat tuotokset ja toiveet.	L2 L6 L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien	S1 S2 S3 S4	Lauletaan ikäkaudelle sopivia lauluja. Opetellaan tunnistamaan ja nimeämään soitto- ja laulutehtävissä esiin tulevia musiikkikäsitteitä. Vahvistetaan soittotekniikoiden osaamista sekä yhteissoittotaitoja.	L2

soittotaitoan musisoivan ryhmän jäsenenä		Harjoitellaan nimeämään käytössä olevia soittimia ja tutustutaan orkesterisoittimiin. Tutustutaan ja harjoitellaan äänenkäyttöä ja tulkintaa erilaisissa musiikin tyyleissä.	
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen.	S1 S2 S3 S4	Harjoitellaan luontevaa liikkumista, kehorytmiikkaa ja kehollista keksintää. Tutustutaan eri musiikin lajien tanssillisiin ilmaisutyyleihin.	L1 L2
T4 tarjota oppilalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä.	S3 S4	Kuunnellaan monipuolisesti musiikkia. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista ja tunteista sekä kuvailemaan kuulemaansa.	L2
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1 S4	Harjoitellaan suunnittelemaan omia tai ryhmissä toteutettuja pienimuotoisia sävellyksiä, äänimaisemia, liikeimprovisaatioita ja liikesarjoja. Opetellaan musiikkia yhdistämällä sitä monialaisiksi oppimiskokonaisuuksiksi muiden oppiaineiden kanssa (<i>esim. KU, AI, LI, YM, HI, vieraat kielet.</i>)	L1 L2 L5 L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta.	S1 S4	Keskustellaan laulettua, soitettua ja kuunneltua musiikin monimuotoisuudesta.	L2
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1 S2	Harjoitellaan tunnistamaan nuotteja, taukoja ja rytmejä, jotka tulevat esille valituissa laulu- ja soittotehtävissä ikäkausi huomioon ottaen. Harjoitellaan tunnistamaan ohjelmistossa olevia musiikin muotorakenteita (<i>esim. ABA, segno, coda</i>).	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			

T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1 S3 S4	Keskustellaan musiikin merkityksestä omassa elämässä. Harjoitellaan käyttämään soittimia ja laitteita turvallisesti. Opetellaan kiinnittämään huomioita kuulon suojeluun. Harjoitellaan toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa.	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1 S4	Kehitetään musisointitaitoja riittävän harjoittelun avulla. Harjoitellaan suunnittelemaan yhdessä toteutettavia musiikillisia kokonaisuuksia, jotka voivat olla monialaisia. Asetetaan tavoitteita yhdessä ja arvioidaan edistymistä.	L1

6. luokka

MUSIIKKI

 TURKU			
Tavoitteet	S	Kuntakohtainen	L
6. luokka			
Osallisuus			
T1 Rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1 S3 S4	Vahvistetaan oppilaan taitoa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä aktiivisesti muut huomioiden. Opetellaan tiedostamaan omia vahvuuksia ja hyödyntämään niitä musisoinnissa. Harjoitellaan musiikillisia esityksiä koulun tapahtumiin ja juhliin. Otetaan esitysten suunnittelussa huomioon oppilaiden omat kulttuurit sekä omat tuotokset ja toiveet.	L2 L6 L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta luontevaan	S1 S2	Lauletaan ikäkaudelle sopivia lauluja.	L2

äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S3 S4	Opetellaan tunnistamaan ja nimeämään soitto- ja laulutehtävissä esiin tulevia musiikkikäsitteitä. Vahvistetaan soittotekniikoiden osaamista sekä yhteissoittotaitoja. Harjoitellaan nimeämään käytössä olevia soittimia ja tutustutaan orkesterisoittimiin. Tutustutaan ja harjoitellaan äänenkäyttöä ja tulkintaa erilaisissa musiikin tyyleissä.	
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1 S2 S3 S4	Harjoitellaan luontevaa liikkumista, kehorytmiikkaa ja kehollista keksintää. Tutustutaan eri musiikin lajien tanssillisiin ilmaisutyyleihin.	L1 L2
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S3 S4	Kuunnellaan monipuolisesti musiikkia. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa.	L2
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1 S4	Harjoitellaan suunnittelemaan omia tai ryhmissä toteutettuja pienimuotoisia sävellyksiä, äänimaisemia, liikeimprovisaatioita ja liikesarjoja. Opetellaan musiikkia yhdistämällä sitä monialaisiksi oppimiskokonaisuuksiksi muiden oppiaineiden kanssa (<i>esim. KU, AI, LI, YM, HI, vieraat kielet.</i>)	L1 L2 L5 L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1 S4	Keskustellaan laulettua, soitettua ja kuunneltua musiikin monimuotoisuudesta.	L2
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintä-	S1 S2	Harjoitellaan tunnistamaan nuotteja, taukoja ja rytmejä, jotka tulevat esille valituissa laulu- ja soittotehtävissä ikäkausi huomioon ottaen.	L4

tapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä		Harjoitellaan tunnistamaan ohjelmistossa olevia musiikin muotorakenteita (<i>esim. ABA, segno, coda</i>).	
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1 S3 S4	Keskustellaan musiikin merkityksestä omassa elämässä. Harjoitellaan käyttämään soittimia ja laitteita turvallisesti. Opetellaan kiinnittämään huomioita kuulon suojeluun. Harjoitellaan toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa.	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1 S4	Kehitetään musisoitaitoja riittävän harjoittelun avulla. Harjoitellaan suunnittelemaan yhdessä toteutettavia musiikillisia kokonaisuuksia, jotka voivat olla monialaisia. Asetetaan tavoitteita yhdessä ja arvioidaan edistymistä.	L1

14.4.11 KUVATAIDE

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, ja-mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaat laajentavat omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Oppilaita kannustetaan erilaisten kuvailmaisun keinojen kokeiluun ja harjoitteluun sekä kuvallisten taitojen tavoitteelliseen kehittämiseen. Opetuksessa tarkastellaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikutuksia mielipiteisiin, asenteisiin ja toimintatapoihin oppilaiden omassa elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina sekä erilaisissa kulttuurisissa yhteyksissä. Opetuksessa tuetaan oppilaiden yhdessä toimimisen edellytyksiä ja käytäntöjä. Kuvien tuottamisen ja tulkinnan taitoja syvennetään hyödyntämällä vastuullisesti tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 3-6 tarkastellaan laajenevan elinpiirin ajankohtaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opetuksessa ohjataan taiteidenväliseen ja temaattiseen lähestymistapaan. Oppilaita kannustetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon

oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Antaessaan kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Kuvataiteen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu			
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja
Kuvallinen tuottaminen			

T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun tapojen käyttäminen	Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen			
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia

3. luokka

KUVATAIDE

Tavoitteet 3. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti	S1 S2	Tutkitaan kuvia, jotka liittyvät oppilaan omaan maailmaan (<i>valokuvat, pelit, kirjat, elokuvat, logot, esineet, rakennukset, värit ym.</i>) ja tehdään niistä havaintoja eri aistein ja keskustellen. Tutkitaan ympäröivää maailmaa eri aistien avulla.	L1 L3 L4 L5
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1 S2 S3	Harjoitellaan käyttämään monipuolisesti ja luovasti erilaisia materiaaleja ja tekniikoita.	L2 L3 L5 L6
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin	S1 S2 S3	Kiinnitetään huomiota omien kuvien tuottamisessa kuvanteon prosessin hallintaan harjoittelemalla oman toiminnan ohjausta ja suunnittelua.	L1 L2 L3 L5
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä	S2	Harjoitellaan tarkastelemaan erilaisten ympäristöjen, esineiden, mediakulttuurien ja virtuaalimaailmojen kuvallista sisältöä.	L1 L2 L4 L5
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kestävä kehitys kuva- ilmaisun toimintatapoja valitessaan	S1 S2 S3	Harjoitellaan valitsemaan kestävä kehityksen kannalta sopivia toimintatapoja sekä materiaalivalinnoissa että kuvallisessa ilmaisussa.	L1 L2 L4 L7

4. luokka

KUVATAIDE

Tavoitteet 4. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S3	Havainnoidaan suomalaisten taidekuvien tunnelmia ja niiden herättämiä tunteita.	L1 L3 L4 L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1	Harjoitellaan muodostamaan omia näkemyksiä omista tuotoksista. Harjoitellaan mielipiteen perustelua auttavien kysymysten avulla.	L2 L4 L5 L6
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1 S2 S3	Harjoitellaan käyttämään monipuolisesti ja luovasti erilaisia materiaaleja ja tekniikoita.	L2 L3 L5 L6
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin	S1 S2 S3	Harjoitellaan yhdessä opettajan kanssa omien työskentelytavoitteiden asettamista sekä tarvittaessa tavoitteiden pilkkomista osiin.	L1 L2 L3 L5
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1 S2	Tarkastellaan omaa ja ympäristön visuaalista maailmaa. Harjoitellaan toden ja fiktion erottamista. Tutustutaan kuvankäsittelyyn ja harjoitellaan omien kuvien tuottamista ympäröivästä maailmasta teknisin apuvälinein (<i>esim. tietokoneet, tabletit ja kamerat</i>).	L1 L2 L4 L5
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja	S1 S2 S3	Harjoitellaan kiinnittämään huomiota kulttuurien erilaisuuteen. Harjoitellaan valitsemaan kestävä kehityksen kannalta sopivia toimintatapoja sekä materiaalivalinnoissa että kuvallisessa ilmaisussa.	L1 L2 L4 L7

toimintatapoja valitessaan			
----------------------------	--	--	--

5. luokka

KUVATAIDE

 TURKU			
Tavoitteet 5. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S2	Harjoitellaan omien näkemysten muodostamista rakennetuista ympäristöistä ja luonnonympäristöistä (Suomi, Pohjoismaat) sekä mediasta.	L2 L4 L5 L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti	S1 S2	Harjoitellaan ilmaisemaan kuvallisesti havaintoja ja ajatuksia rakennetuista ympäristöistä ja luonnonympäristöistä sekä mediasta.	L2 L3 L4 L5
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1 S2 S3	Harjoitellaan käyttämään monipuolisesti ja luovasti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja.	L2 L3 L5 L6
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1 S2 S3	Harjoitellaan tavoitteiden asettamisessa yhdessä ryhmän kanssa. Suunnitellaan ja toteutetaan ryhmän yhteinen tuotos.	L1 L2 L3 L5
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S2 S3	Valitaan ja tarkastellaan erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamia kuvia ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Pohditaan kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytettävissä taidekuvissa todellisuuden ja fiktion suhdetta.	L1 L2 L4 L5
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan	S1 S2 S3	Tutkitaan ja tarkastellaan erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamia kuvia ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä sekä tekijän että katsojan näkökulmista. Tutkitaan taiteen maailmaa.	L1 L4 L5 L6

näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin		Tarkastellaan ja vertaillaan sekä historiallisia kuvia että tämän hetken nopeasti muuttuvaa kuvakulttuuria.	
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissa	S1 S2 S3	Tutkitaan ja tulkitaan historiallisia kuvallisia viestejä (<i>esim. logot, vaakunat, hieroglyfit</i>). Tutustutaan eri kulttuurien taiteeseen (<i>esim. ornamentit</i>). Tehdään omia kuvallisia tuotoksia käsitellyistä eri aikakausista ja kulttuureista (<i>esim. yhdistämällä historian opetukseen</i>).	L1 L2 L5 L6
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S2	Harjoitellaan havainnoiden ja keskustellen tulkitsemaan ympäristössä ja mediassa ilmeneviä arvoja.	L3 L4 L6 L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1 S2 S3	Kannustetaan oppilaita välittämään, luomaan ja muokkaamaan kulttuuria ja perinteitä sekä huomaamaan niiden merkitykset hyvinvoinnille.	L1 L2 L4 L7

6. luokka

KUVATAIDE

			
Tavoitteet 6.luokka	S	Kuntakohtainen	L
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu			
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1 S2 S3	Harjoitellaan käyttämään erilaisia kuvallisia välineitä ja havainnoidaan niiden avulla erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamia kuvia sekä muita visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.	L1 L3 L4 L5

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1 S2 S3	Harjoitellaan keskustellen omien näkemysten muodostamista ja niiden perustelemista taidekuvista sekä ympäristön ja median kuvista.	L2 L4 L5 L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1 S2 S3	Harjoitellaan ilmaisemaan omia näkemyksiä taidekuvista sekä ympäristön ja median kuvista omien kuvallisten tuotosten kautta.	L2 L3 L4 L5
Kuvallinen tuottaminen			
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1 S2 S3	Käytetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjoitellaan valitsemaan omaan kuvalliseen tuottamiseen sopivin toteutustapa.	L2 L3 L5 L6
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1 S2 S3	Pyritään näkemään ja kehittämään omia kuvailmaisun taitoja havainnointien ja keskustelujen kautta. Harjoitellaan asettamaan tavoitteita itselle ryhmän jäsenenä sekä ryhmän yhteisiä tavoitteita. Tehdään ryhmän yhteinen taidetuotos.	L1 L2 L3 L5
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1 S2 S3	Tutkitaan erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ympäristössä sekä mediassa ja harjoitellaan niiden käyttöä omissa kuvissa.	L1 L2 L4 L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1 S2 S3	Harjoitellaan ympäristön, median ja taidekuvien tulkitsemista todellisuus ja fiktio huomioioon ottaen.	L1 L2 L4 L5
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten	S1 S2 S3	Tulkitaan ja tutustutaan oman tekemisen kautta eri kulttuurien kuvamaailmaan, taidehistoriaan ja nykyaiteeseen.	L1 L2 L5 L6

ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin			
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1 S2 S3	Tutustutaan taidehistoriallisesti merkittävien kulttuurien kuvamaailmoihin (<i>esim. antiikin Kreikka ja Rooma, Egypti</i>). Tarkastellaan taidemaailman kuvia ja tyyliuuntia sekä tuotetaan omia kuvia taidekuvien pohjalta.	L1 L2 L5 L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen			
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1 S2 S3	Harjoitellaan havainnoiden ja keskustellen tulkitsemaan taideteoksissa ilmeneviä arvoja.	L3 L4 L6 L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1 S2 S3	Tutkitaan mainosten ja kuluttamisen maailmaa ja harjoitellaan arvioimaan niitä esteettisestä, ekologisesta ja eettisestä näkökulmasta. Harjoitellaan näkemään oman ajan ja alueen kuvamaailma historiallisena jatkumona ja osana suomalaista sekä länsimaista kulttuuria.	L1 L2 L4 L7

14.4.12 KÄSITYÖ

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalisuuden maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja

kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 3-6 käsityön tehtävänä on tukea ja vahvistaa oppilaiden kokonaisen käsityöprosessin hallintaa. Opetus edistää käsityöhön liittyvien käsitteiden, sanaston ja symbolien oppimista ja soveltamista. Materiaalien ominaisuuksiin tutustuminen edellyttää niiden käsityöllistä työstämistä, jonka myötä päästään kehittämään toimivia ratkaisuja. Oppilasta ohjataan tekemään valintoja työstämismenetelmien, työvälineiden, koneiden ja laitteiden välillä sekä työskentelemään niiden avulla. Käsityön kasvatustehtävänä on haastaa oppilaat tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestäväen kehityksen näkökulmista.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6	L1, L2
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	L1, L5
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3, S5	L4, L6
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.	S1-S5	L3, L6
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1, S2, S6	L5
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	L1, L4, L7
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5	L1, L3, L7

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia, jotka sisältävät ajankohtaisia ja monipuolisia oppimistehtäviä eri vuosiluokille. Sisällöissä toteutetaan käsityöllisin keinoin erilaisten materiaalien ja työmenetelmien tuntemista, ymmärtämistä ja ennakkoluulotonta soveltamista, muissa oppiaineissa ja oppimisympäristöissä opittua hyödyntäen.

S1 Ideointi: Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

S2 Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Samalla ympäristö tukee käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa mahdollisuuden käyttää erilaisia oppimateriaaleja, oppimisalustoja, piirto-ohjelmia, digitaalisten kuvien muokkausta sekä piirrosten ja mallien tekemistä oman ilmaisuuden ja suunnittelun tukena. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla oppiainerajat ylittäen ja yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa. Kansalliseen ja kansainväliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tutustutaan esimerkiksi virtuaalisesti sekä museo-, näyttely- ja kirjastokäynneillä. Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua ja käyntejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on ottaa huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Oppilasta tuetaan kehittämään käsityöllisiä taitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestään. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute on ohjaavaa ja kannustavaa, koko käsityöprosessia koskevaa. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Palautteen antamisessa korostetaan-myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen. Keskeisten oppisisältöjen oppimisen ja omaksumisen rinnalla arvioidaan monipuolisesti laaja-alaisen käsityötaidon ja -tiedon kehittymistä. Arviointikeskustelussa ja muussa palautteessa osoitetaan kehittämiskohde ja ohjataan kehittämään suoritusta. Oppilaat osallistuvat arviointiin ja heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä, asioiden selkeää ja jäsenneilyä esittämistä, toisten työskentelyn arvostamista ja rakentavaa palautteen antoa.

Käsityön sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoja 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää käsityön valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida kokonaista käsityön prosessia, monimateriaalisen tekemisen tapoja, työskentelyn sujuvuutta ja tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista.

Käsityön arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta	S1-S6		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.

hyödyntävään käsityöhön			
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3,S5	Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1-S5	Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1, S2, S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatusti käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja	S1-S3, S5	Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

tuotantotapoja kriittisesti			
-----------------------------	--	--	--

3. luokka

KÄSITYÖ

Tavoitteet 3. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1 S6	<p>Ideointi: Perehdytään suunnittelussa erilaisiin lähtökohtiin uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota ja erilaisia pintoja.</p> <p>Suunnittelu: Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi.</p> <p>Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.</p> <p>Tekeminen: Valmistetaan yksilöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita.</p> <p>Soveltaminen: Opitaan työskenneltäessä käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin.</p> <p>Dokumentointi ja arviointi: Käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Arvioidaan käsityöprosessia sen edetessä. Opetellaan annetaan yksilöpalautetta.</p>	L1 L2
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1 S6	<p>Ideointi: Perehdytään suunnittelussa erilaisiin lähtökohtiin uusien ideoiden kehittämiseksi.</p> <p>Suunnittelu: Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.</p> <p>Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden</p>	L1 L5

		<p>toimintaperiaatteita. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.</p> <p>Tekeminen: Valmistetaan yksilöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita.</p> <p>Soveltaminen: Opitaan käyttämään työskenneltäessä alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin.</p> <p>Dokumentointi ja arviointi: Käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Arvioidaan käsityöprosessia sen edetessä. Opetellaan antamaan yksilöpalautetta.</p>	
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1 S4	<p>Ideointi: Perehdytään suunnittelussa erilaisiin lähtökohtiin uusien ideoiden kehittämiseksi.</p> <p>Suunnittelu: Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi.</p> <p>Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.</p> <p>Tekeminen: Valmistetaan yksilöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita.</p>	L2 L4 L5
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3 S5	<p>Soveltaminen: Opitaan käyttämään työskenneltäessä alan peruskäsitteistöä sekä tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin.</p>	L4 L6
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.	S1 S5	<p>Ideointi: Perehdytään suunnittelussa erilaisiin lähtökohtiin uusien ideoiden kehittämiseksi.</p> <p>Suunnittelu: Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi.</p> <p>Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita.</p>	L3 L6

		<p>Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita.</p> <p>Soveltaminen: Opitaan käyttämään työskennellessä alan peruskäsitteistöä sekä tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin.</p>	
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1 S2 S6	<p>Ideointi: Perehdytään suunnittelussa erilaisiin lähtökohtiin uusien ideoiden kehittämiseksi.</p> <p>Suunnittelu: Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.</p> <p>Dokumentointi ja arviointi: Käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia.</p>	L5
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	<p>Dokumentointi ja arviointi: Arvioidaan käsityöprosessia sen edetessä. Opetellaan antamaan yksilöpalautetta.</p>	L1 L4 L7
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1 S3 S5	<p>Suunnittelu: Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi.</p> <p>Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita.</p> <p>Soveltaminen: Tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin.</p>	L1 L3 L7

4. luokka

KÄSITYÖ

			
Tavoitteet 4. luokka	S	Kuntakohtainen	L

<p>T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön</p>	<p>S1 S6</p>	<p>Ideointi: Pehdytään suunnittelussa erilaisiin lähtökohtiin uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota ja erilaisia pintoja.</p> <p>Suunnittelu: Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi.</p> <p>Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.</p> <p>Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita.</p> <p>Soveltaminen: Opitaan työskenneltäessä käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin.</p> <p>Dokumentointi ja arviointi: Käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Arvioidaan käsityöprosessia sen edetessä. Opetellaan antamaan yksilöpalautetta.</p>	<p>L1 L2</p>
<p>T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi</p>	<p>S1 S6</p>	<p>Ideointi: Pehdytään suunnittelussa erilaisiin lähtökohtiin uusien ideoiden kehittämiseksi.</p> <p>Suunnittelu: Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.</p> <p>Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.</p> <p>Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita.</p> <p>Soveltaminen: Opitaan käyttämään työskenneltäessä alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin.</p> <p>Dokumentointi ja arviointi: Käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään</p>	<p>L1 L5</p>

		käsityöprosessin arviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilöpalautetta.	
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1 S4	<p>Ideointi: Perehdytään suunnittelussa erilaisiin lähtökohtiin uusien ideoiden kehittämiseksi.</p> <p>Suunnittelu: Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi.</p> <p>Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.</p> <p>Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita.</p>	L2 L4 L5
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3 S5	<p>Soveltaminen: Opitaan työskenneltäessä käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin.</p>	L4 L6
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.	S1 S5	<p>Ideointi: Perehdytään suunnittelussa erilaisiin lähtökohtiin uusien ideoiden kehittämiseksi.</p> <p>Suunnittelu: Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi.</p> <p>Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita.</p> <p>Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita.</p> <p>Soveltaminen: Opitaan työskenneltäessä käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin.</p>	L3 L6
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja	S1 S2 S6	<p>Ideointi: Perehdytään suunnittelussa erilaisiin lähtökohtiin uusien ideoiden kehittämiseksi.</p>	L5

käsityöprosessin dokumentoinnissa		<p>Suunnittelu: Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.</p> <p>Dokumentointi ja arviointi: Käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia.</p>	
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	<p>Dokumentointi ja arviointi: Arvioidaan käsityöprosessia sen edetessä. Opetellaan antamaan yksilöpalautetta.</p>	L1 L4 L7
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1 S3 S5	<p>Suunnittelu: Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi.</p> <p>Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita.</p> <p>Soveltaminen: Tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin.</p>	L1 L3 L7

5. luokka

KÄSITYÖ

			
Tavoitteet 5.luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1- S6	<p>Ideointi: Hyödynnetään suunnittelussa omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi.</p> <p>Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa.</p> <p>Kokeilu: Sovelletaan kokeilemalla hankittua tietoa omassa työssä. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään edelleen.</p>	L1 L2

		<p>Tekeminen: Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.</p> <p>Soveltaminen: Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin.</p> <p>Dokumentointi ja arviointi: Käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia ja suunnittelua.</p>	
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	<p>Ideointi: Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.</p> <p>Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa.</p> <p>Kokeilu: Sovelletaan kokeilemalla hankittua tietoa omassa työssä. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään edelleen.</p> <p>Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja/tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.</p> <p>Soveltaminen: Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.</p> <p>Dokumentointi ja arviointi: Tehdään käsityöprosessin vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ryhmäpalautetta.</p>	L1 L5
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	<p>Ideointi: Suunnittelussa hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Tuotteessa tai teoksessa käytetään erilaisia tyylejä ja muotoja.</p> <p>Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa.</p> <p>Kokeilu: Sovelletaan kokeilemalla hankittua tietoa omassa työssä. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.</p> <p>Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja/tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.</p>	L2 L4 L5
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia	S3 S5	<p>Kokeilu: Sovelletaan kokeilemalla hankittua tietoa omassa työssä. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään edelleen.</p>	L4 L6

erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti		Soveltaminen: Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.	
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1-S5	<p>Ideointi: Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.</p> <p>Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia.</p> <p>Kokeilu: Sovelletaan kokeilemalla hankittua tietoa omassa työssä. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään edelleen.</p> <p>Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja/tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.</p> <p>Soveltaminen: Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.</p>	L3 L6
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1 S2 S6	<p>Ideointi: Hyödynnetään suunnittelussa omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä.</p> <p>Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.</p> <p>Dokumentointi ja arviointi: Käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin vertaisarviointia prosessin edetessä.</p>	L5
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	Dokumentointi ja arviointi: Tehdään käsityöprosessin vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ryhmäpalautetta.	L1 L4 L7
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3 S5	<p>Ideointi: Havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.</p> <p>Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai</p>	L1 L3 L7

		<p>visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.</p> <p>Kokeilu: Sovelletaan kokeilemalla hankittua tietoa omassa työssä. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.</p> <p>Soveltaminen: Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.</p>	
--	--	--	--

6. luokka

KÄSITYÖ

 TURKU			
Tavoitteet 6. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1- S6	<p>Ideointi: Hyödynnetään suunnittelussa omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi.</p> <p>Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa.</p> <p>Kokeilu: Sovelletaan kokeilemalla hankittua tietoa omassa työssä. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään edelleen.</p> <p>Tekeminen: Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.</p> <p>Soveltaminen: Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin.</p> <p>Dokumentointi ja arviointi: Käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia ja suunnittelua.</p>	L1 L2
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1- S6	<p>Ideointi: Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisoimaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.</p> <p>Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa.</p>	L1 L5

		<p>Kokeilu: Sovelletaan kokeilemalla hankittua tietoa omassa työssä. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.</p> <p>Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja/tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.</p> <p>Soveltaminen: Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.</p> <p>Dokumentointi ja arviointi: Tehdään käsityöprosessin vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ryhmäpalautetta.</p>	
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	<p>Ideointi: Suunnittelussa hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Tuotteessa tai teoksessa käytetään erilaisia tyylejä ja muotoja.</p> <p>Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa.</p> <p>Kokeilu: Sovelletaan kokeilemalla hankittua tietoa omassa työssä. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään edelleen.</p> <p>Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja/tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.</p>	L2 L4 L5
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3 S5	<p>Kokeilu: Sovelletaan kokeilemalla hankittua tietoa omassa työssä. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.</p> <p>Soveltaminen: Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.</p>	L4 L6
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1-S5	<p>Ideointi: Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.</p> <p>Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia.</p> <p>Kokeilu: Sovelletaan kokeilemalla hankittua tietoa omassa työssä. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään edelleen.</p>	L3 L6

		<p>Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja/tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.</p> <p>Soveltaminen: Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.</p>	
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1 S2 S6	<p>Ideointi: Suunnittelussa hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä.</p> <p>Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.</p> <p>Dokumentointi ja arviointi: Käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin vertaisarviointia prosessin edetessä.</p>	L5
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	<p>Dokumentointi ja arviointi: Tehdään käsityöprosessin vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ryhmäpalautetta.</p>	L1 L4 L7
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1- S3 S5	<p>Ideointi: Havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä. Tutkitaan rakenteiden syntyä ja energian käyttöä.</p> <p>Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.</p> <p>Kokeilu: Sovelletaan kokeilemalla hankittua tietoa omassa työssä. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.</p> <p>Soveltaminen: Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.</p>	L1 L3 L7

14.4.13 LIIKUNTA

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

”Liikutaan yhdessä toimien ja taitoja harjoitellen.”

Vuosiluokilla 3-6 opetuksen pääpaino on motoristen perustaitojen vakiinnuttamisessa ja monipuolistamisessa sekä sosiaalisten taitojen vahvistamisessa. Monipuolinen ja vuorovaikutuksellinen opetus tukee taitojen oppimista, oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja osallisuuteen sekä luo valmiuksia liikunnalliseen elämäntapaan. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun ja vastuulliseen toteuttamiseen.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	L1, L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	L3
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa	S1	L3

oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.		
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	L3
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.	S1	L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	L2, L3, L6, L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	L2, L6, L7
Psyykinen toimintakyky		
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	L1, L2, L3
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3	L1, L2

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psyykinen toimintakyky: Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan

vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Liikunnan opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 3-6 kiinnitetään huomiota sellaisten perustaitojen hallintaan, joilla on merkitystä yhteiseen toimintaan osallistumisessa.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan oppimisesta ja työskentelystä.

Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaan toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla. Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Liikunnan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Oppiaineen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/Arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysinen toimintakyky			
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.
T2 ohjata oppilasta harjaanuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	S1	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	Fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä	S1	Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.
Sosiaalinen toimintakyky			
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.
Psyykinen toimintakyky			
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

3. luokka

LIIKUNTA

			
Tavoitteet	S	Kuntakohtainen	L
3. luokka			
Fyysinen toimintakyky			
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja	S1	Liikutaan aktiivisesti ja monipuolisesti. Kokeillaan ennakkoluulottomasti uusia liikuntatehtäviä sekä itsenäisesti että ryhmissä parhaansa yrittäen.	L1 L3

harjoittelemaan parhaansa yrittäen.			
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	S1	Hahmotetaan omaa kehoa, voimaa, aikaa ja ympäröivää tilaa erilaisissa liikuntatilanteissa. Harjaannutetaan ratkaisuntekotaloja (<i>esim. peleissä ja leikeissä</i>).	L1 L3 L4
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	Harjoitellaan staattisia ja dynaamisia tasapainotaitoja; pystyasennot, pää alaspäin asennot, koukistaminen, ojentaminen, kieriminen, pyöriminen, heiluminen, pysähtyminen ja väistäminen. Harjoitellaan liikkumistaitoja; käveleminen, juokseminen, rytmisissä hyppiminen, hyppeleminen, kinkkaaminen, laukkaaminen, liukuminen ja kiipeileminen. Edellä mainittuja taitoja harjoitellaan eri tilanteissa, eri ympäristöissä ja eri vuodenaikoina.	L3
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	Harjoitellaan välineenkäsittelytaitoja; heittäminen, kiinniottaminen, potkiminen, lyöminen, pomputtaminen, vierittäminen ja työntäminen. Edellä mainittuja taitoja harjoitellaan eri tilanteissa, eri ympäristöissä ja eri vuodenaikoina.	L3
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	Arvioidaan yhdessä opettajan kanssa omia fyysisiä ominaisuuksia. Opitaan ymmärtämään fyysisten ominaisuuksien ylläpitämisen merkitys omalle hyvinvoinnille. Fyysisten ominaisuuksien kehittämisessä korostuvat nopeus ja liikkuvuus.	L3
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.	S1	Kerrataan selin- ja päinkellunnat sekä liukuminen. Harjoitellaan alkeiselkäuintia. Harjoitellaan krooliuinnin potkuja sekä myyräuintia/krooliuintia. Harjoitellaan sukeltamista, hyppäämistä sekä veden polkemista uintisyvyisessä vedessä.	L3

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	Opetellaan kuuntelemaan ja noudattamaan annettuja ohjeita. Opetellaan sisäistämään yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja turvallisuusnäkökohtia (<i>esim. asianmukaisista liikuntavarusteista huolehtiminen, yhteisten välineiden käsittely ja niistä huolehtiminen</i>).	L3 L6 L7
Sosiaalinen toimintakyky			
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	Opetellaan onnistumaan ja epäonnistumaan sekä häviämään ja voittamaan. Harjoitellaan ilmaisemaan omia tunteita toiset huomioon ottaen. Harjoitellaan toimimaan kaikkien ryhmän oppilaiden kanssa. Opitaan auttamaan ja kannustamaan muita oppilaita.	L2 L3 L6 L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	Harjoitellaan noudattamaan erilaisten pelien ja leikkien sääntöjä ja ymmärretään reilun pelin periaate.	L2 L6 L7
Psyykinen toimintakyky			
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	Harjoitellaan suunnittelemaan ja toteuttamaan itsenäisesti yksinkertainen harjoitus, peli tai leikki opettajan ohjeen mukaan. Harjoitellaan pitkäjänteistä ponnistelua oman tavoitteen saavuttamiseksi.	L1 L2 L3
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3	Annetaan ja saadaan myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä sekä opettajalta että muilta oppilailta. Kokeillaan omalle taitotasolle soveltuvia iloa ja virkistystä tuottavia erilaisia tehtäviä.	L1 L2

4. luokka

LIIKUNTA

Tavoitteet 4.luokka	S	Kuntakohtainen	L
Fyysinen toimintakyky			
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	Liikutaan aktiivisesti ja monipuolisesti. Kokeillaan ennakkoluulottomasti uusia liikuntatehtäviä sekä itsenäisesti että ryhmissä parhaansa yrittäen.	L1 L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	S1	Hahmotetaan omaa kehoa, voimaa, aikaa ja ympäröivää tilaa erilaisissa liikuntatilanteissa. Harjaannutetaan ratkaisuntekötaitoja (<i>esim. peleissä ja leikeissä</i>).	L1 L3 L4
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	Harjoitellaan staattisia ja dynaamisia tasapainotaitoja; pystyasennot, pää alaspäin asennot, koukistaminen, ojentaminen, kieriminen, pyöriminen, heiluminen, pysähtyminen ja väistäminen. Harjoitellaan liikkumistaitoja; käveleminen, juokseminen, rytmisissä hyppiminen, hyppeleminen, kinkkaaminen, laukkaaminen, liukuminen ja kiipeileminen. Edellä mainittuja taitoja harjoitellaan eri tilanteissa, eri ympäristöissä ja eri vuodenaikoina.	L3
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	Harjoitellaan välineenkäsittelytaitoja; heittäminen, kiinniottaminen, potkiminen, lyöminen, pomputtaminen, vierittäminen ja työntäminen. Edellä mainittuja taitoja harjoitellaan eri tilanteissa, eri ympäristöissä ja eri vuodenaikoina.	L3

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	Arvioidaan yhdessä opettajan kanssa omia fyysisiä ominaisuuksia. Opitaan ymmärtämään fyysisten ominaisuuksien ylläpitämisen merkitys omalle hyvinvoinnille. Fyysisten ominaisuuksien kehittämisessä korostuvat nopeus ja liikkuvuus.	L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	Opetellaan kuuntelemaan ja noudattamaan annettuja ohjeita. Opetellaan sisäistämään yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja turvallisuusnäkökohtia (<i>esim. asianmukaisista liikuntavarusteista huolehtiminen, yhteisten välineiden käsittely ja niistä huolehtiminen</i>).	L3 L6 L7
Sosiaalinen toimintakyky			
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	Osataan onnistua ja epäonnistua sekä hävitä ja voittaa. Harjoitellaan ilmaisemaan omia tunteita toiset huomioon ottaen. Harjoitellaan toimimaan kaikkien ryhmän oppilaiden kanssa. Harjoitellaan auttamaan ja kannustamaan muita oppilaita.	L2 L3 L6 L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	Noudatetaan erilaisten pelien ja leikkien sääntöjä ja ymmärretään reilun pelin periaate.	L2 L6 L7
Psyykinen toimintakyky			
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	Harjoitellaan suunnittelemaan ja toteuttamaan itsenäisesti yksinkertainen harjoitus, peli tai leikki opettajan ohjeen mukaan. Harjoitellaan pitkäjänteiseen ponnisteluun oman tavoitteen saavuttamiseksi.	L1 L2 L3
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3	Saadaan ja annetaan myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä sekä opettajalta että muilta oppilailta. Kokeillaan omalle taitotasolle soveltuvia iloa ja virkistystä tuottavia erilaisia tehtäviä.	L1 L2

5. luokka

LIIKUNTA

Tavoitteet 5. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Fyysinen toimintakyky			
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	Liikutaan aktiivisesti ja monipuolisesti. Kokeillaan ennakkoluulottomasti uusia liikuntatehtäviä ja -lajeja sekä itsenäisesti että ryhmissä parhaansa yrittäen.	L1 L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	Hahmotetaan omaa kehoa, voimaa, aikaa ja ympäröivää tilaa erilaisissa liikuntatilanteissa sekä harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekötaitoja esim. erilaisissa pelitilanteissa.	L1 L3 L4
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	Harjoitellaan staattisia ja dynaamisia tasapainotaitoja; pystyasennot, pää alaspäin asennot, koukistaminen, ojentaminen, kieriminen, pyöriminen, heiluminen, pysähtyminen ja väistäminen. Harjoitellaan liikkumistaitoja; käveleminen, juokseminen, rytmisissä hyppiminen, hyppeleminen, kinkkaaminen, laukkaaminen, liukuminen ja kiipeileminen. Edellä mainittuja taitoja harjoitellaan eri tilanteissa, eri ympäristöissä ja eri vuodenaikoina.	L3
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaa n monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	Harjoitellaan välineenkäsittelytaitoja; heittäminen, kiinniottaminen, potkiminen, lyöminen, pomputtaminen, vierittäminen ja työntäminen. Edellä mainittuja taitoja harjoitellaan eri tilanteissa, eri ympäristöissä ja eri vuodenaikoina.	L3

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	Harjoitellaan oman toimintakyvyn itsenäistä arviointia. Opitaan ymmärtämään fyysisten ominaisuuksien ylläpitämisen merkitys omalle hyvinvoinnille. Fyysisiä ominaisuuksia (nopeus, liikkuvuus, voima ja kestävyys) kehitetään monipuolisesti.	L3
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.	S1	Harjoitellaan rinta- tai vapaauintia hengitysrytmin kanssa kokonaissuorituksena. Harjoitellaan hengenpelastustaitoja.	L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	Opetellaan kuuntelemaan ja noudattamaan annettuja ohjeita. Opetellaan toimimaan yhteisesti sovittujen toimintatapojen mukaisesti turvallisuusnäkökohdat huomioiden (<i>esim. asianmukaisista liikuntavarusteista huolehtiminen, yhteisten välineiden käsittely ja niistä huolehtiminen, hygieniasta huolehtiminen</i>).	L3 L6 L7
Sosiaalinen toimintakyky			
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	Opetellaan ilmaisemaan omia tunteita toiset huomioon ottaen. Harjoitellaan toimimaan kaikkien ryhmän oppilaiden kanssa. Opetellaan auttamaan ja kannustamaan muita oppilaita.	L2 L3 L6 L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	Harjoitellaan reilun pelin periaatteen soveltamista erilaisissa tilanteissa. Opetellaan kantamaan vastuuta yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.	L2 L6 L7
Psyykinen toimintakyky			
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	Opetellaan suunnittelemaan ja toteuttamaan harjoitus, peli tai leikki itsenäisesti opettajan ohjeen mukaan. Harjoitellaan pitkäjänteistä ponnistelua oman tavoitteen saavuttamiseksi.	L1 L2 L3
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3	Saadaan ja annetaan myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä sekä opettajalta että muilta oppilailta. Kokeillaan omalle taitotasolle soveltuvia iloa ja virkistystä tuottavia erilaisia tehtäviä.	L1 L2

	Arvioidaan omia liikuntakokemuksia ja toimintaa.	
--	--	--

6. luokka

LIIKUNTA

			
Tavoitteet 6. luokka	S	Kuntakohtainen	L
Fyysinen toimintakyky			
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	Liikutaan aktiivisesti ja monipuolisesti. Kokeillaan ennakkoluulottomasti uusia liikuntatehtäviä ja -lajeja sekä itsenäisesti että ryhmissä parhaansa yrittäen.	L1 L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	Hahmotetaan omaa kehoa, voimaa, aikaa ja ympäröivää tilaa sekä tehdään useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.	L1 L3 L4
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	Vahvistetaan staattisia ja dynaamisia tasapainotaitoja; pystyasennot, pää alaspäin asennot, koukistaminen, ojentaminen, kieriminen, pyöriminen, heiluminen, pysähtyminen ja väistäminen. Vahvistetaan liikkumistaitoja; käveleminen, juokseminen, rytmisissä hyppiminen, hyppeleminen, kinkkaaminen, laukkaaminen, liukuminen ja kiipeileminen. Edellä mainittuja taitoja sovelletaan eri tilanteissa, eri ympäristöissä ja eri vuodenaikoina.	L3
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia	S1	Vahvistetaan välineenkäsittelytaitoja; heittäminen, kiinniottaminen, potkiminen, lyöminen, pomputtaminen, vierittäminen ja työntäminen. Edellä mainittuja taitoja sovelletaan eri tilanteissa, eri ympäristöissä ja eri vuodenaikoina.	L3

välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.			
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	Opetellaan arvioimaan ohjatusti omaa fyysistä toimintakykyä. Opetellaan ymmärtämään fyysisten ominaisuuksien ylläpitämisen merkitys omalle hyvinvoinnille. Fyysisiä ominaisuuksia (nopeus, liikkuvuus, voima ja kestävyys) harjoitellaan ohjatusti monipuolisesti.	L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	Opetellaan kuuntelemaan ja noudattamaan annettuja ohjeita. Harjotellaan toimimaan yhteisesti sovittujen toimintatapojen mukaisesti turvallisuusnäkökohdat huomioiden (<i>esim. asianmukaisista liikuntavarusteista huolehtiminen, yhteisten välineiden käsittely ja niistä huolehtiminen, hygieniasta huolehtiminen</i>).	L3 L6 L7
Sosiaalinen toimintakyky			
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	Opetellaan ilmaisemaan omia tunteita toiset huomioon ottaen. Harjoitellaan toimimaan kaikkien ryhmän oppilaiden kanssa. Opetellaan auttamaan ja kannustamaan muita oppilaita.	L2 L3 L6 L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	Opetellaan soveltamaan reilun pelin periaatetta erilaisissa tilanteissa. Harjoitellaan kantamaan vastuuta yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.	L2 L6 L7
Psyykinen toimintakyky			
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	Harjoitellaan suunnittelemaan ja toteuttamaan itsenäisesti harjoitus, peli tai leikki opettajan ohjeen mukaan. Harjoitellaan pitkäjänteistä ponnistelua oman ja yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.	L1 L2 L3
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3	Saadaan ja annetaan myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä sekä opettajalta että muilta oppilailta. Kokeillaan omalle taitotasolle soveltuvia iloa ja virkistystä tuottavia erilaisia tehtäviä.	L1 L2

		Arvioidaan omia liikuntakokemuksia ja toimintaa osana itsearviointia.	
--	--	---	--

14.4.14 OPPILAANOHAUS

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaan, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaan koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilasta tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilas oppii tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilasta kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiään ja tekemään valintansa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeuden-mukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaanohjaus toteutuu pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Oppimisympäristönä oman kouluyhteisön ja lähiympäristön lisäksi voivat toimia lähiseudun yritykset ja muut yhteistyötahot.

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita opiskelustrategioidensa tunnistamisessa ja kehittämisessä, vahvistetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Ohjaus auttaa oppilaita omaksumaan erilaisia opiskelussa tarvittavia oppimisen, työskentelyn, tiedon omaksumisen sekä tiedonhallinnan taitoja ja menetelmiä,

tunnistamaan oppiaineiden ominaispiirteitä sekä valitsemaan kuhunkin oppiaineeseen soveltuvia opiskelumenetelmiä. Ohjauksella tuetaan sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä.

Oppilaanohjauksen tuella oppilaat kehittävät elämässä tarvittavia taitoja ja vahvistavat myönteistä käsitystä itsestään oppijana. Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja arvostamaan sekä omia että toisten vahvuuksia, kykyjä ja taitoja. Heitä tuetaan ottamaan vastuuta elämästään, opiskelustaan, valinnoistaan sekä toiminnastaan ryhmän ja lähiyhteisönsä aktiivisena jäsenenä ja toimijana. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa koulu yhteisössä ja lähiympäristössä, jolloin heidän käsityksensä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista alkaa muotoutua.

Oppilaanohjauksen kautta oppilaat tutustuvat lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Mahdollisten tutustumiskäyntien ja vierailujen yhtenä tehtävänä on esitellä oppilaille työelämää, yrittäjyyttä ja erilaisia ammatteja. Niillä myös edistetään oppilaiden ammatillisen kiinnostuksen heräämistä.

Oppilaanohjaus tukee oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa. Heille järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaan opiskelun ja valintojen tukemiseksi sekä erilaisissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä.